

ตารางที่ 4.5
อัตราภาษีผูกพัน กับอัตราภาษีเรียกเก็บจริง และโควตานำเข้า

สินค้า	อัตราภาษีผูกพัน (%)	อัตราภาษีจริง (%)	โควตาผูกพัน 2538 (ตัน)	โควตาจริง 2538 (ตัน)
กากถั่วเหลือง	20	15	219,580	754,863
เมล็ดถั่วเหลือง	20	5	10,402	278,934
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	20	2538:7.5 2539:3.0	52,096	400,000
นมผงขาดมันเนย	20	5	45,000	79,920

ที่มา : (1) กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ "เอกสารประกอบการสัมมนาโต๊ะกลมเรื่อง
การเปิดเสรีการค้าสินค้าเกษตร" เมษายน 2533
(2) กรมการค้าต่างประเทศ

กระทรวงการคลังกำหนดอัตราภาษีพื้นฐานสูงกว่าอัตราที่เคยเรียกเก็บจริง แต่เราก็ไม่ทราบว่ากระทรวงใช้หลักเกณฑ์การคิดอัตราภาษีพื้นฐานอย่างไร

ก) ไทยผูกพันอัตราภาษีในโควต้า และอัตราภาษีนอกโควต้าสำหรับสินค้าเกษตร 23 รายการ ในอัตราก่อนข้างสูง (ดูตารางที่ 4.3) แต่ในทางปฏิบัติ รัฐบาลเก็บภาษีนำเข้าจริง สำหรับสินค้าบางชนิดในอัตราที่ต่ำกว่าอัตราผูกพัน ตัวอย่างเช่น ในปี 2538 อัตราภาษีผูกพันในโควต้าสำหรับการนำเข้าข้าวโพดเท่ากับร้อยละ 20 แต่กลับเรียกเก็บเพียงร้อยละ 7.5 สินค้าเกษตรอื่นที่มีอัตราภาษีจริงต่ำกว่าอัตราผูกพัน ได้แก่ นมผงขาดมันเนย กากถั่วเหลือง เป็นต้น (ดูตารางที่ 4.5) ในตอนที่ 4.5 เราจะวิเคราะห์ว่าการลดภาษีดังกล่าวจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อผู้ได้รับโควต่านำเข้า และผู้จัดสรรโควต้า

การที่ไทยกำหนดอัตราภาษีผูกพันสูงกว่าอัตราเรียกเก็บจริงนั้น ทำให้ไทย อาจ สูญเสียโอกาสในการใช้อัตราภาษีต่ำเป็นเครื่องมือต่อรองแลกเปลี่ยนผลประโยชน์การค้ากับประเทศคู่ค้าอื่นๆ ในการเจรจาที่ผ่านมาแต่กระทรวงการคลังของไทยอ้างเหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำรงอัตราผูกพันไว้สูง ว่าเพื่อให้รัฐมีความยืดหยุ่นในการใช้เครื่องมือภาษีเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น เพื่อผลในด้านการเพิ่มอัตราการคุ้มครองสินค้าเกษตรในบางโอกาส เป็นต้น

นอกจากนั้นในตารางที่ 4.5 เรายังพบว่ารัฐได้จัดสรรโควต่านำเข้าสินค้าเกษตรบางชนิดในปริมาณที่สูงกว่าโควต้าผูกพันตามข้อตกลงของแกตต์ เช่น ข้าวโพด หางนมผง เป็นต้น สาเหตุที่รัฐยอมให้มีการนำเข้าสูงกว่าโควต้าผูกพันก็เพราะการขยายตัวของปริมาณความต้องการภายในประเทศ ทำให้ผู้ประกอบการ (โรงงานอาหารสัตว์ โรงงานผลิตภัณฑ์นม) เรียกร้องขอให้เพิ่มปริมาณการนำเข้า² เราจะวิเคราะห์ผลของการเปิดตลาดสินค้าเกษตร 23 รายการ ในตอนที่ 4.5

ง) ในการคำนวณมูลค่าการอุดหนุนภายในนั้น กระทรวงพาณิชย์ได้แจ้งให้คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2531) เป็นผู้ศึกษา ผลการศึกษา (โดยใช้วิธี producer surplus equivalent) พบว่าในปี 2529 ไทยมีการอุดหนุนสินค้าเกษตร 18 ชนิด รวม 10,060.67 ล้านบาท สินค้าสำคัญที่ศึกษาได้แก่ ถั่วเหลือง น้ำมันพืช นม น้ำตาล ข้าว ไข่ ปอ ฯลฯ โปรดสังเกตว่าตัวเลขการอุดหนุนภายใน (AMS) ที่กระทรวงพาณิชย์เสนอต่อแกตต์ (เฉลี่ย 22,126 ล้านบาทในปี 2529-31) นั้นสูงกว่าตัวเลขที่คำนวณโดยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทั้งๆที่ตัวเลขของกระทรวงฯคิดจากสินค้าเพียง 5 ชนิด (ดูตารางที่ 4.1) การที่กระทรวงพาณิชย์เพิ่มตัวเลขการอุดหนุนภายในให้สูงขึ้นกว่า

² มีข้อสังเกตว่าการจัดสรรโควต่านำเข้าหางนมผง ข้าวโพด ฯลฯ เกิดความล่าช้ามากในต้นปี 2539 จนทำให้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เกิดความเดือดร้อน

เท่าตัว แม้จะไม่ปรากฏเหตุผลของการทำตัวเลขอุดหนุนให้สูงกว่าความจริงเท่าตัว ก็อาจมีเหตุผลบางส่วนอ้างได้ว่ายังมีสินค้าอีกหลายชนิดที่รัฐให้การอุดหนุน แต่ไม่ได้ศึกษาว่าเงินอุดหนุนมีจำนวนเท่าไร เช่น กระเทียม หัวหอม เป็นต้น

นอกจากนั้นถ้าคำนวณอัตราการอุดหนุนต่อราคาสินค้า 1 หน่วย จะพบว่าสินค้าบางชนิดมีอัตราการอุดหนุนสูงเกินความเป็นจริง เช่น น้ำมันสด มีอัตราการอุดหนุนสูงถึง 97.8 % ของมูลค่าสินค้า กาแฟมีการอุดหนุนถึง 74.7% ของมูลค่าสินค้า ในทางปฏิบัติ รัฐบาลไทยไม่ได้ให้การอุดหนุนเกษตรกรและพ่อค้าในอัตราที่สูงถึงระดับดังกล่าว

เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ว่าในเวลานี้ ไทยกำลังเดินเข้าสู่ยุคของการคุ้มครองภาคการเกษตรมากขึ้น การที่ไทยเสนอขอลดเงินอุดหนุนจำนวนมหาศาลจะเป็นประโยชน์ต่อนักการเมืองในการกำหนดนโยบายคุ้มครองภาคเกษตร กล่าวคือรัฐยังคงสามารถให้การอุดหนุนแก่ภาคการเกษตรได้อีกอย่างน้อย 10 ปี ข้างหน้า โดยไม่เป็นการขัดต่อกติกาของแอกต์ ตัวเลขการอุดหนุนภายในของไทยจะช่วยให้รัฐสามารถอุดหนุนเกษตรกรที่ปลูกพืชชนิดต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง หรือแม้กระทั่งในกรณีการอุดหนุนการส่งออก ซึ่งไทยผลิตผลได้มีได้แจ้งแอกต์ว่ามีการอุดหนุนการส่งออก ทั้งๆที่ในทางความเป็นจริง รัฐมีการอุดหนุนผู้ส่งออกสินค้าบางอย่าง เช่น ข้าว น้ำตาล มันสำปะหลัง หรือแม้กระทั่งการค้าข้าวรัฐต่อรัฐ (เพราะรัฐมักจะยอมค่าขาดทุน โดยดูจากบัญชีขาดทุนจากการค้าข้าวของกรมการค้าต่างประเทศ) เป็นต้น แต่การที่เราแจ้งแอกต์ว่าไทยให้การอุดหนุนภายในกว่า 22,000 ล้านบาท ย่อมทำให้รัฐสามารถเปลี่ยนแปลงมาตรการอุดหนุนการส่งออก มาใช้มาตรการอุดหนุนภายใน (ที่สอดคล้องกับกฎของแอกต์) แทนได้

4.2 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจมหภาค

การประเมินผลกระทบต่อเศรษฐกิจมหภาคจะต้องใช้แบบจำลองแบบดุลยภาพทั่วไป เพราะข้อตกลงสินค้าเกษตรย่อมมีผลกระทบต่อสาขาเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรด้วย เราจะประเมินผลกระทบของข้อตกลงสินค้าเกษตรโดยอาศัยงานวิจัยอื่นๆ

การประเมินผลกระทบของข้อตกลงรอบอุรุกวัยต้องเริ่มต้นจากการวัดผลกระทบต่อราคาสินค้าเกษตรก่อน แล้วจึงคำนวณหาผลกระทบต่อสวัสดิการ การค้า และการผลิต แต่เราได้กล่าวถึงผลกระทบต่อราคาสินค้าเกษตรแล้วในตอนๆ 3.3 จึงไม่ขอกล่าวซ้ำอีก

ในฐานะที่ไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญรายหนึ่งของโลก (ดูตารางที่ 4.6) ข้อตกลงรอบอุรุกวัยย่อมจะทำให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์มากขึ้น งานวิจัยล่าสุดที่วัดผลกระทบของข้อตกลงสินค้าเกษตรที่เกิดขึ้นจริงของ Duncan และคณะ (1994) พบว่าระหว่างปี 1995-2003 สวัสดิการของไทยจะเพิ่มขึ้น 482 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา (วัดด้วยราคาแท้จริงในปี 1992-ดูตารางที่ 4.7) แต่ถ้าวัดผลกระทบของข้อตกลงในรอบอุรุกวัยทั้งหมด (ทั้งด้านการค้าสินค้าเกษตรและการค้าสินค้านอกภาคเกษตร) กลับพบว่าสวัสดิการของไทยจะลดลงไป 1,192 ล้านดอลลาร์ ทั้งนี้เพราะการเปิดเสรีการค้าสิ่งทอจะทำให้ไทยมีรายได้จากการส่งออกสิ่งทอลดลง อย่างไรก็ตามหากการค้าเสรีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี สวัสดิการของไทยจะเพิ่มขึ้นกว่า 2,000 ล้านดอลลาร์

ถ้าหากมีการค้าเสรีสินค้าเกษตร สวัสดิการของไทยจะดีขึ้นไม่ว่าการค้าเสรีนั้นจะเกิดขึ้นเฉพาะในประเทศอุตสาหกรรม (E_1 ในตารางที่ 4.7) หรือเกิดขึ้นทั่วโลกตามข้อตกลงรอบอุรุกวัย (E_2 ในตาราง 4.7) ทั้งนี้เพราะ terms of trade ของไทยจะดีขึ้น กล่าวคือราคาสินค้าส่งออกต่อราคานำเข้าจะสูงขึ้น (ตารางที่ 4.7) แต่ถ้ามีการค้าเสรีทั้งภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร (E_4) terms of trade ของไทยจะลดลง ทำให้สวัสดิการของไทยลดลง เพราะสินค้าส่งออกของไทยจะมีราคาลดลงมากกว่าการเพิ่มขึ้นของสินค้าส่งออกเกษตร

ในด้านผลต่อการค้า งานของ Duncan, et.al. (1995) พบว่าข้อตกลงรอบอุรุกวัยที่เปิดเสรีการค้าทุกสาขา (E_4) จะทำให้ไทยลดการนำเข้าสุทธิสินค้าเกษตรลง 265 ล้านบาท (หรือส่งออกเพิ่มขึ้นนั่นเอง) และลดการนำเข้าสุทธิสินค้าทุกชนิดลง 3,616 ล้านบาท (แต่เนื่องจาก terms of trade เลวลง สวัสดิการจึงลดลง)

ในด้านการผลิตสินค้าการเกษตร Duncan, et.al. (1995) พบว่าไทยจะผลิตข้าวเกือบเท่าเดิม (แต่มีแนวโน้มลดลงเล็กน้อย) ผลิตสินค้าประมงและสินค้าเกษตรอื่นๆลดลง สินค้าที่จะผลิตเพิ่มขึ้นได้แก่ non-grain crops ปศุสัตว์ เนื้อ และนม ทั้งนี้เพราะผลกระทบจากราคาตลาดโลกที่สูงขึ้น และรายได้ในประเทศที่เพิ่มขึ้น

งานศึกษาอีกเรื่องหนึ่งซึ่งใช้แบบจำลองดุลยภาพทั่วไปสำหรับเศรษฐกิจไทย คือ งานของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรหรือสศก. (2537) งานนี้เป็นการศึกษาก่อนการเจรจารอบอุรุกวัยจะยุติลง ดังนั้นข้อสมมุติที่ใช้ในการวัดผลกระทบจึงไม่ตรงกับข้อตกลงจริง อย่างไรก็ตามการศึกษาให้ผลที่น่าสนใจดังนี้ การศึกษาวัดผลกระทบรวมที่เกิดจากการที่สมาชิกแกตต์ต้องลดการอุดหนุนภายใน (AMS)

ตารางที่ 4.6
มูลค่าการส่งออกและส่วนแบ่งตลาดโลกของสินค้าเกษตรไทย

สินค้า	ปี	ปริมาณส่งออก (พันตัน)	ส่วนแบ่งตลาดโลก (ร้อยละของการส่งออกทั่วโลก)	อันดับของโลก
ข้าว	2538	5,500	28.2	1
ยางพารา	2537	1736.00	31.3	1
มันสำปะหลังอัดเม็ด	2537	4715.00	93	1
น้ำตาล	2537	3449.00	7	3-4
สับปะรดกระป๋อง	2537	707.00	48.3	1
อาหารทะเลกระป๋อง	2537	402.00	32.3*	1
กุ้งแช่แข็ง	2537	187.00	14.1*	1
อาหารทะเลแช่แข็ง (ปลาและปลาหมึก)	2537	347.00	5.7	5-7
ไก่เนื้อ	2537	153.00	8.5	4
ผัก-ผลไม้	2537	206.00	3.2	ไม่ทราบ

หมายเหตุ : * ข้อมูลปี 2537

ที่มา : (1) USDA

- (2) สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2537)
 (3) สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2538)
 (4) ศูนย์สถิติการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 4.7

ผลกระทบของการเปิดการค้าเสรีสินค้าเกษตรต่อประเทศไทย

ผลกระทบ	E ₁	E ₂	E ₃	E ₄
สวัสดิการ (ล้านเหรียญสหรัฐ ราคาปี 1992)				
- ไทย	314	482	461	-1,192
- เอสแคป	5,392	8,555	11,989	42,128
- ประเทศอุตสาหกรรม	15,552	15,250	14,504	49,010
- ทัวโลก	19,238	24,108	28,763	84,124
terms of trade (% การเปลี่ยนแปลง)				
- ไทย	0.52	0.50	0.39	-4.59
- ประเทศอุตสาหกรรม	-0.05	0.00	-0.06	0.68
การนำเข้าสุทธิ (ล้านเหรียญสหรัฐราคาปี 1992)				
				E4
			ไทย	ทัวโลก
- ข้าว			-3	7
- non-grain crops			-9	121
- ประมง			66	140
- ปศุสัตว์อื่นๆ			15	266
- เนื้อ			-94	184
- นม			-4	36
- เกษตรทั้งหมด			-265	353
- สินค้าทุกชนิด			-3,616	0
การผลิต (% การเปลี่ยนแปลง)				
- ข้าว			-0.1	0.3
- non-grain crops			3.3	0.8
- ประมง			-3.6	2.6
- ปศุสัตว์			0.3	2.6
- เนื้อ			1.5	2.0
- นม			0.4	6.7
- เกษตรอื่นๆ			-2.1	-0.3

ที่มา : Duncan และคณะ, 1995.

หมายเหตุ : E₁ = ประเทศอุตสาหกรรมเปิดเสรีการค้าสินค้าเกษตร ตามข้อตกลงรอบอุรุกวัยE₂ = การเปิดเสรีตลาดสินค้าเกษตรของทุกประเทศตามข้อตกลงรอบอุรุกวัยE₃ = การกำจัดอุปสรรคทุกประเภทของภาคเกษตรทั่วโลกE₄ = การเปิดเสรีการค้าทุกด้านตามข้อตกลงรอบอุรุกวัย

ลงร้อยละ 20 ซึ่งจะทำให้ราคาสินค้าเกษตรทั่วโลกสูงขึ้น³ การที่ไทยผูกพันจะลดภาษีศุลกากรลงร้อยละ 24 และ การที่ไทยต้องลดการอุดหนุนภายในลงร้อยละ 13.3 จะก่อให้เกิดผลกระทบดังนี้ (ก) รายได้ประชาชาติ (ณ ราคากลาง) จะสูงขึ้นเพียง 0.22% (ข) การส่งออกจะเพิ่มขึ้น 2.3% ขณะที่การนำเข้าจะเพิ่มขึ้น 1% (ค) การกระจายรายได้จะดีขึ้นเล็กน้อย (ง) การเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลกจะส่งผลกระทบต่อปริมาณการผลิตและราคาสินค้าเกษตรในประเทศไทยมากกว่าผลจากการที่ไทยลดภาษีศุลกากร ส่วนการลดการอุดหนุนภายในของไทยเกือบจะไม่มีผลกระทบต่อปริมาณการผลิตและราคาสินค้าเกษตรในประเทศไทยเลย (จ) โดยเฉลี่ยแล้ว การที่ราคาข้าวในตลาดโลกสูงขึ้น 18% จะทำให้ราคาข้าวสารในประเทศสูงขึ้น 4.4% ทำให้ผลิตเพิ่มขึ้น 11% ถ้าราคาน้ำตาลในตลาดโลกสูงขึ้น 10.6% ราคาน้ำตาลในไทยจะสูงขึ้นเกือบ 10.4% และการผลิตจะเพิ่มขึ้น 8.5% ถ้าราคาถั่วเหลืองในตลาดโลกไม่เปลี่ยน ราคาถั่วเหลืองในไทยจะสูงขึ้น 0.4% เพราะผลผลิตจะลดลง 2% เป็นต้น (ดูตารางที่ 4.8)

จุดอ่อนสำคัญของงานวิจัยของสศก. คือการใช้ข้อสมมุติเกี่ยวกับราคากลางโลกที่ได้มาจากการของ UNCTAD ในการคำนวณผลกระทบต่อราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลก UNCTAD สมมุติว่าประเทศพัฒนาจะลดการอุดหนุนภายในลง 20% สำหรับสินค้าเกษตรแต่ละชนิด แต่เราทราบแล้วว่าข้อตกลงรอบอุรุกวัยมิได้กำหนดให้ทุกประเทศต้องลดการอุดหนุนภายในเป็นรายสินค้า เพียงแต่กำหนดให้ลดวงเงินอุดหนุนรวมลง 20% เท่านั้น ดังนั้นประเทศต่างๆสามารถดำรงมูลค่าการอุดหนุนภายในสำหรับสินค้าเกษตรบางชนิดที่เป็นสินค้าสำคัญในด้านการเมืองในระดับสูงต่อไปได้

4.3 ผลกระทบต่อพื้นที่เพาะปลูกในประเทศ

คำถามสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลกจะส่งผลกระทบต่อพื้นที่เพาะปลูก และผลผลิตของสินค้าเกษตรสำคัญของไทยอย่างไร

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยได้สร้างแบบจำลองการตอบสนองของอุปทานของพืชสำคัญเพื่อตอบคำถามดังกล่าว⁴ แบบจำลองนี้เป็นระบบสมการแบบ seemingly unrelated equations สมการชุดแรก ประกอบด้วย 5 สมการ คือ สมการพื้นที่เพาะปลูกข้าว พืชไร่ ไม้ยืนต้น ผักและผลไม้

³ งานของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2537) ใช้ข้อสมมุติเกี่ยวกับราคากลางโลกที่สูงขึ้น โดยใช้งานศึกษาของ UNCTAD เรื่อง Agricultural Trade Liberalization in the Uruguay Round (ไม่ระบุปี) เช่น ราคาข้าวสูงขึ้น 18% ราคาข้าวโพดสูงขึ้น 4.8% ราคากาแฟสูงขึ้น 0.4% ราคาไก่เนื้อสูงขึ้น 1% เป็นต้น

⁴ ผู้ศึกษาวิจัยคือ นายธรรมวิทย์ เทอดอุดมธรรม โดยอาศัยแบบจำลองอุปทานข้าวของนายสมพร อิศวิลานนท์

ตารางที่ 4.8
ผลกระทบของการจรรยาบรรณวิจัยต่อราคาและการผลิตสินค้าเกษตรไทย

สินค้า	ผลกระทบต่อการผลิตในประเทศ (%)				ผลกระทบต่อราคาของผู้ผลิตไทย (%)		
	ราคาตลาดโลกสูงขึ้น	อณานิมนำเข้า (24%)	ผลการอุดหนุนภายใน 18.3%	ราคาตลาดโลก	อณานิมนำเข้า	ผลการอุดหนุนภายใน	
ข้าวสาร	11.2	-0.2	0	4.4	0.0	-0	
น้ำตาล	8.5	-0.2	-0.14	10.4	0.0	-0.16	
ข้าวโพด	7.9	-0.1	0	4.7	0.0	-0	
ถั่วเหลือง	-2.1	-0.1	0	0.4	-0.1	-0	
ถั่วลิสง	-1.9	-0.1	0	0.3	-0.1	-0	
ถั่วเขียว	-2.0	0.0	0	0.4	0.0	-0	
ข้าวฟ่าง	2.6	0.0	0	1.9	0.0	-0	
ปอแก้ว	-0.8	1.6	0	0.6	0.3	-0	
ฝ้าย	-0.8	0.8	0	0.4	0.0	-0	
ปาล์มน้ำมัน	-3.0	0.0	0	-5.1	-0.2	0.01	
มะพร้าว	0.5	0.1	-0.01	2.4	0.1	-0.04	
กาแฟ	-0.4	0.4	0	0.4	0.0	0	
ใบชาสด	0.0	-0.5	0	0.7	-0.9	-0	
ยางพารา	-0.3	0.7	0	-0.2	0.1	-0	
ผัก-ผลไม้	-0.2	-0.2	0	-0.4	-0.6	-0	
พืชอื่นๆ	-0.2	-0.8	0	0.5	-1.4	-0	
ปืดยเคมี	3.7	0.5	-0.01	0.3	-2.1	-0	
โค-กระบือ	-0.1	-0.1	0	1.0	-0.4	-0	
สุกร	-0.1	-0.1	0	1.6	-0.3	-0	
นม	-0.4	0.3	0	-0.5	0.8	-0	
สัตว์ปีก	-0.1	-0.1	0	1.1	0.0	-0	
แปรรูปเนื้อ	-0.1	-0.1	0				
สัตว์							

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

เนื่องจากพืชไร่มีหลายชนิด เราจึงคำนวณระบบสมการย่อยของพืชไร่อีก 1 ระบบ ประกอบด้วย อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด และพืชไร่อื่นๆ ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อพื้นที่การเพาะปลูกได้แก่ ราคาขายส่งของพืชแต่ละชนิด พื้นที่เพาะปลูกในอดีต ปริมาณน้ำฝน ค่าจ้างแรงงาน และค่าใช้จ่ายด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ชลประทาน เป็นต้น (ดูรายละเอียดในภาคผนวกที่ 1) ข้อมูลที่ใช้เป็นพื้นที่เพาะปลูกของพืชชนิดต่างๆ รายจังหวัด ตั้งแต่ปี 1961-1991 สำหรับสมการพืชไร่ เนื่องจากพืชไร่ส่วนใหญ่ไม่ได้เพาะปลูกในภาคใต้และบางจังหวัดในภาคอื่นๆ จึงต้องใช้ข้อมูลเฉพาะจังหวัดที่มีพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่ 3 ชนิด คือ อ้อย ข้าวโพด และมันสำปะหลัง

หลังจากที่ได้ประมาณการสมการอุปทานของพื้นที่เพาะปลูกแล้วเราก็สมมติว่าราคาสินค้าเกษตรในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเพราะผลของการเจรจารอบอุรุกวัย จากนั้นจึงคำนวณหาผลกระทบต่อพื้นที่การเพาะปลูกพืชสำคัญชนิดต่างๆ ผลการคำนวณปรากฏอยู่ในตารางที่ 4.9

ผลในตารางที่ 4.9 พบว่าการเจรจารอบอุรุกวัยมีผลช่วยชะลออัตราการลดลงของพื้นที่ปลูกข้าว ถ้าหากไม่มีการเจรจารอบอุรุกวัย พื้นที่ปลูกข้าวจะลดลงปีละ 0.22% เพราะราคาลดลง แม้การเจรจารอบอุรุกวัยจะทำให้ราคาข้าวสูงขึ้นปีละ 2% แต่ก็ไม่เพียงพอจะทำให้พื้นที่ปลูกข้าวเพิ่มขึ้นได้ ทั้งนี้เพราะปัญหาการขาดแคลนน้ำในเขตชลประทานหรืออีกนัยหนึ่ง ผลการเจรจาช่วยยับยั้งอัตราการโยกย้ายพื้นที่ปลูกข้าวไปปลูกพืชชนิดอื่นๆ

เนื่องจากการเจรจาจะทำให้ราคาข้าวเพิ่มมากกว่าราคาพืชไร่ การขยายตัวของพืชไร่จึงต่ำกว่ากรณีที่ไม่มี การเจรจารอบอุรุกวัย ในบรรดาพืชไร่ อ้อยจะมีการขยายตัวของพื้นที่สูงสุด หากราคาอ้อยในประเทศสูงขึ้นจริงตามข้อสมมติ มันสำปะหลังจะมีพื้นที่เพาะปลูกลดลง เพราะการเจรจาทำให้ราคาธัญพืชในสหภาพยุโรปลดลง ซึ่งจะมีผลให้ราคามันสำปะหลังในไทยลดลง เนื่องจากมันสำปะหลังเป็นพืชอาหารสัตว์ที่ใช้ทดแทนธัญพืชในสหภาพยุโรป

สำหรับข้าวโพดก็จะมีการขยายพื้นที่เพาะปลูกเพราะว่าราคาข้าวโพดก็จะเพิ่มขึ้นเช่นกัน

แต่ที่น่าสนใจคือ การเจรจารอบอุรุกวัยอาจมีผลให้การขยายตัวของพื้นที่ปลูกไม่ย่นดันลดลง แม้ว่าราคาของไม่ย่นดันจะสูงขึ้นก็ตาม เพราะราคาไม่ย่นดันจะสูงขึ้นน้อยกว่าราคาพืชอื่นๆ เหตุผลคือการเจรจาครั้งนี้จะไม่มีผลกระทบต่อราคาขางพารามากนักเพราะภานี้นำเข้าจากคิบในประเทศพัฒนาแล้วมีค่าเป็นศูนย์ แต่จะมีการลดภาษีผลิตภัณฑ์จากขางลงเล็กน้อย ราคาน้ำมันปาล์มก็จะไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก เพราะเหตุผลว่าการค้าพืชน้ำมันในตลาดโลกค่อนข้างเสรีภานี้นำเข้ากีดกันอยู่ในระดับใกล้เคียงศูนย์

ตารางที่ 4.9
ผลกระทบของการเจรจารอบอุรุกวัยต่อพื้นที่เพาะปลูก

(ร้อยละต่อปี)

พืช	ข้อมูลมูลค่า		ผลกระทบต่อพื้นที่	
	กรณีไม่มีการเจรจา	การเจรจารอบ UR	กรณีไม่มีการเจรจา	การเจรจารอบ UR
- ข้าว	-1.0	2.0	-0.22	-0.16
- พืชไร่	0.5	1.5	0.37	0.27
- อ้อย	2.5	5.0	0.90	1.30
- มันสำปะหลัง	0.0	-1.0	-0.20	-0.40
- ข้าวโพด	1.0	2.0	0.40	0.73
- พืชไร่อื่น	0.8	1.5	-	
- ไม้ยืนต้น	0.0	0.8	0.20	0.08
- ผัก-ผลไม้	0.0	0.5	-	-

ที่มา : คู่มือแผนกที่ 1

4.4 ผลกระทบเป็นรายสินค้า

ประเด็นที่น่าสนใจ คือ การเจรจารอบอุรุกวัยจะมีผลกระทบต่อสินค้าเกษตรส่งออกที่สำคัญของไทยอย่างไรบ้าง และไทยได้รับผลประโยชน์จากข้อตกลงสินค้าเกษตรตามที่นักเจรจาของไทยคาดหวังไว้หรือไม่ เราจะกล่าวถึงผลกระทบต่อข้าว มันสำปะหลัง น้ำตาล และเนื้อไก่⁵

- **ข้าว** ผลกระทบต่อข้าวไทยจะเกิดจากการเปิดตลาดข้าวของญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ไม่ใช่เกิดจากการเปิดตลาดในประเทศอื่นๆ (ดูตารางที่ 4.10)

งานวิจัยของ Ingco (1995) พบว่าอัตราภาษีผูกพันการนำเข้าข้าวของ EU(360%) นั้นสูงกว่าอัตราภาษีที่เป็นจริงก่อนที่จะมีการเจรจารอบอุรุกวัย (153%) ระดับการคุ้มครองของสหภาพยุโรปจึงสูงขึ้น

ฟิลิปปินส์เปิดตลาดตามข้อยกเว้นใน Annex 5 เหมือนเกาหลีใต้ (ดูตารางที่ 4.10) แต่จัดเก็บภาษีในอัตราผูกพันสูงถึง 50%

อินโดนีเซียเปิดตลาดข้าวปีละ 70,000 ตันในอัตราภาษี 90% แต่ภาษีนอกโควต้าจะสูงถึง 180% ซึ่งจะลดเหลือ 160%

มาเลเซียไม่กำหนดโควตานำเข้า และกำหนดภาษีนำเข้าขึ้นสูงสุด 45% (ซึ่งจะลดเหลือ 40%) อย่างไรก็ตาม การนำเข้าของมาเลเซียและอินโดนีเซียจะขึ้นกับหน่วยงานของรัฐ

นอกจากนี้การที่ข้อตกลงยินยอมให้สหรัฐอเมริกาให้การอุดหนุนชาวนาภายใต้โครงการ deficiency payment โดยไม่ต้องลดปริมาณการอุดหนุนลงตลอด 6 ปีข้างหน้า (1995-2001) และการให้เงินอุดหนุนภายใต้โครงการให้กู้เพื่อการตลาด (marketing loan program) ทำให้สหรัฐอเมริกายังคงสามารถให้การอุดหนุนการส่งออกข้าว ทั้งๆที่ไม่มีเงินอุดหนุนการส่งออกข้างโดยตรง เหตุผลคือผลผลิตข้าวส่วนใหญ่ของอเมริกาถูกส่งออกตลาดโลก ดังนั้นข้อตกลงเรื่องการอุดหนุนภายในและการอุดหนุนการส่งออกถึงไม่ก่อให้เกิดผลทางบวกใดๆ ต่อการค้าข้าวในตลาดโลก

⁵ ในปี 2536 มูลค่าส่งออกข้าวคิดเป็นร้อยละ 30 ของมูลค่าส่งออกสินค้าเกษตร มันสำปะหลังร้อยละ 20 ไก่ร้อยละ 8 ส่วนน้ำตาลมีมูลค่าส่งออกถึงปีละ 12-19 พันล้านบาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 15-30 ของมูลค่าส่งออกสินค้าเกษตรแปรรูป

ตารางที่ 4.10
การเปิดตลาดสินค้าเกษตรบางชนิดของบางประเทศ

ประเทศ/สินค้า	โควตาและภาษี				อัตราภาษี	
	ไม่เริ่มต้น		สิ้นสุดท้าย		อัตราภาษีปริมาณ	อัตราภาษีผูกพัน
	ปริมาณ (ตัน)	อัตราภาษี (%)	ปริมาณ (ตัน)	อัตราภาษี (%)		
1. EUROPEAN UNION						
RICE	-	-	-	-	360.5	230.6
TAPIOCA PRODUCTS	5,500,000	6	5500000	6	148 ECU/T	95 ECU/T
MEAT	571,092	0%-784ECU/T	643725	0%-784ECU/T	96.1	86.9
POULTRY	18,000	0%-512ECU/T	29000	0%-512ECU/T	1,600ECU/T	1,024 ECU/T
SUGAR	1,304,700	0	1304700	0	297	279
CUT FLOWERS & ORCHIDS	-				15.0-24.0	8.5-12.0
2. JAPAN						
RICE	379,000	FREE	758000	FREE	-	-
POULTRY					5.0-16.0	3.0-11.9
SUGAR					84.5 YEN/KG	71.8 YEN/KG
CUT FLOWERS & ORCHIDS					FREE	FREE
3. UNITED AMERICA						
RICE					2.8 CENTS/KG	1.8 CENTS/KG
POULTRY					110 CENTS/KG	8.8 CENTS/KG
SUGAR	910186-1548917	146CENTS/KG	1139195	1.46CENTS/KG	39.8 CENTS/KG	33.8 CENTS/KG
CUT FLOWERS & ORCHIDS	-				FREE	FREE
4. SOUTH KOREA						
RICE	51,307	50.0	102614	5.0	-	-
POULTRY	7,700RTC	200.0	6500RTC	20.0	20.0-23.7	18.0
SUGAR	-				23.7	18.0
CUT FLOWERS & ORCHIDS	-				40	36.0
5. MALAYSIA						
RICE	-				45	40.0
POULTRY	3,932	50.0-80.0	6552.5	50.0-80.0	63	57.0
SUGAR	17,400	5%+220.46	29600	5%+220.46	17	15.0
CUT FLOWERS & ORCHIDS	-				12	10.0
6. INDONESIA						
RICE	70,000	90.0	70000	90.0	180	160.0
POULTRY					70	40.0
SUGAR					110	95.0
CUT FLOWERS & ORCHIDS					70	60.0
7. PHILIPPINES						
RICE * (1995-1999)	59,730	50.0	119460	50.0	-	-
(2000-2004)	119,460	50.0	238940	50.0	-	-
POULTRY	14,090	50.0	23490	40.0	60.0-100.0	40.0
SUGAR	103,400	50.0	103400	50.0	100	50.0
CUT FLOWERS & ORCHIDS	-	-	-	-	10.0-70.0	5.0-60.0

* NATIONAL FOOD AUTHORITY (NFA) HAS THE FIRST RIGHT TO IMPORT MINIMUM ACCESS VOLUMES IN ACCORDANCE WITH THE FOOD SECURITY POLICIES OF THE PHILIPPINES

ที่มา : WTO, URUGUAY ROUND : MARAKESH PROTOCOL TO THE GENERAL AGREEMENT ON TARIFFS AND TRADE 1994, SCHEDULES OF MARKET ACCESS CONCESSIONS.

จากข้อมูลเหล่านี้จึงพอสรุปได้ว่า การเปิดตลาดข้าวของญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ จำนวน 430,000 ตันในปี 1995 โดยเก็บภาษีอัตราต่ำ⁶ จะเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ทำให้ราคาข้าวในตลาดโลกสูงขึ้น เพราะปริมาณการนำเข้าดังกล่าวสูงถึงร้อยละ 2.7 ของการส่งออกข้าวทั่วโลกในปี 1995

งานวิจัยของ US Department of Agriculture (หรือ USDA) คาดคะเนว่าการเจรจาอบอุรุกวัย จะทำให้ราคาข้าวในสหรัฐอเมริกาสูงขึ้น 12%-13% ในปี 2000 ขณะที่งานของ Duncan et.al. (1994) คาดว่าราคาข้าวในตลาดโลกจะสูงขึ้น 7.7% ในปี 2003 ราคาที่สูงขึ้นนี้จะเกิดจากการเปิดตลาดข้าวของ ญี่ปุ่นและเกาหลีดังกล่าวแล้ว แม้ว่าการเจรจาอบอุรุกวัยจะทำให้การค้าของโลกเพิ่มขึ้น อันจะยังผลให้ รายได้ของประเทศต่างๆสูงขึ้น แต่ USDA คาดคะเนว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้นนี้จะไม่ส่งผลกระทบต่อตลาด ข้าวมากนัก ในประเทศที่มีฐานะดีในเอเชีย (รวมทั้งประเทศไทย) เมื่อรายได้สูงขึ้น ประชาชนจะ บริโภคข้าวลดลง เพราะข้าวเป็นสินค้าด้อย (inferior goods) ส่วนในประเทศยากจนในอาฟริกาที่ต้องนำ เข้าอาหารนั้น รายได้ที่สูงขึ้นจะหักล้างผลกระทบทางลบที่เกิดจากการที่ราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลก สูงขึ้น

แม้ว่าราคาข้าวในตลาดโลกจะสูงขึ้น 8% - 13% ในระหว่างปี 1995-2000 แต่มิได้หมายความว่าราคาข้าวของไทยจะสูงขึ้นในอัตราเดียวกัน เหตุผลก็คือข้าวที่ญี่ปุ่นและเกาหลีได้บริโภค เป็น ข้าวเมล็ด สั้น ซึ่งเรียกว่าข้าวญี่ปุ่น (Japonica) ไทยปลูกข้าวชนิดนี้ได้เพียงเล็กน้อยในภาคเหนือเพื่อขายให้คน ญี่ปุ่นในไทย ข้าวที่ไทยปลูกเป็นข้าวเม็ดยาว (long grain rice) อย่างไรก็ตามราคาข้าวไทยจะได้รับผล กระทบทางอ้อมจากการเปิดตลาดดังกล่าว เหตุผลมี 2 ประการ ประการแรก เมื่อราคาข้าวเมล็ดสั้นสูงขึ้น เกษตรกรในสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่นๆ จะลดพื้นที่ปลูกข้าวเม็ดยาว หันมาปลูกข้าวเมล็ดสั้นแทน⁷ ปริมาณข้าวเม็ดยาวจะลดลง ทำให้ราคาข้าวเม็ดยาวสูงขึ้น ประการที่สอง พ่อค้าข้าวและโรงงานแปรรูป อาหารจะเริ่มหันมาซื้อข้าวเม็ดยาวมากขึ้น เพื่อทดแทนการใช้ข้าวเมล็ดสั้นที่มีราคาสูงขึ้น⁸ ผลสอง ประการนี้จะทำให้การนำเข้าข้าวเม็ดยาวสูงขึ้นหนึ่งในสามของการเพิ่มขึ้นของตลาดข้าวเนื่องจากการ เจรจาอบอุรุกวัย ราคาข้าวเม็ดยาวก็จะสูงขึ้นบ้าง

⁶ การเปิดตลาดข้าว มีดังนี้

	1995	2000	ภาษี
ญี่ปุ่น (ตัน)	379,000 (3%)	758,000 (5%)	0%
เกาหลีใต้ (ตัน)	51,307 (1%)	205,228 (4%)	5%

⁷ เนื่องจากเกษตรกรในอเมริกาและออสเตรเลียจะประสบปัญหาในการขายพื้นที่ปลูกข้าว เพราะปัญหาการขาดแคลนน้ำ ดังนั้นจึงคาดว่า การขายพื้นที่ปลูกข้าวเมล็ดสั้นจะไม่มากพอที่จะทำให้ราคาข้าวทรงตัว หรือลดลง

⁸ ตัวอย่างเช่นญี่ปุ่นบริโภคข้าวปีละ 10 ล้านตัน นำมาบริโภคโดยตรง 8.9 ล้านตัน ข้าวจำนวนนี้เป็นข้าวเมล็ดสั้นพิเศษ ทำสาเก 0.5 ล้าน ตันจึงใช้ข้าวเมล็ดสั้น ที่เหลืออีก 0.6 ล้านตัน นำไปทำข้าวเหนียวและเหล้า ข้าวจำนวนนี้สามารถใช้ข้าวเม็ดยาวทดแทนได้

ถ้าหากสมมุติว่าราคาข้าวเม็ดขาวสูงขึ้นปีละ 2% (ใกล้เคียงกับการเพิ่มขึ้นของราคาข้าวเม็ดสั้น) ค่าถามคือปริมาณการผลิต การบริโภค และการส่งออกจะเปลี่ยนไปอย่างไร เราใช้แบบจำลองการตอบสนองของพื้นที่เพาะปลูก และสมการอุปสงค์ต่อข้าวในการวัดผลกระทบดังกล่าว ผลการศึกษาปรากฏว่าการผลิตจะลดลง และการบริโภคก็ลดลงเช่นกัน ทำให้ไทยยังคงสามารถดำรงปริมาณการส่งออกไว้ได้ในระดับ 8.8-8.9 ล้านตันข้าวเปลือกในปี 2000 และ 2010 ดังนี้ (ดูรายละเอียดในภาคผนวกที่ 1)

ปี ค.ศ.	2000	2010
การบริโภคเปลี่ยน (% ต่อปี)	- 0.86	-0.90
การผลิตเปลี่ยน (%ต่อปี)	- 0.47	-0.20
การส่งออกสุทธิ (ล้านตันข้าวเปลือก)	8.82	8.89

สาเหตุที่การผลิตลดลง เพราะราคาพืชไร่ชนิดอื่นเพิ่มขึ้นมากกว่าราคาข้าว และการปลูกข้าวในเขตชลประทานเริ่มประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำ

ส่วนการบริโภคที่ลดลง เป็นเพราะข้าวเป็นสินค้าด้อยทั้งสำหรับผู้บริโภคในเมืองและในชนบท ดังนั้นเมื่อรายได้สูงขึ้น ปริมาณการบริโภคข้าวจึงลดลง

โปรดสังเกตว่างานวิจัยของ TDRI พบว่าปริมาณผลผลิตข้าวเปลือกจะลดลง ขณะที่งานของ สศก.พบว่าไทยจะผลิตข้าวสารเพิ่มขึ้น 11% ข้อแตกต่างของผลการศึกษาเกิดจากเหตุผลดังนี้ สศก. คำนวณว่าราคาข้าวจะเพิ่มขึ้น 4.4% ซึ่งสูงกว่าการเพิ่มขึ้นราคาพืชทุกชนิดในประเทศ ขณะที่งานของเราเชื่อว่าราคาน้ำตาลและข้าวโพดจะเพิ่มขึ้นมากกว่าราคาข้าว ดังนั้นจึงทำให้เกิดการลดพื้นที่ปลูกข้าวเพื่อใช้ปลูกพืชอื่นแทน

● **มันสำปะหลัง** ไทยเป็นผู้ส่งออกมันสำปะหลังอัดเม็ดและมันเส้นรายใหญ่ที่สุดของโลก เฉลี่ยกว่า 7.1 ล้านตัน ในช่วงปี 1982-94⁹ โดยเรียกได้ว่าเกือบไม่มีคู่แข่ง เพราะอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นผู้ส่งออกอันดับสองรองจากไทยมีปริมาณส่งออกเพียง 2 แสนตัน ภายหลังการเจรจาอบอุรุกวัย

⁹ ในปี 1995-1996 ไทยส่งออกมันสำปะหลังน้อยกว่า คือ ส่งออกเพียง 4.4 ล้านตัน ในปี 1995 และ 3.7 ล้านตัน ในช่วงมกราคม-กรกฎาคม 1996 เพราะผลผลิตลดลงด้านป็นประวัติการ และกระทรวงพาณิชย์จัดสรรโควตาส่งออกไม่ครบตามโควตาที่ได้รับจากสหภาพยุโรป

ไทยก็ยังคงเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ต่อไป แต่ในบางปีไทยอาจไม่สามารถส่งออกมันอัดเม็ดไปยังสหภาพยุโรปได้เต็มตามโควตาที่ได้รับ

มันอัดเม็ดส่วนใหญ่ (80%) จะถูกส่งออกไปยังสหภาพยุโรป สาเหตุเกิดจากช่องโหว่ของนโยบายคุ้มครองการเกษตรของสหภาพยุโรป (ซึ่งเดิมเรียกว่าตลาดร่วมยุโรป) กล่าวคือสหภาพยุโรปตั้งกำแพงภาษีศุลกากรนำเข้าในอัตราสูง แต่ผูกพันกับเกณฑ์ที่จะเก็บภาษีนำเข้ามันสำปะหลังในอัตราเพียง 6% ทำให้ผู้ผลิตอาหารสัตว์ในสหภาพยุโรปหันมาใช้มันสำปะหลังผสมกากถั่วเหลือง แทนการใช้ข้าวโพดหรือข้าวสาลีในการเลี้ยงสัตว์ ภายหลังเมื่อปริมาณการนำเข้ามันอัดเม็ดจากไทยเพิ่มขึ้นกว่า 6 ล้านตันในปี 2522 สหภาพยุโรปจึงเริ่มดำเนินการมาตรการจำกัดการนำเข้าจากไทย ด้วยวิธีทำข้อตกลงการจำกัดการส่งออก โดยสมัครใจกับประเทศไทยในปี 2525 ต่อมาสหภาพยุโรปพบว่าคนไม่อาจ tahan กระแสกดดันให้ตนเปิดเสรีตลาดสินค้าเกษตรในระหว่างการเจรจารอบอุรุกวัย สหภาพยุโรปจึงดำเนินการปฏิรูปนโยบายการเกษตรร่วมของตนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการเจรจากับสหรัฐอเมริกาและกลุ่มแครนส์

แม้ว่าในเวลานี้ สหภาพยุโรปจะเปิดตลาดให้มันสำปะหลังโดยวิธี tariffication โดยกำหนดอัตราภาษีในโควตาในอัตราต่ำเดิม (ซึ่งเป็นอัตราต่ำ) และอัตราภาษีนอกโควตาในอัตราสูง (ดูตารางที่ 4.10) แต่ผลกระทบต่อมันสำปะหลังไทยจะเกิดจากผลของการปฏิรูปนโยบายการเกษตรร่วม (Common Agricultural Policy Reform) ของสหภาพยุโรป มากกว่าที่จะเกิดจากผลการเจรจารอบอุรุกวัย อย่างไรก็ตาม ประวัติศาสตร์การเจรจารอบอุรุกวัยชี้ให้เห็นว่าการปฏิรูปนโยบายการเกษตรร่วมนั้น เกิดจากแรงกดดันจากการเจรจารอบอุรุกวัยด้านการค้าสินค้าเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงกดดันจากสหรัฐอเมริกา และกลุ่มแครนส์

การปฏิรูปนโยบายการเกษตรร่วมจะมีผลให้ราคาธัญพืชในสหภาพยุโรปลดลง ด้วยเหตุผล 3 ประการ ประการแรก สหภาพยุโรปประกาศลดราคาสับสนับสนุนสำหรับธัญพืชลง 29% ในเวลา 3 ปี (คือ 1994-1996) ประการที่สอง มีการลดการอุดหนุนภายในลงร้อยละ 29 ซึ่งมากกว่าการลดภายใต้ข้อตกลงรอบอุรุกวัย (20%) และประการที่สาม สหภาพยุโรปประกาศใช้นโยบายจ่ายเงินชดเชยเพื่อให้เกษตรกรลดพื้นที่เพาะปลูกลงร้อยละ 15 โดยรับค่าชดเชยตันละ 57 ECU

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2537) ได้ศึกษาผลกระทบของการปฏิรูปนโยบายการเกษตรร่วมต่อราคาธัญพืชในสหภาพยุโรป ผลต่อราคามันสำปะหลัง และผลต่อการผลิตและการส่งออกมันสำปะหลัง ผลการศึกษาพบว่านโยบายการปฏิรูปจะทำให้ราคาประกันธัญพืชลดลง

25%-30% ในช่วงปี 1994-1996 ผลที่เกิดขึ้นคือ ประการแรก ความต้องการใช้มันอัดเม็ดจะลดลงต่ำกว่า ปริมาณโควต้า ถือลดจากปีละ 5.75 ล้านตัน ลงมาเหลือไม่เกินปีละ 4.5 ล้านตัน ประการที่สอง ราคา มันอัดเม็ดในประชาคมยุโรปจะต้องปรับตัวลดลงมากกว่าการลดลงของราคารัฐพืช กล่าวคือ ขณะที่ ราคาประกันของรัฐพืชลดลงปีละ 7.5% ราคามันอัดเม็ดจะลดลงถึง 13% ดังนั้นเมื่อตอนเป็นราคา ห้วมันสดที่จังหวัดนครราชสีมาแล้ว เกษตรกรจะขายมันสำปะหลังได้เพียง 0.6-0.7 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่ง จะใกล้เคียงกับต้นทุนการผลิตของเกษตรกร (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย 2536) ประการที่ สาม เมื่อราคาลดลง สถาบันฯ คาดคะเนว่าปริมาณผลผลิตหัวมันสดจะลดลงต่ำกว่าปีละ 20 ล้านตัน¹⁰ การลดพื้นที่เพาะปลูกมันลงนี้มีผลกระทบทางลบต่อเกษตรกรยากจนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แม้ว่า พื้นที่บางส่วนจะโยกย้ายไปปลูกอ้อยแทนได้ แต่พื้นที่จำนวนมากแห้งแล้งเกินกว่าจะนำไปใช้เพาะปลูก พืชอื่นๆ ประการที่สี่ เมื่อราคาส่งออกลดลง ค่าเช่าทางเศรษฐกิจ (economic rent หรือ กำไรพิเศษ) จาก โควต้าส่งออกก็จะหมดไป ผลต่อเนื่องคือ ปริมาณการส่งออกมันอัดเม็ดไปยังตลาดนอกสหภาพยุโรป เช่น เกาหลีใต้ และรัสเซีย ก็จะหมดไปเช่นกัน เพราะเดิมการส่งออกไปยังตลาดนอกสหภาพยุโรปเกิดจากระบบแรงจูงใจกระตุ้นการส่งออก (bonus quota) กล่าวคือ ผู้ส่งออกไปยังตลาดนอกสหภาพฯจะได้ โควต้าพิเศษไปยังสหภาพยุโรป ราคาส่งออกไปยังตลาดนอกสหภาพฯจะต่ำกว่าต้นทุนการผลิตเช่น ในปี 1992 ราคาเฉลี่ยมันเม็ดไปยังเกาหลีใต้ (ราคา FOB) เฉลี่ยกิโลกรัมละ 1.50 บาท ขณะที่ต้นทุนการ ผลิตจะเท่ากับ 2.20 บาทต่อกิโลกรัม แต่การส่งออกไปยังสหภาพยุโรปจะได้กำไรพิเศษ เพราะราคาสูง ถึง 2.55 บาทต่อกิโลกรัม

นอกจากนี้ เรามีข้อสังเกต 2 ข้อ ประการแรก ในการเจรจารอบอุรุกวัยครั้งนี้ เกาหลี ได้ยินยอมเปิดตลาดข้าวเพียง 1% ของการบริโภค โดยไม่แปลงมาตรการจำกัดการนำเข้าเป็นภาษี ศุลกากรอีก 6 ปี ดังนั้นเกาหลีจึงต้องชดเชยความเสียหายดังกล่าวให้แก่ประเทศส่งออกข้าว ไทยเจรจา ขอค่าชดเชยในรูปของมันอัดเม็ดและมันเส้น 1 ล้านตัน โดยเสียภาษีนำเข้า 3% แต่คาดว่าไทยจะไม่มี โอกาสส่งมันอัดเม็ดและมันเส้นไปยังเกาหลีได้เลย เพราะผู้ส่งออกจะไม่ได้กำไรพิเศษจากการส่งออก ไปยังตลาดสหภาพยุโรปดังกล่าวแล้ว นอกจากนั้นในปี 2538/39 ปริมาณการผลิตหัวมันสดในประเทศ มีไม่เพียงพอที่จะสนองโควต้าในตลาดสหภาพยุโรป ประการที่สอง แม้ว่าญี่ปุ่นจะเปิดตลาดให้แก่มัน อัดเม็ดและมันเส้นที่ใช้เลี้ยงสัตว์โดยไม่เรียกเก็บภาษีนำเข้าเลยและเก็บภาษี 25% สำหรับมันที่ใช้เพื่อ วัตถุประสงค์อื่นๆ แต่เชื่อว่าไทยจะไม่สามารถส่งออกมันอัดเม็ดไปญี่ปุ่นได้ เพราะญี่ปุ่นมีระบบนำเข้า

¹⁰ ราคามันสำปะหลังลดลงสู่ระดับต่ำเป็นประวัติการณ์ในปี 1993/94 ซึ่งเป็นปีแรกของการปฏิรูปนโยบายเกษตรร่วม ขณะเดียวกันมีการ ย้ายโรงงานน้ำตาลสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนั้นพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังจึงลดลงเหลือน้อยกว่า 9 ล้านไร่ในปี 1994 เพราะเกษตรกร จำนวนมากเปลี่ยนจากการปลูกมันไปปลูกอ้อย และบางส่วนก็ทิ้งที่ดินให้ร้าง เพราะไม่คุ้มต่อการผลิต

ข้าวโพดเสรีโดยไม่เก็บภาษีเลย ปรกติข้าวโพดจะมีคุณค่าทางอาหารดีกว่ามันสำปะหลัง ซึ่งต้องใช้ผสมกับกากถั่วเหลืองจึงจะมีคุณค่าทางอาหารใกล้เคียงข้าวโพด

- **ไก่อ** ปัญหาสำคัญเกิดจากวิธีการคำนวณการเปิดตลาดขั้นต่ำของสหภาพยุโรป ทำให้ไทยสูญเสียประโยชน์จากการส่งออกเนื้อไก่ถอดกระดูกไปยังกลุ่มประเทศดังกล่าว ปัญหาที่สองคือเรื่อง special safeguards ดังนั้นข้อสรุปคือไทยอาจสูญเสียประโยชน์จากวิธีการเปิดตลาดของสหภาพยุโรป

ก่อนผลการเจรจาจะมีผลบังคับใช้ ไทยส่งออกไก่ถอดกระดูก (รหัสภาษี HS 0207.410.104) ไปยังสหภาพยุโรปจำนวน 13,889 ตันในปี 1993 และ 15,901 ตันในปี 1994 ในจำนวนนี้เป็นการส่งออกภายใต้โควต้าชดเชยผลกระทบเรื่องที่สหภาพยุโรปให้ความช่วยเหลือการผลิตเมล็ดพืชน้ำมัน จำนวน 5,100 ตัน โดยไม่ต้องเสียภาษีการนำเข้า ส่วนที่เหลือจะถูกเก็บภาษีนำเข้า 2 ชนิด ภาษีชนิดแรกเป็นภาษีแปรผัน (variable levy) ซึ่งในเดือนกรกฎาคม 1993 มีอัตราเท่ากับ 1030 ECU ต่อตัน และลดเหลือ 750 ECU ต่อตันในเดือนตุลาคม 1994 นอกจากนี้ ยังต้องเสียภาษีพิเศษ (additional levy) อีก 500 ECU ต่อตัน รวมเป็น 1,250 ECU ต่อตันในปี 1994 อัตราภาษีนำเข้านี้เป็นไปตามมาตรการปฏิรูปนโยบายการเกษตร ซึ่งค่อยๆลดภาษีนำเข้าลง

ตามข้อตกลงรอบอูรุกวัย สหภาพยุโรปต้องเปลี่ยนระบบภาษีดังกล่าว โดยการแปลง “levies” เป็นระบบภาษีโดยกำหนดอัตรากำหนดสำหรับโควต้าภายใต้ minimum access และ current access ส่วนการนำเข้านอกโควต้าจะเสียภาษีอัตราสูง (ดูการเปิดตลาดเนื้อในตารางที่ 4.10) ตัวอย่างเช่น การนำเข้าเนื้อไก่ถอดกระดูก (รหัส HS 0207 4111) ในโควต้าจะเสียภาษี 179 ECU ต่อตัน ส่วนโควต้านำเข้าภายใต้โควต้าชดเชยไม่ต้องเสียภาษีนำเข้าและการนำเข้าส่วนที่เกินโควต้าต้องเสียภาษีอัตราสูง ดังนี้

1995	ภาษีนอกโควต้าเท่ากับ	1,504	ECU ต่อตัน
1996	ภาษีนอกโควต้าเท่ากับ	1,408	ECU ต่อตัน
2000	ภาษีนอกโควต้าเท่ากับ	1,024	ECU ต่อตัน

และภาษีนอกโควตาดังนี้ต้องลดลง 36% ในเวลา 6 ปี

ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ วิธีการคำนวณการเปิดตลาดขั้นต่ำของสหภาพยุโรป แตกต่างจากหลักเกณฑ์ของ GATT¹¹ ดังนี้

สหภาพยุโรปจะคำนวณการเปิดตลาดเนื้อสัตว์ทุกชนิดรวมกันก่อน หลังจากนั้น จึงแบ่งเป็นเนื้อสัตว์แต่ละชนิด ได้แก่ เนื้อวัว เนื้อแกะ เนื้อหมู และสัตว์ปีก การเปิดตลาดแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

- current access quota มีปริมาณโควต้าในอัตราภาษีต่ำจำนวน 460,925 ตัน และ 194,000 ตัว (หรือประมาณ 58,200 ตัน) รวมเป็น 519,125 ตัน มีข้อสังเกต 2 ประการเกี่ยวกับปริมาณ current access ข้อแรกคือ ในตารางข้อผูกพันปรากฏว่าปริมาณดังกล่าว (519,125 ตัน) ครอบคลุมเฉพาะเนื้อวัว เนื้อแกะ และเนย เท่านั้น การเปิดตลาดส่วนนี้ไม่ได้เปิดตลาดแก่เนื้อหมู และเนื้อไก่ ข้อสังเกตข้อสอง คือ ถ้าคิดปริมาณ current access quota จากการนำเข้าเนื้อทุกประเภท เฉลี่ยต่อปีระหว่างปี 1986-1988 จะเท่ากับ 1.398 ล้านตัน แต่สหภาพยุโรปกำหนด current access quota เพียง 519,125 ตัน ทั้งนี้คงเป็นเพราะไม่ได้รวมการนำเข้าเนื้อหมู และเนื้อไก่ไว้ด้วย

- minimum access quota ซึ่งมีอัตราภาษีต่ำมีจำนวน 78,000 ตัน โดยคำนวณจากร้อยละ 5 ของปริมาณการบริโภคเฉลี่ยหักด้วยปริมาณการนำเข้าเฉลี่ยในปี 1986-88 (คือ $0.5 * 29,521,000 - 1,398,000 = 78,050$ ตัน) รวมกับปริมาณที่เปิดให้นำเข้าตามเงื่อนไขพิเศษอื่น เช่นการชดเชยผลกระทบจากการให้ความช่วยเหลือการผลิตเมล็ดน้ำมันพืชอีก 46,550 ตัน ดังนั้น minimum access quota ทั้งหมดจึงมีจำนวน 124,600 ตัน ในจำนวนนี้มีโควต้าสัตว์ปีกจำนวน 29,000 ตัน (ดูตารางที่ 4.10) ปริมาณ minimum access ของสหภาพยุโรป จึงต่ำกว่าตัวเลขจากการคำนวณตามวิธีของแกตต์ ซึ่งควรจะเท่ากับ 1,476,050 ตัน (คิดจากร้อยละ 5 ของปริมาณการบริโภคเฉลี่ยต่อปีในระหว่างปี 1986-88)

เรามีข้อสังเกตดังนี้ (ก) สหภาพยุโรป เสนอการเปิดตลาดเป็น 2 ส่วน คือ minimum access 124,600 ตัน และ current access อีก 519,125 ตัน รวมเป็น 643,725 ตัน (ในจำนวนนี้แยกเป็น minimum access ของสัตว์ปีก 29,000 ตัน) ขณะที่ข้อตกลงของแกตต์ กำหนดให้เปิดตลาดโดยคงระดับ current access ไว้ หรือถ้า current access ต่ำกว่าร้อยละ 5 ของการบริโภค ก็ให้เปิด minimum access เท่ากับร้อยละ 5 ของการบริโภคเฉลี่ย 3 ปี แต่สหภาพยุโรปคิดเฉพาะ current access ของเนื้อวัว

¹¹ เนื้อหาส่วนใหญ่ได้จากเอกสารวิเคราะห์ผลกระทบต่อการค้าสินค้าเนื้อไก่ของไทยในตลาดโลก ในกรณีที่สหภาพยุโรปปรับตัวตามข้อตกลงแกตต์ ของกรมการค้าต่างประเทศ ตุลาคม 2537

และเนื้อแกะเท่านั้น แล้วนำไปรวมกับ minimum access อีกจำนวนหนึ่ง (ดูตารางที่ 4.11) (ข) วิธีคิด minimum access ของสหภาพยุโรปนั้น ต่างจากวิธีของแกดต์ คือ มีการหักปริมาณนำเข้าออกก่อน แต่ ปริมาณนำเข้าที่หักออกเป็นปริมาณการนำเข้าเนื้อทุกชนิด (เฉลี่ยปีละ 1,398,000 ตัน) ปริมาณ minimum access ของสหภาพยุโรป (124,600 ตัน) จึงต่ำกว่าจำนวนที่คำนวณด้วยวิธีของแกดต์ (1,476,500 ตัน) (ค) ถ้าหากเรายึดหลักการคำนวณของสหภาพยุโรป ที่นำปริมาณ minimum access มา รวมกับ current access ปริมาณการเปิดตลาดที่น่าจะถูกต้องที่สุดควรยึดหลักเกณฑ์ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ปริมาณการเปิดตลาดรวม} &= \text{minimum access} + \text{current access} \\
 \text{current access} &= \text{การนำเข้าเค็มเฉพาะเนื้อแกะและเนื้อวัว} \\
 &= 519,125 \quad \text{ตัน} \\
 \text{minimum access} &= \text{ร้อยละ 5 ของการบริโภคเฉลี่ย - ปริมาณนำเข้าตาม} \\
 &\quad \text{current access ของเนื้อแกะและเนื้อวัว + โควต้า} \\
 &\quad \text{นำเข้าตามเงื่อนไขพิเศษ} \\
 &= 0.05 * 29,521,000 - 519,125 + 46,500 \quad \text{ตัน} \\
 &= 1,003,475 \quad \text{ตัน} \\
 \text{ปริมาณเปิดตลาดรวม} &= 1,522,600 \quad \text{ตัน}
 \end{aligned}$$

ตารางที่ 4.11 แสดงวิธีการเปิดตลาดตามหลักเกณฑ์ของแกดต์ วิธีการของสหภาพยุโรป และวิธีการของสหภาพยุโรปตามการตีความหลักเกณฑ์แกดต์ของนักวิจัย จะเห็นได้ว่า วิธีของสหภาพยุโรป ทำให้มีการเปิดตลาดน้อยที่สุดเพียง 643,725 ตัน ถ้าใช้วิธีของแกดต์ สหภาพฯ ควรเปิดตลาด 1,476,500 ตัน หรือถ้าใช้วิธีการของสหภาพแต่ยึดหลักการของแกดต์ ปริมาณเปิดตลาดจะสูงถึง 1,522,600 ตัน จึงเห็นได้ว่าสหภาพฯ พยายามใช้เล่ห์เหลี่ยมเพื่อเปิดตลาดให้น้อยที่สุด อย่างไรก็ตาม ตารางข้อมูลพืชนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงรอบอุรุกวัย ดังนั้น สมาชิกอื่นๆ ไม่อาจจะประท้วงได้ว่า วิธีคิดของสหภาพฯ ผิดหลักเกณฑ์ เพราะสมาชิกให้สัตยาบันยอมรับข้อตกลงรอบอุรุกวัยพร้อมๆ กับ ตารางข้อมูลพืชนี้ที่เป็นเอกสารพ่วงท้ายข้อตกลงไปแล้ว

ตารางที่ 4.11
วิธีคำนวณการเปิดตลาด 8 วิธี

วิธี/ผล	Minimum Access	Current Access
1. วิธีคำนวณ		
1.1 GATT	5%ของการบริโภคเฉลี่ยในช่วง 1986-88	ปริมาณการนำเข้าเนื้อทุกชนิดเฉลี่ยในช่วง 1986-88
1.2 EU	5% ของการบริโภคเฉลี่ย <u>ลบ</u> การนำเข้าเนื้อทุกประเภทประเภทเฉลี่ยในช่วง 1986-88	ปริมาณการนำเข้าเนื้อวัวและเนื้อแกะเฉลี่ยในช่วง 1986-88
1.3 EU+GATT	5% ของการบริโภคเนื้อทุกชนิดเฉลี่ยในช่วง 1986-88 <u>ลบ</u> การนำเข้าเนื้อวัว เนื้อแกะ (current access) เฉลี่ย <u>บวก</u> โควต้าเงื่อนไขพิเศษ	ปริมาณการนำเข้าเนื้อวัวและเนื้อแกะเฉลี่ยในช่วง 1986-88
2. ผลการคำนวณ		
1.1 GATT	1,476,500	1,398,000
1.2 EU	124,600	519,125
1.3 EU+GATT	1,522,600	519,125

ที่มา : คู่มือหา และกรมการค้าต่างประเทศ เอกสารวิเคราะห์ผลกระทบต่อการค้าสินค้าเนื้อไก่ของไทยในตลาดโลก
ในกรณีที่สหภาพยุโรปปรับตัวตามข้อตกลงแกคต์ ตุลาคม 2537

ปัญหาอีกประการหนึ่ง คือ สหภาพยุโรปสามารถนำมามาตรการกักกัน (special safeguards) มาใช้เพื่อยับยั้งการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนก่อให้เกิดผลเสียหายอย่างรุนแรงต่อผู้ผลิตในสหภาพยุโรป มาตรการฉุกเฉินนี้นำมาใช้แทนมาตรการกำหนดราคาขั้นต่ำของสินค้านำเข้า (sluice-gate price) และ additional levy ปัญหาที่อาจกระทบต่อการส่งออกเนื้อไก่ของไทย คือ ราคา trigger price (หรือราคาที่ใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินในการนำมามาตรการกักกันมาใช้) ที่สหภาพยุโรปขึ้นต่อ แกดต์เป็นราคาที่สูงกว่า (3,335 ECUต่อตัน) ราคานำเข้าเนื้อไก่จากไทยในปัจจุบัน (2,800 ECUต่อตัน) ดังนั้น จึงมีโอกาสเป็นไปได้ที่สหภาพยุโรปจะนำมามาตรการกักกันมาใช้โดยเพิ่มภาษีเนื้อไก่นำเข้าจากไทย

อย่างไรก็ตาม สหภาพยุโรปผูกพันที่จะลดการอุดหนุนการส่งออกเนื้อลง โดยในปี 1995-2000 จะอุดหนุนการส่งออกดังนี้

การอุดหนุนเฉลี่ยปี	1991-1992	470,800	ตัน	มูลค่า	147	ล้าน ECU
การอุดหนุนในปี	1993	660,000	ตัน			
การอุดหนุนในปี	1995	440,100	ตัน	มูลค่า	137.8	ล้าน ECU
การอุดหนุนในปี	1996	410,200	ตัน	มูลค่า	128.5	ล้าน ECU
การอุดหนุนในปี	1998	360,400	ตัน	มูลค่า	110.1	ล้าน ECU
การอุดหนุนในปี	2000	290,600	ตัน	มูลค่า	91.6	ล้าน ECU

กรมการค้าต่างประเทศคาดว่า การลดการอุดหนุนส่วนใหญ่จะลดลงในประเทศแถบเอเชีย เช่น ฮองกง สิงคโปร์ ดังนั้น ไทยมีโอกาสขยายการส่งออกเนื้อไก่ไปยังประเทศดังกล่าวแทนได้

ขณะนี้ขีดความสามารถในการส่งออกของไทยเริ่มลดถอยลงอย่างรวดเร็ว ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกเนื้อไก่ของไทยเกิดจากค่าจ้างแรงงานที่เคยอยู่ในอัตราต่ำ ทำให้ไทยสามารถส่งออกไก่ถอดกระดูกไปขายญี่ปุ่นและสหภาพยุโรปได้ แต่ไทยไม่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกไก่สดทั้งตัว เพราะไทยไม่มีถั่วเหลืองเพียงพอ จำเป็นต้องนำเข้า แต่รัฐบาลกลับจำกัดปริมาณการนำเข้า และเก็บภาษีนำเข้าอัตราสูงเพื่อคุ้มครองเกษตรกรถั่วเหลือง และโรงงานน้ำมันพืชในประเทศ ผลก็คือ ราคาอาหารสัตว์สูงกว่าปรกติ เนื่องจากร้อยละ 70-80 ของต้นทุนการเลี้ยงไก่เป็นค่าอาหาร ดังนั้น ไทยจึงไม่สามารถส่งออกไก่สดทั้งตัวได้ ต้องอาศัยการส่งออกไก่ถอดกระดูก

แต่ใน 5 ปีที่ผ่านมา ค่าจ้างขั้นต่ำของไทยปรับตัวเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าปีละ 7-8% นอกจากนั้น ยังมีปัญหา การขาดแคลนแรงงานในโรงงานฆ่าไก่อีกด้วย ดังนั้น ไทยจึงค่อยๆสูญเสียความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกไก่ถอดกระดูก การดำรงขีดความสามารถในการส่งออกจะต้องมีการเร่งดำเนิน นโยบายการค้าเสรีด้านวัตถุดิบอาหารสัตว์โดยด่วน

- **น้ำตาล** เราคาดว่าผู้ผลิตไทยจะได้รับประโยชน์จากการที่ราคาน้ำตาลในตลาดโลกเพิ่มขึ้นเล็กน้อย แต่จะไม่ได้ประโยชน์ใดๆจากการเปิดตลาดของสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป

อ้อยเป็นพืชที่ได้รับการคุ้มครองมากที่สุดในภาคเกษตรของไทย (Siamwalla and Setboonsrang 1987) วิธีการคุ้มครองของไทยคือ การให้ผู้บริโภครูดหนุนเกษตรกร โรงงานน้ำตาล และผู้ส่งออก โดยการกำหนดกำหนดราคารายในประเทศสูงกว่าราคาตลาดโลก และเพื่อป้องกันมิให้มีการผลิตจนล้นตลาด รัฐบาลใช้มาตรการจำกัดกำลังการผลิตของโรงงานน้ำตาล และระบายปริมาณ ส่วนเกินออกต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังมีระบบแบ่งผลประโยชน์ระหว่างชาวไร่อ้อย กับโรงงานน้ำตาลในอัตราส่วน 70:30

ในข้อตกลงของการเจรจาอบอุรุกวัย ไทยผูกพันที่จะนำเข้าน้ำตาลจำนวน 13,105 ตัน โดยเก็บภาษีนำเข้าอัตรา 65% อัตราภาษีดังกล่าวทำให้น้ำตาลนำเข้าที่รวมภาษีและต้นทุนการนำเข้าสูงกว่าราคาน้ำตาลในประเทศ (ยกเว้นว่าราคาน้ำตาลในตลาดโลกจะต่ำกว่า 8-9 เซนต์ต่อปอนด์ ซึ่งจะทำให้ราคาน้ำตาลนำเข้าต่ำกว่าราคาขายปลีกในประเทศที่กิโลกรัมละ 13 บาท) ดังนั้น คาดว่าแม้จะมีการเปิดนำเข้าเสรี ก็คงไม่มีการนำเข้าน้ำตาล

กระทรวงพาณิชย์ ยังได้คำนวณว่าการอุดหนุนในอุตสาหกรรมน้ำตาลมีมูลค่า 5.63 พันล้านบาท เงินอุดหนุนนี้จะลดลง 13.3% ในเวลา 10 ปี เงินอุดหนุนส่วนใหญ่เป็นสินเชื่อเพื่อการส่งออก (2.25 พันล้านบาท) รองลงมาคือ การยกเว้นภาษีการค้า (1.16 พันล้านบาท) คาดว่าในอนาคต รัฐบาลสามารถให้สินเชื่อส่งออกผ่านธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า ซึ่งไม่เป็นการขัดแย้งกับหลักปฏิบัติของแกตต์ หรือมีฉะนั้นรัฐบาลก็ต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการอุดหนุนจากการอุดหนุนการส่งออกมาเป็นการอุดหนุนภายใน เพราะรัฐบาลไม่ได้แจ้งว่ามีการอุดหนุนการส่งออก แต่ขณะเดียวกันเงินอุดหนุนภายในที่ไทยแจ้งต่อแกตต์ มีจำนวนสูงกว่าที่เป็นจริงกว่าเท่าตัวดังกล่าวแล้ว ดังนั้น รัฐบาลสามารถให้การอุดหนุนภายในรูปแบบต่างๆ ได้ในสิบปีข้างหน้าโดยไม่ขัดกติกาของแกตต์ นัยก็คือ นโยบายการคุ้มครองอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลคงจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญใน 10 ปีข้างหน้า

รัฐคงจะใช้วิธีให้ผู้บริโภคอุดหนุนผู้ผลิตและการส่งออกต่อไป แม้ว่าราคาส่งออกจะต่ำกว่าราคาในประเทศ แต่เนื่องจากประเทศผู้ซื้อไม่ใช่ผู้ผลิตน้ำตาล ดังนั้น ไทยคงไม่ถูกขู่กล่าวหาเรื่องการทุ่มตลาด

ผลกระทบต่อการค้าน้ำตาล : แม้ว่าการวิจัยส่วนใหญ่จะให้ข้อสรุปว่าการเจรจาอุป รุกวัยจะทำให้ราคาน้ำตาลในตลาดโลกสูงขึ้นในอัตราที่สูงกว่าพืชอื่นๆ แต่เรามีความเห็นสอดคล้องกับ USDA (1994) ว่าผลกระทบของรอบอุรุกวัยจะเกิดจากการที่รายได้ของประเทศต่างๆสูงขึ้นเนื่องจากการค้าเสรี มากกว่าผลการเปลี่ยนแปลงทางด้านการผลิต ด้วยเหตุผลต่อไปนี้

USDA คาดการณ์ว่าการบริโภคน้ำตาลจะเพิ่มขึ้นในประเทศกำลังพัฒนาที่มีรายได้สูง ขึ้นจากผลของการเจรจาอุป รุกวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจีน สาเหตุเพราะในประเทศเหล่านี้ ปริมาณ การบริโภคน้ำตาลต่อหัวอยู่ในระดับต่ำกว่าอัตราเฉลี่ยของโลก ขณะที่น้ำตาลเป็นสินค้าที่มีความ ยืดหยุ่นต่อรายได้สูง ดังนั้น การเจรจาอุป รุกวัยจะทำให้การบริโภคทั่วโลก และการผลิตสูงขึ้นร้อยละ 1-2 ภายในปี 2000 และร้อยละ 2-4 ในปี 2005 ดังนั้น ราคาจะสูงขึ้นร้อยละ 2-5 ในปี 2000 และร้อยละ 4-8 ในปี 2005 ถ้าหากการคาดคะเนนี้เป็นจริง ผู้ผลิตในประเทศไทยก็จะได้รับประโยชน์โดยตรง ขณะเดียวกัน ผู้บริโภคในประเทศก็อาจไม่ต้องซื้อน้ำตาลในราคาสูงขึ้น ยกเว้นว่ารัฐจะอนุญาตให้มีการ ขยายกำลังการผลิตน้ำตาลมากกว่าปัจจุบัน

เราคาดว่าผลการเจรจาอุป รุกวัยอาจไม่ส่งผลกระทบต่อการผลิตน้ำตาล และ การค้าตามระบบสิทธิพิเศษ (preferential trade) เนื่องจาก ผลการเจรยยังไม่สามารถเจาะทะลวงกำแพง การคุ้มครองการผลิตน้ำตาลในประเทศพัฒนาได้ อุตสาหกรรมน้ำตาลมีลักษณะพิเศษว่าเป็นสินค้าที่ ผลิตได้ทั้งในประเทศพัฒนาแล้วในเขตหนาว และประเทศกำลังพัฒนาในเขตร้อน น้ำตาลที่ผลิตได้ไม่ ว่าจะมาจากพืชชนิดใดก็สามารถทดแทนกันได้สมบูรณ์ ต้นทุนการผลิตน้ำตาลมีความแตกต่างกันมาก ทั้งระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนา และภายในประเทศพัฒนาแล้ว ต้นทุนการผลิต ของรัฐหรือภาคต่างๆก็แตกต่างกันเช่นกัน นี่เองคือสาเหตุสำคัญที่ทำให้น้ำตาลเป็นสินค้าที่มีอัตราการ คุ้มครองสูงที่สุด เพราะผู้ผลิตในภาคที่มีต้นทุนการผลิตต่ำมีแรงจูงใจที่จะใช้พลังทางการเมืองรักษาผล ประโยชน์ที่ได้รับจากการคุ้มครอง (Marks and Maskus 1993: 2) ระบบการคุ้มครองในสหรัฐอเมริกา ประกอบด้วยการกำหนดราคาประกันของน้ำตาล โดยใช้มาตรการให้กู้ยืม (loan program) และมีการ กำหนดปริมาณนำเข้าจาก 41 ประเทศ ตามระดับการผลิตและการบริโภคในประเทศ (เพราะอเมริกา ผลิตน้ำตาลได้ไม่พอ) นักเศรษฐศาสตร์คำนวณว่าการอุดหนุนและการประกันราคาในอเมริกามีมูลค่า เท่ากับร้อยละ 60 ของรายรับของผู้ผลิตน้ำตาล ส่วนในสหภาพยุโรป ซึ่งมีการอุดหนุนร้อยละ 41 ของ รายรับผู้บริโภค (Webb, Lopez and Penn 1990) สหภาพยุโรปใช้ระบบกำหนดโควตาการผลิตโดยมี

ราคาประกัน และมีการกำหนดโควตานำเข้าโดยให้อภิสิทธิ์แก่กลุ่มประเทศในอาฟริกา แคริเบียน และ แปซิฟิก (ACP countries) ส่วนผลผลิตส่วนเกินก็จะถูกส่งออกโดยการอุดหนุนการส่งออก

เนื่องจากข้อตกลงรอบอุรุกวัย ขอมรับระบบจัดสรรโควตาการนำเข้าให้ประเทศบางประเทศ ว่าเป็นส่วนหนึ่งของ current access (ดูรูปที่ 2.1) ดังนั้น ข้อตกลงการเปิดตลาดจึงไม่มีผลต่อการผลิตของโลก เพราะทั้งสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปต่างก็จัดสรรโควตาน้ำตาลให้กับประเทศที่เคยได้รับโควต้ามก่อนแล้ว¹² ดังนั้นประเทศที่ได้รับโควตาส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปก็ยังคงได้รับค่าเช่าทางเศรษฐกิจเช่นเดิม ไทยจะไม่ได้ประโยชน์ใดๆจากการเปิดตลาดดังกล่าว การผลิตของโลกก็就不用กระทบกระเทือนด้วยเช่นกัน

แม้ว่าสหรัฐอเมริกาจะลดภาษีนำเข้าน้ำตาลในโควตาลงมาเหลือ 15% ในปี 2000 และลดภาษีนอกโควตาลง 15% ในปี 2000 แต่คาดว่าอัตราภาษีใหม่นี้จะไม่ทำให้ราคาน้ำตาลในสหรัฐอเมริกาต่ำกว่ากรณีที่ไม่มีการเจรจารอบอุรุกวัย ยกเว้น กรณีที่ราคาตลาดโลกต่ำผิดปกติ

ในด้านการอุดหนุนภายใน เนื่องจากข้อตกลงรอบอุรุกวัยมิได้มีข้อกำหนดให้ต้องลดการอุดหนุนภายในเป็นรายสินค้า ดังนั้น คาดว่าพลังการเมืองของกลุ่มผู้ผลิตน้ำตาลจะทำให้สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปยังคงต้องให้การอุดหนุนแก่ผู้ผลิตในรูปแบบที่ไม่ขัดกับข้อตกลงแกตต์ต่อไป

สหภาพยุโรปและอาฟริกาใต้¹³ จะต้องลดการอุดหนุนการส่งออกในปี 2000 ลง 340,000 ตัน และ 200,000 ตัน ตามลำดับ (ซึ่งมีปริมาณรวมกันไม่เกินร้อยละ 2 ของปริมาณการค้ำน้ำตาลในตลาดโลก) แต่อย่างไรก็ตาม การปฏิรูปนโยบายการเกษตรร่วมจะทำให้มีเกษตรกรที่ไม่ได้รับการอุดหนุนยุโรปเพิ่มการผลิตน้ำตาลจากหัวบีท (sugar beets) เพราะการปลูกหัวบีทจะให้ผลตอบแทนสูงกว่าการปลูกธัญพืชอื่นทำให้สหภาพยุโรปจะต้องเพิ่มการส่งออกน้ำตาลส่วนที่ไม่ได้รับการอุดหนุน นอกจากนี้ การที่สหภาพยุโรปต้องลดการอุดหนุนการส่งออกน้ำตาลทำให้สหภาพยุโรปต้องลดโควตาการผลิตน้ำตาลลง แต่การผลิตน้ำตาลนอกโควตาจะลดลงในอัตราที่น้อยกว่า เพราะราคาน้ำตาลในตลาดโลกจะสูงขึ้น ทำให้การผลิตน้ำตาลยังให้ผลตอบแทนสูงกว่าการปลูกพืชชนิดอื่นๆ

¹² สหรัฐฯผูกพันจะเปิดตลาดดังนี้ โควตาน้ำตาลทรายบริสุทธิ์ 22,000 ตัน และน้ำตาลดิบ 1.117 ล้านตัน ปริมาณโควตาดังนี้มีจำนวนเท่าการนำเข้าตามกฎหมายในปัจจุบัน

¹³ ส่วนสหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ไม่มีการอุดหนุนการส่งออก

นอกจากนี้ สารความหวานที่ใช้ทดแทนน้ำตาล (high fructose corn syrup) จะไม่มี
ความได้เปรียบในการแข่งขันเหนือน้ำตาลมากขึ้น เพราะการเจรจาอุปโภคบริโภคจะทำให้ต้นทุนและราคา
ข้าวโพดสูงขึ้นเช่นกัน

โดยสรุป ปริมาณการผลิต การบริโภค และการค่าน้ำตาลในสหรัฐอเมริกาและสหภาพ
ยุโรปจะไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากนัก ดังนั้น ผลการเจรจาอุปโภคบริโภคจะทำให้ราคาน้ำตาลสูงขึ้น
เพราะผลการเพิ่มขึ้นของการบริโภค ไม่ใช่เกิดจากผลการเปลี่ยนแปลงในด้านการผลิตของโลก ไทยจะ
ได้รับประโยชน์บ้างจากการที่ราคาน้ำตาลในตลาดโลกสูงขึ้นอันเนื่องจากการบริโภคที่เพิ่มขึ้น

4.5 การเปิดตลาดให้นำเข้าสินค้าเกษตร 23 รายการ

เราได้กล่าวในตอนต้นแล้วว่าไทยผูกพันที่จะเปิดตลาดให้สินค้าเกษตร 23 รายการ และได้
กล่าวถึงข้อสังเกตบางประการไปแล้ว ในตอนนี้จะได้กล่าวถึงผลจากการปฏิบัติตามข้อผูกพันดังกล่าว
เราจะเห็นว่ารัฐบาลไทยยังมีเจตนาที่จะปกป้องภาคเกษตรและผู้ผลิตบางราย

ประการแรก การแปลงมาตรการกีดกันที่ไม่ใช่ภาษีเป็นโควต้าภาษีเท่ากับว่าองค์การค้าโลก
ยอมรับ (legitimize) ระบบโควต้านำเข้าอย่างเป็นทางการ เราคาดว่าค่าเช่าทางเศรษฐกิจจากระบบ
โควต้าจะกลายเป็นอุปสรรคขัดขวางการยกเลิกระบบโควต้าในการเจรจาการค้าในอนาคต

นักวิชาการบางท่านจึงเห็นว่าแท้จริงแล้ว ระบบเกตต์มีลักษณะทวีลักษณ์ กล่าวคือในด้าน
หนึ่งมีการสร้างกีดกันเพื่อให้เกิดการค้าเสรีขึ้น แต่ในอีกด้านหนึ่งก็มีข้อยกเว้นอย่างกว้างขวางที่จะ
ยินยอมให้มีการคุ้มครองกัน เมื่อเริ่มก่อตั้งเกตต์ในปี 1947 มีข้อตกลงที่จะทำให้การค้าสินค้าอุตสาหกรรม
มีเสรีมากขึ้น โดยการลดกำแพงภาษีนำเข้า แต่ก็มีข้อยกเว้นให้กับการค้าสินค้าภาคเกษตร เพื่อ
เปิดโอกาสให้ประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาคุ้มครองภาคเกษตรได้ ในการเจรจาอุปโภคบริโภค
แม้จะมีการนำภาคเกษตรเข้าสู่กติกาของเกตต์ แต่กลับมีการยอมรับระบบโควต้าอย่างเป็นทางการ ใน
ขณะนี้ก็มีแนวโน้มว่าขณะที่ประเทศพัฒนาแล้ว กำลังผลักดันให้มีการค้าเสรีในภาคบริการ โดยเฉพาะตลาด
โทรคมนาคม แต่ประเทศพัฒนาแล้วก็พยายามขัดเขี่ยแนวคิด เรื่องมาตรฐานสังคม มาตรฐาน
สิ่งแวดล้อมและมาตรฐานแรงงาน เพื่อใช้เป็นข้ออ้างในการปกป้องคุ้มครองอุตสาหกรรมภายใน
ประเทศ

สำหรับประเทศไทย การที่เกษตรกรยอมรับระบบโควต้า อาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักการเมืองไทยยอมรับผลการเจรจาอบอุรภัย เพราะนักการเมืองจะมีอำนาจควบคุมการนำเข้าสินค้าเกษตรถึง 23 รายการ นั้นหมายความว่ารัฐมนตรีกระทรวงพาณิชย์มีอำนาจที่จะบริหารโควตาดำเนินการนำเข้า ซึ่งก็คืออำนาจในการกำหนดวิธีการจัดสรร “ค่าเช่าทางเศรษฐกิจ” ที่เกิดจากโควตาดำเนินการนำเข้าเอง การจำกัดการนำเข้าทำให้ราคาในประเทศสูงขึ้น ขณะที่ผู้ที่ได้โควตาดำเนินการนำเข้าจะซื้อสินค้าจากตลาดโลกในราคาต่ำ ผู้นำเข้าเหล่านั้นจึงได้รับกำไรจากส่วนต่างของราคาคงกล่าวกำไรนี้เรียกว่าค่าเช่าจากโควต้า

หลักฐานที่ชัดเจนว่านักการเมืองให้ความสนใจกับการบริหารโควตาดำเนินการนำเข้า ก็คือ การจัดสรรโควตาดำเนินการนำเข้าทางนมผงในตอนต้นปี 2539 ปัญหาที่เกิดขึ้น คือความล่าช้าในการจัดสรร ทำให้ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์นมเดือดร้อน ยังผลให้โควตาดำเนินการนำเข้ามีราคาซื้อขายกัน ในที่สุดกระทรวงพาณิชย์จึงเริ่มต้นจัดสรรโควต้าให้แก่โรงงานผลิตภัณฑ์นม

ประการที่สอง การกำหนดอัตราภาษีผูกพันและวิธีจัดสรรโควต้าแสดงว่าไทยยังต้องการปกป้องผู้ผลิตในประเทศ (ก) อัตราภาษีผูกพันสำหรับสินค้าเกษตร 23 รายการ อยู่ในอัตราที่สูงมาก (ดูตารางที่ 4.3) (ข) ในปี 2538 รัฐมอบสิทธิการนำเข้าสินค้า 5 ชนิด ให้ผู้นำเข้าเพียงรายเดียว คือ องค์การคลังสินค้าได้สิทธินำเข้าเมล็ดกาแฟ นำนมดิบ และกระเทียม ชุมชนสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ได้โควตาดำเนินการนำเข้าหอมหัวใหญ่ และบริษัทอ้อยและน้ำตาลไทยได้สิทธินำเข้าน้ำตาล องค์การ 2 องค์การหลังเป็นตัวแทนของผู้ผลิต จึงคาดว่าจะไม่มีแรงจูงใจที่จะนำเข้า หรือหากนำเข้าก็จะพยายามมิให้เกิดผลกระทบต่อราคาที่ได้รับ (ค) ในกรณีสินค้าอื่นๆ ผู้มีสิทธิได้โควต้าต้องเป็นโรงงานที่ใช้สินค้าเกษตรเป็นวัตถุดิบ และวิธีจัดสรรมักใช้เงื่อนไขการซื้อสินค้าในประเทศประกอบกับประวัตินำเข้า ทำให้ผู้นำเข้ามีจำนวนน้อยราย (ง) วิธีการจัดสรรโควต่ายังพยายามหลีกเลี่ยงการจัดสรรโควตาดำเนินการนำเข้าในฤดูที่มีผลผลิตในประเทศออกสู่ท้องตลาดดังเช่น การนำเข้ากระเทียม และหอมหัวใหญ่ เป็นต้น

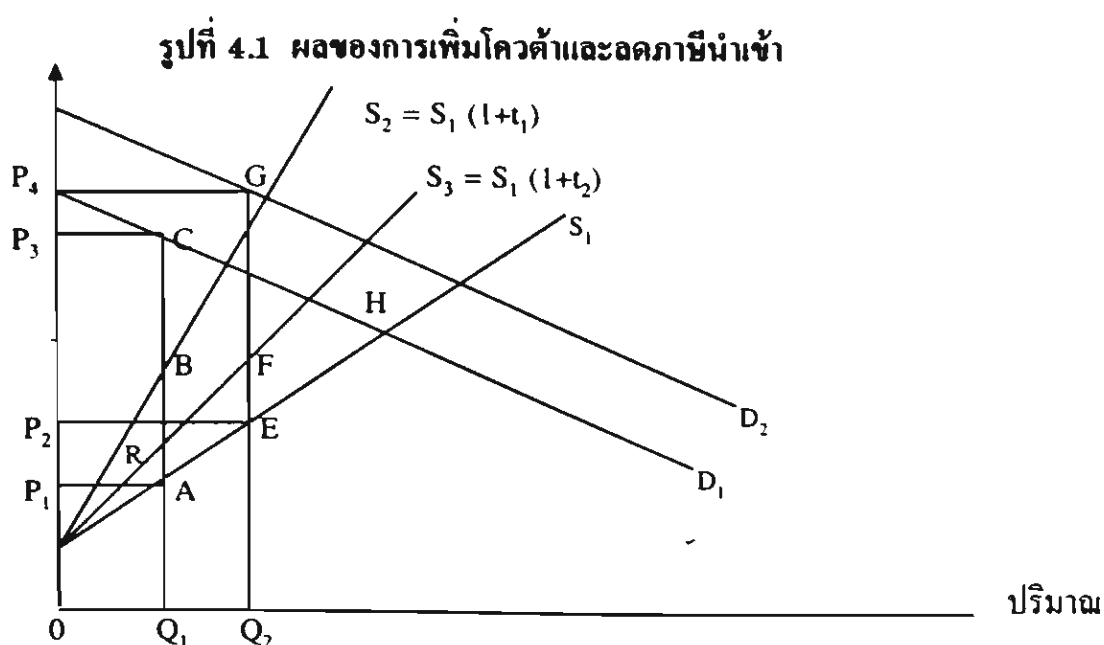
ประการที่สาม ในทางปฏิบัติ กระทรวงการคลังเก็บภาษีนำเข้าสินค้าบางชนิดในอัตราที่ต่ำกว่าอัตราผูกพัน และกระทรวงพาณิชย์ยอมขยายโควตาดำเนินการนำเข้าสินค้าบางชนิด เช่น ข้าวโพด ถั่วเหลือง กากถั่วเหลือง กากถั่วเหลือง และหางนมผง (ดูตารางที่ 4.5) แต่มาตรการทั้งสองนี้มิได้เป็นประโยชน์โดยตรงต่อผู้บริโภค แต่เป็นการรักษาค่าเช่าโควต้าบางส่วนให้ตกอยู่กับผู้นำเข้า เราจะใช้รูปที่ 4.1 อธิบายเหตุผลเบื้องหลังข้อสรุปของเรา

สมมติว่ารูปที่ 4.1 คือ ตลาดหางนมผงในประเทศไทย เดิมอุปสงค์ต่อหางนมผง คือ เส้น D_1 อุปทานคือ S_1 ราคาในประเทศควรจะเท่ากับ H แต่รัฐบาลกำหนดโควตานำเข้าเท่ากับ OQ_1 ทำให้ราคาสำหรับผู้บริโภคจ่ายเท่ากับ OP_3 ขณะที่ราคานำเข้าคือ OP_1 ผู้บริโภคได้รับโควตานำเข้าจะได้รับค่าเช่าโควต้าเท่ากับ AC แต่ถูกรัฐบาลเก็บภาษีไป AB บาท เพราะอัตราภาษีนำเข้าทำให้เส้นอุปทานเปลี่ยนจากเส้น S_1 เป็นเส้น $S_2 = S_1 (1+t_1)$ โดยที่ t_1 คือ อัตราภาษีผูกพัน

ต่อมาอุปสงค์ต่อหางนมผงเพิ่มขึ้นเป็นเส้น D_2 เพราะการขยายตัวของการบริโภคในประเทศ เนื่องจากรายได้คนไทยสูงขึ้น และเนื่องจากสาเหตุอื่น เช่น นโยบายนมโรงเรียน เป็นต้น ขณะเดียวกัน รัฐบาลก็ลดอัตราภาษีนำเข้าจาก t_1 เหลือ t_2 เส้นอุปทานจึงกลายเป็น $S_3 = S_1 (1+t_2)$ และเพิ่มโควตานำเข้าจาก OQ_1 เป็น OQ_2 ดังนั้นผู้นำเข้าที่ได้โควต้าจะได้รับค่าเช่าจากโควต้าเท่ากับ EG บาทต่อหน่วย เสียภาษี EF บาทต่อหน่วย คงเหลือค่าเช่าสุทธิ $GF \times OQ_2$ บาท โปรดสังเกตว่าค่าเช่ารวมนี้อาจมากกว่าค่าเช่ารวมก่อนขยายโควต้า (คือ $CR \times OQ_1$) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับค่าความชัน (หรือความยืดหยุ่นต่อราคา) ของเส้นอุปทาน (S_1) ปริมาณอุปสงค์ที่เพิ่มขึ้น และปริมาณโควต้าที่จัดสรรเพิ่มขึ้น

ดังนั้น การจัดสรรโควต้าเพิ่มขึ้น พร้อมกับการลดภาษีนำเข้ามิได้แปลว่าผู้นำเข้าจะต้องได้รับค่าเช่ารวมลดลงตรงกับข้าม ผู้นำเข้าอาจได้รับค่าเช่ารวมเพิ่มขึ้นถ้าอุปสงค์ในประเทศเพิ่มขึ้นมาก โดยเฉพาะกรณีหางนมผง และพืชอาหารสัตว์ ซึ่งมีการขยายตัวไม่ต่ำกว่าปีละ 15% - 20%

เมื่ออุปสงค์ค่อนม และเนื้อสัตว์ขยายตัวเร็วมาก อุปสงค์ต่อหางนมผงและพืชอาหารสัตว์ก็ย่อมขยายตัวตาม ผู้ผลิตนมและอาหารสัตว์จึงมีแรงจูงใจที่จะเริ่มต้นขอให้กระทรวงพาณิชย์เพิ่มโควตานำเข้า ขณะเดียวกันค่าเช่ารวมที่สูงขึ้นย่อมเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้ผู้มีอำนาจอนุมัติให้ผู้ประกอบการบางรายสามารถนำเข้าเพิ่มขึ้นได้

ประการที่สี่ นโยบายการคุ้มครองภาคเกษตรดังกล่าวก่อให้เกิดผลอีก 2 ประการดังนี้ (ก) ระบบโควตานำเข้าสินค้าเกษตรบางอย่าง โดยเฉพาะพืชอาหารสัตว์ (เช่น ถั่วเหลือง กากถั่วเหลือง และข้าวโพด) จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมปศุสัตว์ และความสามารถในการส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อบางชนิด แม้ว่าภาษีสินค้าเกษตรในโควตาที่เรียกเก็บจริงจะอยู่ในอัตราที่ต่ำกว่าอัตราผูกพันดังกล่าวแล้วข้างต้น แต่การกำหนดโควตานำเข้าทำให้ราคาพืชอาหารสัตว์ในประเทศสูงกว่าการนำเข้าเสรี ส่งผลให้ต้นทุนการเลี้ยงสัตว์สูงขึ้นจนไทยไม่สามารถส่งออกเนื้อสัตว์ได้ เพราะต้นทุนอาหารสัตว์สูงถึงร้อยละ 70-80 ของต้นทุนการเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ ค่าจ้างแรงงานของไทยก็สูงขึ้นค่อนข้างรวดเร็ว ทำให้ความสามารถในการส่งออกเนื้อไก่ถอดกระดูกลดลง

รัฐบาลควรทบทวนเพิ่มโควตานำเข้าให้มากขึ้น และลดภาษีนำเข้าพร้อมๆ กันให้เท่ากับศูนย์ เพื่อให้ต้นทุนการผลิตอาหารสัตว์ของไทยแข่งขันกับตลาดโลกได้ ในกรณีเช่นนี้ไทยจะยังสามารถรักษาขีดความสามารถในการส่งออกเนื้อไก่ และอาจมีขีดความสามารถที่จะส่งออกเนื้อหมูได้อีกด้วยในอนาคต

(ข) มาตรการจัดสรรโควตาสินค้าเกษตร 23 รายการในปี 2538 ทำให้มีสินค้านำเข้าไม่เต็มโควตา 9 ชนิด และไม่มีการนำเข้าเลย 6 ชนิด¹⁴ สาเหตุที่นำเข้าไม่ครบตามโควตามีหลายประการ เช่น การให้สิทธิผูกขาดการนำเข้าแก่องค์กรเดียว ดังกล่าวแล้ว เพื่อเป็นการปฏิบัติตามพันธกรณี รัฐควรเปิดให้เอกชนรายอื่นมีสิทธินำเข้าด้วย ในบางกรณีราคาสินค้าในประเทศต่ำกว่าราคาตลาดโลก เช่น ข้าว เนื้อ และน้ำมันมะพร้าว ลำไยแห้ง พริกไทย เป็นต้น กรณีเช่นนี้ไทยควรปล่อยให้มีการนำเข้าเสรี เพราะสินค้าไทยสามารถแข่งขันกับสินค้านำเข้าได้ สำหรับน้ำตาลในบางขณะราคาตลาดโลกจะสูงเกินไป ในบางกรณีปริมาณนำเข้าตามโควตามีจำนวนน้อยจนไม่คุ้มค่า เช่น เมล็ดกาแฟ มีโควตาเพียง 5 ตัน กรณีเช่นนี้ควรเปิดให้เอกชนนำเข้าเสรีเพื่อป้องกันการถูกเพ่งเล็งโดยสมาชิกเกตต์อื่นๆ นอกจากนี้สินค้านำเข้าบางอย่างมีแหล่งนำเข้าสำคัญจากประเทศที่ไม่ใช่สมาชิก WTO ส่วนประเทศสมาชิกไม่ใช่ผู้ผลิตที่มีต้นทุนต่ำ

¹⁴ สินค้าที่มีการนำเข้าบางส่วนได้แก่ หอมหัวใหญ่ ชา ข้าว น้ำมันถั่วเหลือง น้ำตาล เมล็ดกาแฟ ผลิตภัณฑ์กาแฟ มะพร้าว พริกไทย สินค้าที่ไม่มีการนำเข้าเลย ได้แก่ น้ำมันดิบ กระเทียม เนื้อมะพร้าวแห้ง น้ำมันมะพร้าว เส้นไหมดิบ และลำไยแห้ง

4.6 ผลกระทบด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช

แม้ว่ามูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรเขตร้อน จะมีมูลค่าไม่มากนักเมื่อเทียบกับสินค้าเกษตรส่งออกที่สำคัญ เช่น ข้าว และมันสำปะหลัง แต่ในปี 2536 สินค้าเกษตรเขตร้อนส่งออกมีมูลค่าถึง 57,254 ล้านบาท และมีอัตราการเติบโตค่อนข้างสูงถึงปีละ 4.6% (ดูตารางที่ 4.12) ส่วนอาหารทะเลนั้นมีมูลค่าการส่งออกและอัตราการเติบโตที่สูงมาก จนปัจจุบันอาหารทะเลส่งออกหลายชนิดของไทยมีส่วนแบ่งเป็นอันดับหนึ่งของโลก

เราจะประเมินผลกระทบของการเจรจาอุปถัมภ์ต่อสินค้าส่งออก 2 ประเภทรวมกัน คือสินค้าเขตร้อน (ดูรายชื่อสินค้าในตารางที่ 4.11) และอาหารทะเล เพราะปัญหาหลักของการส่งออกสินค้าดังกล่าวคือ ปัญหาสุขอนามัย และสุขอนามัยพืช สินค้าส่งออกของไทย ไม่ว่าจะเป็น ถั่วลิสง กล้วยไม้ ดอกไม้ ผัก ผลไม้ และอาหารทะเล มักจะมีปัญหาโรคพืช แมลง และสารเคมีตกค้าง เป็นประจำ เพราะกรรมวิธีการผลิตของเกษตรกรและพ่อค้าส่งออก แต่ในหลายกรณีปัญหาสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช กลายเป็นเครื่องมือการปกป้องกีดกันการค้าของประเทศผู้นำเข้า แม้รัฐบาลไทยและผู้ส่งออกจะได้พยายามปฏิบัติตามมาตรฐานสากลแล้ว ก็ยังประสบกับปัญหาการกีดกันการค้าในบางประเทศ ทำให้ผู้ส่งออกมีต้นทุนสูงขึ้น เช่นก่อนปี 1986 การส่งออกกล้วยไม้ไปเกาหลีใต้จะถูกทำลายทิ้งเพราะมีปัญหาแมลงถึง 3-4 ครั้งต่อปี ความเสียหายแต่ละครั้งมีค่านับแสนบาท

ทั้งสินค้าเขตร้อน โดยเฉพาะดอกไม้ ผักผลไม้ และอาหารทะเล เป็นสินค้าที่ประเทศผู้นำเข้าที่เป็นประเทศพัฒนาแล้วจะตั้งกำแพงภาษีต่ำ แต่จะระมัดระวังเรื่องโรคพืชและสารเคมีตกค้าง นอกจากนี้ สินค้าเหล่านี้จะมีอุปสงค์ที่ยืดหยุ่นต่อรายได้สูง ดังนั้น ตลาดส่งออกสินค้าเขตร้อนและอาหารทะเลจึงมักเป็นตลาดในประเทศพัฒนาแล้ว (ดูตารางที่ 4.13)

การส่งออกกล้วยไม้และดอกไม้ไปยังกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปไม่ประสบกับปัญหาการกีดกันอย่างรุนแรงเหมือนกรณีการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมบางชนิด และอาหารทะเล เพราะสินค้าเหล่านี้ส่งไปขายในช่วงฤดูหนาวที่ประเทศเหล่านั้นไม่อาจผลิตดอกไม้ได้ อุปสรรคสำคัญของการส่งออกเกิดขึ้นในเกาหลีใต้ และอินเดีย ส่วนสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นซึ่งเป็นตลาดส่งออกอันดับสองและสามของไทยก็ค่อนข้างเข้มงวดกับปัญหาสุขอนามัยพืช

มูลค่าส่งออกของสินค้าเกษตรของไทย 1987-1994

สินค้า	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	อัตราเพิ่ม (%)
1. Cut flowers	8	25	26	48	55	58	42		26.45
2. Foliage, Branches	4	3	4	9	14	16	33		39.04
3. Orchids (Plant & Cut)	437	554	558	639	754	819	830	872	9.73
4. Fresh or trozen vegetables	188	378	484	718	830	1,520	1,703	1,948	32.70
5. Fresh or frozen fruit	823	970	988	1,159	1,082	1,571	1,762	2,442	14.19
6. Canned fish, crustaceans,molluscs	14,278	20,945	20,933	24,762	29,739	28,809	30,035	36,968	11.43
7. Frozen fishery products	11,795	15,337	25,103	29,567	40,334	45,449	51,905	64,550	23.91
8. Canned fruit	5,104	6,788	7,279	9,699	13,309	13,995	13,132	12,668	14.21
9. Canned vegetable			2,558	2,650	4,026	3,460	3,361	3,853	7.46
10. Fruit juices	518	821	1,025	1,793	2,902	2,547	2,647	2,601	24.24
11. Tobacco leaves	1,286	1,351	1,393	1,842	2,864	3,599	2,641	2,205	3.39
12. Spices and medicinal plants	282	282	720	693	652	935	679	512	1.72
13. Rubber	20,539	27,189	26,432	23,557	24,954	28,925	29,183	14,803	6.73
14. Green coffee	1,090	1,211	1,891	1,270	715	1,240	1,241	2,132	3.55
TOTAL TROPICAL PRODUCT	56,352	75,854	89,394	98,406	122,230	132,943	139,194	172,554	48.60

ที่มา : 1. Department of Business Economics Ministry of Commerce Trade Statistics and

Economics Indicators of Thailand

2. Department of Customs, Ministry of Finance Foreign Trade Statistics of Thailand

ตารางที่ 4.13
มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรอันเนื่องมาจากประเทศนำเข้าที่สำคัญ ปี 2537

กลุ่มสินค้า	มูลค่า (ล้านบาท)	ผลิตภัณฑ์	มูลค่า (ล้านบาท)	ผลิตภัณฑ์	มูลค่า (ล้านบาท)	ผลิตภัณฑ์	มูลค่า (ล้านบาท)	ผลิตภัณฑ์	มูลค่า (ล้านบาท)	ผลิตภัณฑ์	มูลค่า (ล้านบาท)
1 ญี่ปุ่น	488.8	1 ส้ม	928.3	1 ญี่ปุ่น	1,362.9	1 ญี่ปุ่น	12,864.8	1 สหรัฐอเมริกา	610.4	1 สหรัฐอเมริกา	1,075.2
2 ประเทศในยุโรป	180.5	2 ไข่ไก่	517.0	2 ประเทศในยุโรป	230.3	2 จีน	6,091.7	2 ประเทศในยุโรป	585.4	2 เกาหลีใต้	356.9
3 สหรัฐอเมริกา	82.0	3 มะเขือเทศ	221.2	3 สหรัฐอเมริกา	108.9	3 สหรัฐอเมริกา	5,626.2	3 ญี่ปุ่น	251.5	3 ญี่ปุ่น	292.6
4 ไข่ไก่	25.2	4 ส้ม	156.2	4 ส้ม	58.6	4 ประเทศในยุโรป	5,333.6	4 ญี่ปุ่น	235.4	4 ประเทศในยุโรป	232.3
5 เกาหลี	23.1	5 สหรัฐอเมริกา	153.0	5 ไข่ไก่	46.2	5 เกาหลีใต้	2,620.3	5 เกาหลีใต้	81.9	5 เกาหลีใต้	66.5
อาหารทะเลแช่แข็ง											
1 ญี่ปุ่น	27,268.8	1 สหรัฐอเมริกา	844.6	1 ญี่ปุ่น	3,817.1	1 ญี่ปุ่น	1,355.8	1 สหรัฐอเมริกา	13,197.9	1 สหรัฐอเมริกา	119.5
2 สหรัฐอเมริกา	6,754.8	2 ประเทศในยุโรป	783.2	2 สหรัฐอเมริกา	3,386.3	2 สหรัฐอเมริกา	1,034.6	2 ประเทศในยุโรป	6,970.4	2 ประเทศในยุโรป	47.1
3 ประเทศในยุโรป	5,413.4	3 ไข่ไก่	456.9	3 ประเทศในยุโรป	1,171.6	3 ประเทศในยุโรป	556.1	3 ญี่ปุ่น	5,231.6	3 เกาหลีใต้	42.0
4 สวิสเซอร์แลนด์	2,732.1	4 ไข่ไก่	76.0	4 เกาหลีใต้	753.1	4 เกาหลีใต้	214.8	4 เกาหลีใต้	2,195.6	4 เกาหลีใต้	41.3
5 ไข่ไก่	2,270.9	5 เกาหลีใต้	55.2	5 เกาหลีใต้	382.4	5 เกาหลีใต้	117.4	5 เกาหลีใต้	1,318.1	5 เกาหลีใต้	30.1

ที่มา กรมศุลกากรพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

ปัญหาที่รุนแรงมากในการส่งออกกล้วยไม้เกิดจากเพลี้ยไฟ (ดูรายละเอียดปัญหาสุขอนามัยพืชของไทยในภาคผนวกที่ 2) รองลงมาคือปัญหาหนอนสีเชื้อ หนอนปลวก หอยทาก และไรแดง ปกติถ้าราคากล้วยไม้ ดีเกษตรกรจะฉีดยากำจัดเพลี้ยไฟ 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ส่วนการส่งออกจะผ่านการรมยา โดยใช้ยาในอัตราที่เหมาะสมเพื่อไม่ให้ดอกไม้เหี่ยว การรมยาจะกำจัดแมลงและเพลี้ยไฟได้กว่า 90% แต่เพลี้ยไฟและไข่ของเพลี้ยที่ติดอยู่ระหว่างกลีบดอกไม้ยังไม่ตายทันที แมลงต่างๆจะตายหลังรมยา 16-20 ชั่วโมง ทว่ากรมวิชาการเกษตรต้องออกใบอนุญาตส่งออกให้ก่อนเพื่อความสดและสวยงามของดอกไม้ กรมวิชาการฯจะสุ่มตรวจและเข้มงวดเฉพาะกับบริษัทที่เคยมีปัญหาการส่งออก

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเจรจาอุปกรูวัย คือ แม้ว่าจะมีมาตรฐานสากลที่ใช้ในการนำเข้ากล้วยไม้ ได้แก่ มาตรฐานของ FAO และ IPPC แต่ว่าประเทศต่างๆกลับมีวิธีและขั้นตอนในการตรวจสอบศัตรูพืช และโรคพืชที่แตกต่างกัน เกาหลีใต้ เม็กซิโก และอินเดีย จะมีการนำเข้าจากไทยไม่มาก แต่กลับเป็นประเทศที่เข้มงวดเรื่องการนำเข้ามากที่สุด หลังจากผ่านการตรวจด้านสุขอนามัยพืชแล้ว สุลกากรเกาหลีใต้มักจะกักกล้วยไม้ไทยไว้อีก 2-3 วัน (เทียบกับ 5 วันในอดีต) ทำให้ดอกไม้ไม่สดเพื่อจะได้ไม่สามารถแข่งกับดอกไม้ของเกาหลีเอง เดิมเกาหลีได้เคยกักกล้วยไม้นำเข้านาน 5 วัน ขณะนี้กระทรวงพาณิชย์กำลังเจรจามีให้มีการกักกล้วยไม้เมื่อผ่านการตรวจแล้ว อินเดียยกข้ออ้างเรื่องโรคไวรัสในกล้วยไม้มาอ้างเพื่อมิให้กล้วยไม้ไทยเข้าไปจำหน่าย เพราะโรคไวรัสกล้วยไม้มีอยู่ทั่วไป ขณะนี้ฝ่ายไทยกำลังศึกษาเรื่องนี้ ส่วนเม็กซิโกห้ามนำเข้ากล้วยไม้ไทยเด็ดขาด เช่นเดียวกับกลุ่มประเทศแถบสแกนดิเนเวีย โดยอ้างว่ากล้วยไม้ไทยมีเพลี้ยไฟ ซึ่งเป็นแมลงต้องห้ามของเม็กซิโก ขณะนี้ไทยกำลังอยู่ระหว่างดำเนินการเจรจากับเม็กซิโก

แม้ว่าสินค้าอาหารทะเลกระป๋องส่งออกของไทยจะประสบกับปัญหาการกีดกันการค้าบ้าง แต่ปัญหาไม่รุนแรงนัก เพราะภาครัฐบาลร่วมมือกับผู้ส่งออกเข้าแก้ปัญหาอย่างรวดเร็ว ตัวอย่างเช่น ปัญหาที่เกิดจากการส่งออกไปยังอิตาลีในปี 2535 และฝรั่งเศสในปี 2537¹⁵ ในบางกรณีผู้ส่งออกไทยก็สามารถปรับปรุงสินค้าของตนจนได้มาตรฐานสากล ตัวอย่างเช่น ข้อตกลงกับรัฐบาลแคนาดาในปี 1990 ขอมรับมาตรฐานของโรงงานท่อน้ำกระป๋องบางแห่งของไทย ยังผลให้สินค้าส่งออกของไทยที่ส่งไปแคนาดาไม่ต้องถูกตรวจสอบอย่างเข้มงวดเหมือนสินค้าจากแหล่งอื่นๆ

¹⁵ ดูเอกสารของกรมเศรษฐกิจการประมง กรมประมง "ปัญหาการค้าสินค้าสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์กับประเทศต่างๆ"

อย่างไรก็ตาม การส่งออกสินค้าอาหารทะเลกระป๋องก็ยังประสบปัญหาสุขอนามัยบางประการ เช่น ปัญหาห้องเย็นในเรือประมงไม่ได้มาตรฐาน ปัญหาการใช้ยาปฏิชีวนะมากเกินไปในการเพาะเลี้ยงกุ้ง ปัญหาแม่พันธุ์กุ้งอ่อนแอทำให้เกิดโรคบางอย่างขึ้น เป็นต้น สาเหตุของปัญหาเกิดจากการบริหารจัดการ (เช่น เกษตรกรปกป้องความเสี่ยงจากการสูญเสียจนเกินเหตุ) มากกว่าจะเกิดจากประเทศผู้นำเข้าเจตนาถักดัก (ยกเว้นบางประเทศในยุโรปที่ผลิตสินค้าแข่งกับไทย) นอกจากนั้นถ้าสินค้าไทยเป็นที่ต้องการของผู้ซื้อ เมื่อเกิดปัญหาขึ้น ผู้นำเข้าโดยเฉพาะญี่ปุ่นก็จะรักษาผลประโยชน์ของตนโดยการให้คำแนะนำทางวิชาการ หรือส่งผู้เชี่ยวชาญมาช่วยเหลือ ปัญหาคือ บางครั้งผู้ประกอบการของไทยมักไม่ทำตามคำแนะนำ เพราะไม่ต้องการสูญเสียผลประโยชน์ระยะสั้น

กล่าวโดยสรุป ปัญหาสุขอนามัยของการส่งออกสินค้าเมืองร้อน และอาหารทะเลกระป๋องของไทย มักจะเกิดจากการบริหารจัดการของผู้ผลิตและผู้ประกอบการไทย ผู้ผลิตของไทยจำเป็นต้องปรับตัวโดยการใช้เลือกสารเคมีที่มีสารตกค้างต่ำ และ/หรือ ใช้สารเคมีในระดับและจังหวะเวลาที่เหมาะสม รัฐบาลเองก็มีหน้าที่เฝ้าติดตามพัฒนาการของกฎระเบียบด้านสุขอนามัยของประเทศต่างๆ เพื่อนำมาเผยแพร่แก่ผู้ประกอบการไทย ส่วนปัญหาที่เกิดจากการเจตนาถักดักกันทางการค้านั้น วิธีการเจรจาแบบทวิภาคีที่รัฐบาลใช้อยู่ น่าจะยังคงเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนั้น รัฐบาลอาจหาแนวร่วม เช่น ผู้บริโภคในประเทศผู้นำเข้าให้ร่วมมือกันแก้ปัญหากการถักดักการค้าดังกล่าว

ในฐานะประเทศผู้นำเข้า ประเทศไทยเองก็จะต้องมีการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัยที่โปร่งใส และอาศัยหลักเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ ขณะนี้หน่วยงานต่างๆ ได้วิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช และมีการเสนอแก้ไขปรับปรุง (หรือคงเดิม) มาตรการต่างๆ อยู่แล้ว¹⁶ อย่างไรก็ตาม ในอดีตเคยมีเสียงบ่นจากผู้ประกอบการที่นำเข้าสินค้าว่า สำนักงานอาหารและยาของไทยใช้การสุ่มตัวอย่างสินค้านำเข้าที่เข้มงวดจนเกินไป ในขณะที่เรายังไม่สามารถบอกได้ว่าข้อตกลงใหม่ของแอกต์เรื่องสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช จะมีผลกระทบต่อ การนำเข้าอย่างไร แต่จากรายงานการศึกษาของกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ พอดีบอกได้ว่า หน่วยงานต่างๆ มีความเคลื่อนไหวที่จะปรับปรุงแก้ไขกฎหมายบางมาตรา หรือ ระเบียบปฏิบัติบางอย่างเพื่อให้เกิดความโปร่งใส มีหลักเกณฑ์ชัดเจนและสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของแอกต์มากขึ้น ปัญหาที่จะเกิดขึ้นน่าจะเป็นปัญหาในเชิงปฏิบัติมากกว่า ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องติดตามศึกษาต่อ

¹⁶ ดู ศิรินารถ ใจมัน “รายงานการศึกษาวิเคราะห์เรื่องความสอดคล้องของกฎหมายไทยกับกฎเกณฑ์ของแอกต์” กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กันยายน 2537

5. สรุป

5.1 ผลการศึกษา

การเจรจารอบอุรุกวัยด้านการเกษตรเป็นความพยายามที่จะนำการค้าสินค้าเกษตรกลับเข้าสู่ข้อตกลงของแกตต์หลังจากที่ได้รับการยกเว้นตั้งแต่ค.ศ. 1947 การนำสินค้าเกษตรกลับเข้าสู่ระเบียบการค้าเสรีมีสาเหตุสำคัญมาจากปัญหาภาระค่าใช้จ่ายของรัฐในการอุดหนุนภาคเกษตรที่สูงขึ้น จนทำให้เกิดกระแสต่อต้านทางการเมือง นอกจากนี้การอุดหนุนและคุ้มครองภาคเกษตรยังเป็นเหตุสำคัญให้ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ และเกิดความผันผวนอย่างรุนแรง

ก) ผลการเจรจารอบอุรุกวัย : ความสำเร็จของการเจรจารอบอุรุกวัยคือการกำหนดกติการะหว่างประเทศสำหรับสินค้าเกษตรอย่างโปร่งใส และมีกติกาจำกัดปริมาณการอุดหนุน และการคุ้มครองการเกษตรให้คงที่หรือลดลงในอนาคต

อย่างไรก็ตามผลการเจรจาด้านสินค้าเกษตรเป็นที่น่าผิดหวัง ข้อตกลงเต็มไปด้วยข้อยกเว้น ช่องโหว่ และเปิดโอกาสให้ภาคีสมาชิกของแกตต์สามารถให้การคุ้มครองภาคเกษตรของตนต่อไปได้ และในหลายๆกรณีนอกจากระดับการคุ้มครองจะไม่ลดลงแล้ว ยังมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ปัญหาสำคัญที่เกิดจากข้อตกลง มีอาทิเช่น การกำหนดอัตราภาษีแบบสเกลปรก การกำหนดปริมาณใหม่ที่ทำให้ปริมาณการอุดหนุนและคุ้มครองเพิ่มขึ้น การไม่ต้องลดการอุดหนุนภายในเป็นรายสินค้า การอุดหนุนบางประเภทยังคงได้รับการยอมรับให้ทำได้ต่อไป การนำระบบโควต้าภาษีมาใช้ ซึ่งเท่ากับว่าแกตต์ยอมรับระบบการค้าแบบมีโควต้า ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นทั้งในประเทศพัฒนาแล้ว และกำลังพัฒนา อย่างไรก็ตามสาเหตุสำคัญที่ทำให้ข้อตกลงเต็มไปด้วยข้อยกเว้น และช่องโหว่ต่างๆมากมายเกิดจากการที่สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปต้องประนีประนอมกันในการเจรจา รวมทั้งร่วมสมคบกันเพื่อบังคับการอุดหนุนและคุ้มครองบางประเภทไว้เพื่อมิให้เกิดปัญหาการเมืองในประเทศ

ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจว่า ข้อตกลงสินค้าเกษตรจะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมากมายต่อการค้าสินค้าเกษตรในตลาดโลกอย่างที่นักวิชาการเคยคาดหมายได้แต่ต้น นอกจากนั้นผลกระทบจากการค้าเสรีภาคเกษตรยังมีค่าน้อยกว่าผลการเปิดเสรีการค้าสิ่งทออีกด้วย ดังนั้นผลกระทบต่อราคาสินค้าเกษตร ปริมาณการค้าและการผลิต และรายได้จึงมีไม่มากนัก

ข) ไทยได้อะไรจากข้อตกลงสินค้าเกษตร : วัตถุประสงค์ที่เด่นชัดของไทยในการเจรจารอบอุรุกวัย คือ หวังว่าการเจรจาครั้งนี้จะป้องกันมิให้สหรัฐอเมริกาอุดหนุนการส่งออกข้าว ซึ่งมีผลกระทบต่อราคาข้าวในตลาดโลก การเดินขบวนต่อต้านการใช้พระราชบัญญัติการเกษตรที่หน้าสถานทูตสหรัฐอเมริกาในปี 1986 น่าจะเป็นปัจจัยทางการเมืองที่ทำให้รัฐบาลไทยต้องหาทางใช้เวทีการเจรจาการค้าแบบพหุภาคีเป็นเครื่องมือจำกัดการกระทำของสหรัฐอเมริกา ดังนั้นไทยจึงตัดสินใจเข้าร่วมกับกลุ่มแครนส์เพื่ออำนาจในการเจรจาดูรองกับประเทศมหาอำนาจ ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่าไทยปรารถนาจะให้ตลาดสินค้าเกษตรเป็นตลาดเสรี การค้าระหว่างประเทศดำเนินไปตามกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน

เพื่อแสดงเจตนารมณ์ว่าไทยสนับสนุนการค้าเสรี ไทยจึงเสนอผูกพันที่จะลดภาษีขาเข้าสำหรับสินค้าเกษตร 997 รายการ โดยจะลดภาษีลงเฉลี่ย 24% แต่สงวนสิทธิที่จะใช้มาตรการคุ้มกันสินค้า 111 รายการ เปิดตลาดแบบโควต้าภาษีให้กับสินค้าเกษตร 23 รายการ และลดการอุดหนุนภายในประเทศลง 13.3% ในเวลา 10 ปี

การศึกษาของเราพบว่า ไทยจะได้ประโยชน์ทางอ้อมจากการเปิดตลาดข้าวของญี่ปุ่นและเกาหลี เราคาดว่าราคาข้าวไทยในตลาดโลกจะสูงขึ้นไม่เกิน 10% ในเวลา 6 ปีข้างหน้า สาเหตุที่ไทยได้รับเพียงประโยชน์ทางอ้อม เพราะญี่ปุ่นและเกาหลีบริโภคข้าวเมล็ดสั้น ซึ่งไม่ใช่ข้าวประเภทที่ไทยปลูก ผลประโยชน์ที่ไทยได้รับนี้น่าจะเกิดจากอำนาจการเจรจาของสหรัฐอเมริกามากกว่า หรืออย่างมากก็เพราะการที่ไทยเข้าร่วมกับกลุ่มแครนส์ ซึ่งมีอำนาจในการต่อรองกับสหภาพยุโรปและญี่ปุ่น

นอกจากนี้ถ้าพิจารณาจากประเด็นการเจรจาของไทยและของกลุ่มแครนส์ จะพบว่าไทยไม่ประสบความสำเร็จในการเจรจาเพื่อให้สหรัฐอเมริการลดการอุดหนุนการส่งออกข้าวเลย แท้ที่จริงแล้ว สหรัฐอเมริกาเกือบจะไม่ได้ใช้มาตรการอุดหนุนการส่งออกข้าวโดยตรง (หรือที่เรียกว่า Export Enhancement Program หรือ EEP) แต่สหรัฐอเมริกาใช้การอุดหนุนภายในเป็นเครื่องมือสนับสนุนการส่งออก เพราะข้าวที่ผลิตได้ส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้บริโภคแต่ถูกส่งออก ทว่าในระหว่างการเจรจา ผู้แทนฝ่ายไทยมองข้ามประเด็นนี้ไป ไทยจึงมิได้ขอให้กลุ่มแครนส์พยายามเจรจาขอให้สหรัฐอเมริการลดการอุดหนุนภายใน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอุดหนุนภายใต้โครงการ deficiency payment และโครงการเงินกู้ ประเด็นที่กลุ่มแครนส์ให้ความสนใจ คือ การลดการอุดหนุนการส่งออกของสหรัฐอเมริกา (ภายใต้โครงการ EEP) นั้น เป็นประโยชน์โดยตรงต่อการส่งออกสินค้าเกษตรของออสเตรเลีย แคนาดา และอาร์เจนตินาเพราะสหรัฐอเมริกานิยมใช้โครงการ EEP อุดหนุนการส่งออกสินค้าบางประเภท

อย่างไรก็ตาม การจะกล่าวว่าไทยไม่ได้ประโยชน์อันใดจากข้อตกลงสินค้าเกษตร ก็จะไม่สอดคล้องจากความจริง การศึกษาด้วยแบบจำลองดุลยภาพทั่วไปภายหลังการเจรจาเขตการค้าเสรีต่างก็ให้ผลสรุปว่าไทยจะได้ประโยชน์พอสมควรจากผลการเจรจา การเปิดเสรีตลาดสินค้าเกษตรทั่วโลกจะทำให้ราคาสินค้าเกษตรหลายชนิดสูงขึ้น (แม้จะไม่มากนัก) การส่งออกสุทธิของไทยจะเพิ่มขึ้น สวัสดิการก็จะเพิ่มขึ้นประมาณ 480 ล้านเหรียญในเวลา 6 ปี สินค้าที่ไทยจะได้รับประโยชน์จากการส่งออกเพิ่มขึ้นคือ น้ำตาล สินค้าเกษตรจากเขตร้อน (เพราะอัตราภาษีลดลง) ถั่วเขียว ถั่วเหลือง และอาหารทะเล (เพราะผลของข้อตกลงสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช) แต่ไทยจะอาจสูญเสียประโยชน์จากการส่งออกไก่ ถอดกระดูกไปยังสหภาพยุโรป เพราะปัญหาที่เกิดจากวิธีคำนวณการเปิดตลาดขึ้นต่ำ และไม่ได้รับประโยชน์ใดๆ จากการส่งออกมันอัดเม็ดไปยังสหภาพยุโรป

แม้ผู้แทนการเจรจาการค้าจากกระทรวงพาณิชย์จะมีจุดยืนเรื่องการค้าเสรีอย่างชัดเจน แต่หน่วยราชการอื่นบางหน่วยยังต้องการคุ้มครองและอุดหนุนสินค้าเกษตรบางชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าเกษตรทดแทนการนำเข้า เช่น ถั่วเหลือง นม กระเทียม หอมหัวใหญ่ เป็นต้น ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจที่ข้อผูกพันของไทยมีลักษณะของการคุ้มครองภาคเกษตรอย่างเด่นชัด เช่น การผูกพันอัตราภาษีนำเข้าในอัตราสูง (บางกรณีสูงถึง 142%) การแจ้งปริมาณการอุดหนุนภายในที่สูงกว่าความเป็นจริง เป็นต้น

5.2 นโยบาย

การศึกษาครั้งนี้ให้นโยบาย 4 ประการ ดังต่อไปนี้

ก) ทวิลักษณะของนโยบายการค้าสินค้าเกษตร : แม้ว่าไทยจะมีบทบาทสำคัญในฐานะสมาชิกกลุ่มแครนส์ที่ต้องการให้มีการค้าเสรีสำหรับสินค้าเกษตรมากที่สุด แต่ถ้าหากพิจารณาจากข้อผูกพันของไทยที่แข็งแกร่งในด้านต่างๆ ดังกล่าวแล้ว ตลอดจนวิธีการจัดสรรโควตาการนำเข้าสินค้าเกษตร 23 รายการในปี 2538 - 2539 เราอาจกล่าวได้ว่าข้าราชการไทยในบางหน่วยงานมิได้ต้องการสนับสนุนระบบการค้าเสรีอย่างเต็มที่ ในการอภิปรายหลายแห่ง อธิบดีท่านหนึ่งของกระทรวงพาณิชย์มักจะยืนยันทันกับผู้เข้าฟัง ซึ่งมาจากอุตสาหกรรมหรือกิจกรรมการเกษตรที่เกี่ยวข้องว่า ไทยจะยังคงมาตรการอุดหนุนต่างๆต่อไปได้ ภาษีนำเข้าก็ถูกกำหนดไว้สูง ผู้ผลิตไทยไม่ต้องเป็นห่วงเรื่องผลกระทบจากการนำเข้า ตัวอย่างเช่น

“(เรา) ให้นำเข้า (น้ำตาล 13,000 ตัน) เก็บภาษี 65% ถ้าหากมีคนก็กีดกันมา
อยากรนำเข้าเป็นตันที่ 13,000 ตัน เราต้องเสียภาษี 104% ก็ไม่รู้ว่าใครสามารถจะนำเข้า
ได้..... เราพยายามที่จะคิดว่าเมื่อเราพยายามลดการอุดหนุน ต้องลดการ
อุดหนุนลง เราก็ไปโกงตัวเองไว้ เพื่อที่จะลดโดยไม่ต้องลด” (เกริกไกร จิระแพทย์.
2537). ในวงเล็บเป็นการเพิ่มเติมของผู้เขียน¹

นอกจากนี้การที่กระทรวงพาณิชย์กำหนดวงเงินอุดหนุนภายในไว้สูง และยินยอมเปิด
ตลาดแบบโควตาภาษีสำหรับสินค้าเกษตร 23 ชนิด อาจเป็นเหตุผลสำคัญที่สุดที่ทำให้นักการเมืองไทย
ซึ่งมักไม่นิยมการค้าเสรี ขอมลลงนามให้สัตยาบันในข้อตกลงรอบอุรุกวัย การอุดหนุนภายในและโควตา
ภาษี เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะเปิดโอกาสให้นักการเมืองใช้ในการหาเสียงกับกลุ่มเกษตรกร นอกจากนี้
โควตาภาษียังเป็นปัจจัยสำคัญที่จะก่อให้เกิดค่าเช่าทางเศรษฐกิจจากระบบการจัดสรรโควตาอีกด้วย

การคุ้มครองภาคการเกษตรจะไม่เป็นผลดีต่อประเทศในระยะยาว การตัดสินใจของ
เกษตรกรจะถูกบิดเบือนโดยเงินอุดหนุนและอัตราภาษีนำเข้า แทนที่เกษตรกรจะเลือกปลูกพืชที่ไทยมี
ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบตามกลไกตลาดโลก เกษตรกรจะหันไปปลูกพืชที่รัฐให้การอุดหนุนและ
คุ้มครอง ทำให้ต้นทุนการผลิตของพืชเหล่านั้นสูงขึ้น นอกจากนี้การอุดหนุนและคุ้มครองยังจะก่อให้เกิด
กลุ่มพลังการเมืองที่พยายามปกป้องอภิสิทธิ์ของตน โดยไม่คำนึงถึงผลเสียหายนต่อประชาชนผู้เสีย
ภาษี นักการเมืองเองก็จะสามารถเข้ามาหาผลประโยชน์จากการสร้างฐานเสียงในการเลือกตั้ง และจาก
การแสวงหาค่าเช่าจากการจัดสรรโควตานำเข้า

เพื่อหลีกเลี่ยงผลเสียเหล่านี้ ซึ่งกำลังก่อให้เกิดปัญหาแรงกดดันด้านงบประมาณใน
ประเทศพัฒนาแล้ว ไทยควรปฏิรูประบบการคุ้มครองและอุดหนุนภาคเกษตรให้สอดคล้องกับข้อตกลง
รอบอุรุกวัย โดยมีเป้าหมายให้สอดคล้องกับข้อตกลงรอบอุรุกวัย โดยมีเป้าหมายให้ตลาดสินค้าเกษตร
ของไทยเป็นตลาดเสรีมากขึ้น ประเด็นที่สมควรพิจารณาแก้ไขและปรับปรุงมีดังนี้ การปฏิบัติตามพันธ
กรณีอย่างเคร่งครัด การลดอัตราภาษีนำเข้าควบคู่กับการเพิ่มโควตานำเข้า หรือยกเลิกโควตานำเข้า ถ้าจำ
เป็นต้องมีโควตานำเข้า ก็สมควรวางหลักเกณฑ์การจัดสรรโควตาที่โปร่งใส สนับสนุนระบบการนำเข้า
ที่มีการแข่งขัน หลีกเลี่ยงการจัดสรรโควตาตามประวัติการนำเข้า เพื่อเปิดโอกาสให้มีผู้นำเข้ารายใหม่
พิจารณาใช้การอุดหนุนภายในเป็นเครื่องมือแก้ไขความเดือดร้อนของเกษตรกรที่ถูกลดกระทบของการ

¹ มีข้อสังเกตว่าอธิบดีเกริกไกร จิระแพทย์ ซึ่งเป็นผู้แทนการเจรจาฝ่ายไทยเป็นข้าราชการที่สนับสนุนระบบการค้าเสรีอย่าง
แข็งขัน

เปิดเสรีตลาดสินค้าเกษตร ปฏิรูปและกำหนดมาตรการอุดหนุนภายในที่สอดคล้องกับมาตรการที่ไม่บิดเบือนการค้าตามที่สหรัฐอเมริกากำลังดำเนินการอยู่ การปฏิรูปเหล่านี้และการดำเนินการตามพันธกรณี นอกจากจะทำให้ไทยมีภาพพจน์ของประเทศที่สนับสนุนการค้าเสรีแล้ว ยังจะทำให้ไทยอยู่ในฐานะที่มีความพร้อมที่จะเจรจาการค้ารอบใหม่ในทศวรรษหน้า เมื่อมาตรการอุดหนุนและคุ้มครองในประเทศ สอดคล้องกับข้อตกลงรอบอุรุกวัย ไทยก็สามารถเจรจาเรียกร้องให้คู่ค้าทำตามกติกา และพร้อมที่จะปรับตัวรับกับนโยบายเปิดเสรีในระดับที่ลึกยิ่งขึ้นได้

ข) การเตรียมตัวเจรจาการค้า : สาเหตุสำคัญที่ทำให้ไทยไม่ประสบความสำเร็จจากผลการเจรจารอบอุรุกวัยมากเท่าที่คาดหวังไว้ มี 3 ประการ คือ ในเวทีการเจรจาระหว่างประเทศ ไทยมีอำนาจการต่อรองต่ำ และไทยมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและกำลังคน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขาดความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาที่สลับซับซ้อนทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และแง่กฎหมาย ส่วนปัญหาภายในประเทศเกิดจากการขาดจุดยืนที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อประเทศ (Poapongsakorn, et.al. 1996)

การมีอำนาจต่อรองต่ำเกิดจากความเป็นประเทศเล็ก อย่างไรก็ตามไทยได้แก้ปัญหานี้ โดยการร่วมกับประเทศส่งออกสินค้าเกษตร ก่อตั้งกลุ่มแครนส์ เพื่อคานอำนาจการเจรจากับกลุ่มสหภาพยุโรป ญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา งานของปีเตอร์ อิงภากรณ์ (2539) ได้วิเคราะห์ประเด็นนี้ไว้แล้วโดยละเอียดและพบว่ากลุ่มแครนส์มีบทบาทสำคัญในการเจรจาการเปิดเสรีตลาดสินค้าเกษตรหลายประเด็น โดยมีออสเตรเลียและแคนาดาเป็นผู้นำในด้านการวิเคราะห์ประเด็นการเจรจา อย่างไรก็ตาม ในการเจรจาบางเรื่องที่เป็นผลประโยชน์หลักของไทย ประเด็นการเจรจาจะต่างจากประเด็นที่กลุ่มแครนส์ใช้ในการเจรจา เช่น ข้าว สหรัฐอเมริกามีการอุดหนุนการส่งออกข้าว้น้อยมาก แต่มีการอุดหนุนภายในมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการ deficiency payment ทว่าข้าวส่วนใหญ่ของอเมริกาถูกส่งออก การอุดหนุนภายในจึงเท่ากับอุดหนุนการส่งออกข้าวโดยปริยาย แต่ผู้แทนไทยมองไม่เห็นประเด็นนี้² ดังนั้น ประเด็นการเจรจาของกลุ่มแครนส์จึงเน้นการลดการอุดหนุนการส่งออกโดยตรง ซึ่งไม่เป็นประโยชน์โดยตรงต่อไทย บทเรียนก็คือ ไทยต้องวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ อย่างรอบคอบทั้งก่อนและระหว่าง การเจรจา

² นี่เป็นเหตุผลข้อหนึ่งที่ไทยและกลุ่มแครนส์ไม่ได้แสดงท่าทีคัดค้านการประนีประนอมระหว่างสหรัฐอเมริกากับสหภาพยุโรปที่ตกลงในว่าโครงการ deficiency payment ได้รับการยกเว้นไม่ต้องลดการอุดหนุนลง

นอกจากนั้นไทยก็รวมกลุ่มกับสมาชิกอาเซียน กำหนดทำที่การเจรจา แลกเปลี่ยนข้อมูลกัน และมีการแบ่งงานกันในการวิเคราะห์ประเด็นเพื่อเตรียมตัวเจรจา วิธีนี้ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรอย่างได้ผล โดยไทยรับผิดชอบสินค้าเกษตร สิงคโปร์รับผิดชอบกติกากการค้า มาเลเซียและฟิลิปปินส์รับผิดชอบสินค้าจากเขตร้อน เป็นต้น

ข้อบกพร่องอีกประการหนึ่งในการเตรียมตัวภายในประเทศก่อนการเจรจา คือ ไทยขาดจุดยืนที่ค้ำประกันถึงปัญหาและผลประโยชน์อย่างรอบด้าน ทั้งนี้เพราะสาเหตุ 3 ประการ สาเหตุแรกคือฝ่ายการเมืองไม่สนใจเรื่องการเจรจารอบอุรุกวัย จึงปล่อยให้ฝ่ายข้าราชการเป็นผู้กำหนดทำที่การเจรจา ซึ่งรวมถึงการที่ข้าราชการต้องคาดคะเนปฏิกิริยาของเกษตรกรไทยต่อปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ กลุ่มที่สนใจการเจรจามากที่สุดคือกลุ่มอุตสาหกรรมสิ่งทอ สาเหตุที่สอง เกิดจากการขาดความกำลังคนในการวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ อย่างเป็นระบบเพื่อกำหนดทำที่การเจรจาและประเด็นที่จะใช้ในการแลกเปลี่ยนกับคู่ค้า ตัวอย่างเช่น ในฐานะผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่ที่สุดของโลก เป้าหมายการเจรจาของไทยควรเป็นการเปิดตลาดการค้าข้าวทั่วโลก แม้ว่าญี่ปุ่นและเกาหลีใต้จะเปิดตลาดข้าวเกือบ 1 ล้านตันในปี 2000 แต่ไทยจะได้ประโยชน์ค่อนข้างน้อย เพราะประเทศทั้งสองบริโภคข้าวญี่ปุ่น (Japonica rice) ไทยควรเจรจาขอให้ประเทศทั้งสองให้โควตานำเข้าข้าวเมล็ดขาวด้วย นอกจากนั้นการเจรจากับเกาหลีใต้เพื่อขอให้เกาหลีใต้ชดเชยเรื่องการแปลงภานำเข้าข้าว ไทยกลับพลาดทำไปขอให้เกาหลีนำเข้ามันอัดเม็ด ดังกล่าวแล้ว การเป็นสมาชิกอาเซียนก็มีส่วนทำให้ไทยสูญเสียโอกาสที่จะขอให้ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย เปิดตลาดให้แก่ข้าวไทย โดยเสียภาษีอัตราต่ำ และโดยไม่ต้องผ่านหน่วยงานนำเข้าของรัฐ

การที่ฝ่ายไทยไม่เสนอแถมว่าไทยมีการอุดหนุนการส่งออกก็นับเป็นความผิดพลาดของการเตรียมตัวเจรจาอีกอย่างหนึ่ง ปัญหาอีกประการหนึ่งคือ การขาดกำลังคนที่ตรวจสอบตารางข้อมูลลดหย่อนและข้อผูกพันของประเทศคู่ค้า ดังเช่น กรณีวิธีการคำนวณการเปิดตลาดขั้นต่ำสำหรับเนื้อสัตว์ของสหภาพยุโรปและปัญหาสุดท้าย คือ ปัญหาการติดตามการปฏิบัติตามข้อผูกพันของประเทศคู่ค้า

สาเหตุประการสุดท้ายที่ไทยไม่สามารถกำหนดทำที่การเจรจาที่รอบคอบได้เกิดจากปัญหาความขัดแย้งระหว่างหน่วยราชการในระหว่างการเจรจา ปัญหาใหญ่ที่สุดคือ การกำหนดอัตราภาษีผูกพันสูงกว่าอัตราภานำเข้าจริง ขณะที่ผู้แทนการเจรจาของไทย (รองนายกรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจและกระทรวงพาณิชย์) ต้องการนำประเด็นการลดภานำเข้าแลกเปลี่ยนกับคู่เจรจา กระทรวงการคลังจึงมีอำนาจโดยตรงในการกำหนดอัตราภาษีศุลกากรกลับขึ้นขึ้นข้อผูกพันอัตราภานำเข้าในระดับที่สูงกว่า

อัตราที่เรียกเก็บจริง เพราะกระทรวงการคลังต้องการรักษาความยืดหยุ่นในการใช้นโยบายภาษีเป็นเครื่องมือในด้านต่างๆ เช่น เป็นเครื่องมือหารายได้ หรือคุ้มครองอุตสาหกรรม หรือแก้ปัญหาดุลการค้า เป็นต้น การกระทำเช่นนี้ทำให้ผู้แทนฝ่ายไทยขาดสิ่งที่จะใช้เป็นเครื่องแลกเปลี่ยนในการเจรจากับประเทศคู่ค้า

นโยบาย โฆษน์ คือ ฝ่ายไทยต้องกำหนดเป้าหมายหลัก จุดยืนในการเจรจาและกลยุทธ์ การเจรจาให้ชัดเจนและคำนึงถึงผลประโยชน์หลายๆฝ่าย มีการทำความเข้าใจความตกลงระหว่างหน่วยงานราชการต่างๆ เพื่อใช้สินค้ารายการต่างๆเป็นเครื่องมือต่อรอง นอกจากนั้นจะต้องมีการเตรียมตัวรวบรวมข้อมูล และศึกษาวิเคราะห์ว่าไทยควรใช้สินค้าอะไรหรือกลยุทธ์อะไรในการเจรจาแลกเปลี่ยนกับคู่ค้า ตลอดจน ศึกษากลยุทธ์การเจรจาต่อรองของประเทศใหญ่ๆ และการประชาสัมพันธ์ให้ฝ่ายการเมือง และภาคเอกชนเห็นความสำคัญของการเจรจาการค้าระหว่างประเทศมากขึ้น เป็นต้น

หัวข้อการเจรจาในอนาคตที่มีความสำคัญต่อภาคการเกษตรของไทย ได้แก่ การเตรียมเจรจาขอให้ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์เปิดตลาดให้ข้าวไทยเพิ่มขึ้น ตลอดจน การเจรจากับเกาหลีใต้ขอเปลี่ยนแปลงข้อแลกเปลี่ยนที่เกาหลีใต้ยอมเปิดตลาดมันอัดเม็ดให้ไทย ไปเป็นสินค้าชนิดอื่นที่ไทยมีโอกาสส่งออกไปยังเกาหลี

ในการเจรจากับประเทศมหาอำนาจ ไทยจะต้องหาพันธมิตรเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง เช่น ผลัดดันให้กลุ่มแครนส์เจรจาขอให้สหรัฐอเมริกา ลดปริมาณการอุดหนุนภายใต้โครงการ direct income support policy การขอให้กลุ่มแครนส์เจรจากับสหภาพยุโรปเรื่องการเปิดตลาดสัตว์ปีกให้เป็นไปตามข้อตกลงการเปิดตลาดขั้นต่ำของแกตต์ เป็นต้น

นอกจากนั้นรัฐบาลไทยจะต้องมีหน่วยงานถาวรที่มีความชำนาญในด้านการเจรจาการค้า ตลอดจนเฝ้าติดตามและวิเคราะห์การปฏิบัติตามพันธกรณีของประเทศสมาชิกแกตต์รายอื่นๆ หน่วยงานนี้จะมีลักษณะคล้ายกับ USTR ของสหรัฐอเมริกา การติดตามวิธีการปฏิบัติของประเทศคู่ค้าจะทำให้ไทยสามารถรักษาผลประโยชน์ตามข้อตกลงได้อย่างเต็มที่ ตัวอย่างเช่นการที่กรมการค้าต่างประเทศ มีหน่วยงานคอยติดตามการเปิดตลาดสัตว์ปีก และการคิดราคา reference price สำหรับการนำเข้าข้าวของสหภาพยุโรป ทำให้ไทยสามารถรักษาผลประโยชน์ได้ทันทั่วทั้งที่

ค) การปฏิรูประบบภาษีศุลกากรเพียงฝ่ายเดียว (unilateral tariff liberalization) : ก่อนปี 2529 รัฐบาลไทยมีนโยบายแสวงหารายได้จากภาษีส่งออกสินค้าเกษตร และรักษาเสถียรภาพราคาสินค้าเกษตรในประเทศให้อยู่ในระดับราคาต่ำ มาตรการที่ใช้คือ การเก็บภาษีส่งออกและจำกัดปริมาณการส่งออก เป็นต้น มาตรการเหล่านี้เป็นการลงโทษภาคเกษตร เพราะทำให้เกษตรกรขายสินค้าเกษตรได้ในราคาต่ำกว่าตลาดโลก การศึกษาของอัมมาร สยามวาลา และสุทัศน์ เศรษฐบุญสร้าง (1988) พบว่าในปลายทศวรรษ 1980 รัฐบาลยกเลิกมาตรการลงโทษเกษตรกรโดยตรงลง แต่ภาคเกษตรก็ยังถูกลงโทษ เพราะรัฐใช้นโยบายคุ้มครองอุตสาหกรรม การตั้งกำแพงภาษีนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมในอัตราสูง มีผลเท่ากับการเก็บภาษีทางอ้อมจากเกษตรกร เพราะกำแพงภาษีศุลกากรทำให้อัตราแลกเปลี่ยนต่ำกว่าความเป็นจริง สินค้าเกษตรส่งออกมีราคาสูงผิดปกติจากที่ควรจะเป็น นอกจากนี้กำแพงภาษียังทำให้เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตสูงขึ้น เพราะต้องซื้อปัจจัยการผลิตบางอย่างจากต่างประเทศ และมีค่าครองชีพสูงขึ้น ในปัจจุบันมาตรการคุ้มครองอุตสาหกรรมและการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาคเป็นศัตรูสำคัญที่สุดของเกษตรกร ทั้งนี้เพราะไทยยังมีอัตราภาษีศุลกากรเฉลี่ยสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน (ประมาณ 30% ในปี 1995) ยกเว้นฟิลิปปินส์ ดังนั้นอัมมาร และสุทัศน์จึงพบว่าในปี 1983/84 มาตรการคุ้มครองอุตสาหกรรมเป็นตัวการสำคัญที่สุดที่ทำให้ราคาสินค้าเกษตรลดลง กล่าวคือร้อยละ 70-75 ของราคาที่ข้าวที่ลดลงเกิดจากภาษีคุ้มครองภาคอุตสาหกรรม เทียบกับร้อยละ 20-36 ในปี 1968-75 ร้อยละ 44-50 ของราคาข้าวที่ลดลงเกิดจากภาษีขาเข้า และราคาข้าวโพดที่ลดลงทั้งหมดเกิดจากมาตรการคุ้มครองอุตสาหกรรม

ในเดือนธันวาคม 1994 กระทรวงการคลังประกาศนโยบายปฏิรูปภาษีศุลกากร โดยการลดจำนวนอัตราภาษีจาก 39 อัตราเหลือเพียง 6 อัตรา ดังนี้

- 0% สำหรับวัตถุดิบพิเศษ
- 1 % สำหรับวัตถุดิบทั่วไป
- 5 % สำหรับเครื่องจักร และอะไหล่
- 10 % สำหรับสินค้าสำเร็จรูป
- 20 % สำหรับสินค้าสำเร็จรูป
- อัตราพิเศษ สำหรับสินค้าที่ต้องการการคุ้มครอง

การปฏิรูปภาษีครั้งนี้ จะทำให้อัตราการคุ้มครองในนามโดยเฉลี่ย (nominal rate of protection) ลดจาก 30% เหลือ 17% และอัตราการคุ้มครองแท้จริง (effective rate of protection) ลดจากเฉลี่ย 50% เหลือ 30-40% (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย 2538-ข) ดังนั้นภาคเกษตรจะได้รับประโยชน์โดยตรงจากการปฏิรูปครั้งนี้ เพราะภาคเกษตรพึ่งพาการส่งออกเป็นสำคัญ ราคาสินค้าส่งออกที่เกษตรกรได้รับจะสูงขึ้น เพราะอัตราแลกเปลี่ยนจะมีค่าใกล้เคียงความจริงมากขึ้น

อัตราภาษีที่ปฏิรูปใหม่ยังเฉลี่ยค่อนข้างสูง และสินค้าขึ้นปลายน้ำยังได้รับการคุ้มครองสูงกว่าสินค้าต้นน้ำ (เรียกว่า tariff escalation) ลักษณะเช่นนี้ทำให้เกิดการบิดเบือนการตัดสินใจลงทุน ผู้ผลิตจะนิยมผลิตสินค้าสำเร็จรูปและสินค้าคุ้มครอง เพราะมีอัตราภาษีคุ้มครองสูงสุด การลดอัตราภาษีลงและการลดจำนวนอัตราภาษีให้เหลือเพียงอัตราเดียว (uniform tariff rate) หรือ 2-3 อัตรา โดยให้อัตราภาษีแตกต่างกันน้อยที่สุดจะลดปัญหาการบิดเบือนการตัดสินใจลงทุน และทำให้การลงทุนภาคเกษตรกรรมลดลง

นอกจากการลดอัตราภาษีขาเข้าสำหรับสินค้าอุตสาหกรรมแล้ว การลดอัตราภาษีขาเข้าสินค้าเกษตร (รวมทั้งยกเลิกโควตานำเข้าสินค้าเกษตร) จะมีนัยสำคัญต่อภาคการเกษตรและผู้บริโภค 3 ประการ คือ (1) ปัจจุบันพืชทดแทนการนำเข้ามีอัตราภาษีขาเข้าสูงมาก เช่น ถั่วเหลือง น้ำมันปาล์ม และนม เป็นต้น การคุ้มครองพืชนำเข้าก่อให้เกิดการบิดเบือนการใช้ทรัพยากร โดยเกษตรกรจะเปลี่ยนจากการปลูกพืชส่งออก (ที่ไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในตลาดโลก) หันไปปลูกพืชทดแทนการนำเข้า เพราะได้ราคาดีกว่า (2) ขณะนี้รายได้ของคนไทยสูงขึ้นมาก ทำให้คนไทยมีแนวโน้มจะบริโภคสินค้าเกษตรแปรรูปจากต่างประเทศมากขึ้น และต้องการบริโภคผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์จากนมมากขึ้น ความต้องการดังกล่าวจะทำให้ปริมาณการนำเข้าวัตถุดิบเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะข้าวโพด ปลาป่น กากถั่วเหลือง นมผง น้ำมันพืช ฯลฯ ทั้งนี้เพราะปริมาณการผลิตในประเทศมีไม่เพียงพอที่จะสนองความต้องการในประเทศ (3) ไทยกำลังสูญเสียความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าเกษตรที่ไม่ได้แปรรูป เพราะค่าจ้างที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตร ปัญหาขาดแคลนน้ำ และราคาปัจจัยการผลิตอื่นๆสูงขึ้น ขณะเดียวกันไทยยังมีขีดความสามารถในการผลิตสินค้าเกษตรแปรรูป เช่น สับปะรดกระป๋อง เนื้อไก่แช่แข็ง ผลิตภัณฑ์จากสัตว์น้ำและสัตว์บก ผัก และผลไม้กระป๋อง ฯลฯ แต่อุตสาหกรรมเหล่านี้กำลังประสบปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบอย่างรุนแรง (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย 2539) การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเหล่านี้ขึ้นกับการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศที่มีราคาต่ำกว่าในประเทศ

ดังนั้นถ้าหากรัฐบาลต้องการให้ภาคเกษตรยังสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ และต้องการให้ผู้บริโภคมีสวัสดิการสูงขึ้น การลดอัตราภาษีคุ้มครองสินค้าเกษตร และอุตสาหกรรมจะต้องเป็นเรื่องเร่งด่วน

การลดภาษีนำเข้าเพียงฝ่ายเดียวมีเหตุผลทางวิชาการสนับสนุนดังต่อไปนี้ ถึงแม้ว่าข้อตกลงพหุภาคีด้านการค้าขององค์การค้าโลกจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อไทย³ แต่นักเศรษฐศาสตร์เชื่อว่าวิธีการส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันที่มีประสิทธิภาพที่สุดสำหรับประเทศเล็กอย่างเช่นไทย คือการใช้นโยบายการค้าและอุตสาหกรรมแบบเสรีเพียงฝ่ายเดียว (World Bank 1993) งานวิจัยเรื่องการเปิดเสรีด้านการค้าของกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจของเอเชีย-แปซิฟิก (หรือ เอเปค) ก็พบว่าการเปิดเสรีเพียงฝ่ายเดียวโดยการลดอัตราภาษีนำเข้าสินค้าและวัตถุดิบจะทำให้รายได้ประชาชาติของไทยเพิ่มขึ้นมากกว่าการเปิดเสรีด้านการค้าของประเทศคู่ค้าสำคัญของไทย (คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2539)

นัยจากงานวิจัยเหล่านี้คือ ถ้าไทยต้องการดำรงขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร ไทยควรเปิดให้มีการนำเข้าวัตถุดิบด้านการเกษตรโดยเสรี เพราะจะทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าของไทยลดลง ตัวอย่างเช่น การเปิดเสรีการนำเข้าพืชอาหารสัตว์ เช่น ถั่วเหลือง กากถั่วเหลือง และข้าวโพด จะช่วยให้ไทยดำรงขีดความสามารถในการส่งออกเนื้อสัตว์ และผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์บางประเภทไว้ได้

ง) การปรับโครงสร้างภาคการเกษตร : หลังจากผลการเจรจารอบอุรุกวัยสิ้นสุดลง ประเทศพัฒนาแล้วต่างก็คาดว่าในอนาคต การค้าสินค้าเกษตรในตลาดโลกคงจะถูกกำกับโดยกฎระเบียบและข้อตกลงขององค์การค้าโลกมากขึ้น ดังนั้นสหรัฐอเมริกาจึงเตรียมปรับปรุงนโยบายด้านการเกษตรอย่างต่อเนื่อง โดยการโยกย้ายเงินอุดหนุนภาคเกษตรไปอยู่ภายใต้มาตรการอุดหนุนที่ไม่บิดเบือนการค้าในเดือนเมษายน 1996 รัฐสภาสหรัฐอเมริกาได้ผ่านพระราชบัญญัติปรับปรุงและปฏิรูปการเกษตร (1996 FAIR ACT) ฉบับใหม่ สาระสำคัญที่ทำให้กฎหมายฉบับนี้แตกต่างจากพระราชบัญญัติการเกษตรฉบับเก่า คือ การให้เงินอุดหนุนรายได้แก่เกษตรกรจะไม่ขึ้นกับราคาสินค้าเกษตรอีกต่อไป เงินอุดหนุนของรัฐจะค่อยๆ ลดลงใน 7 ปีข้างหน้า และรัฐจะลดเงื่อนไขการขอรับเงินอุดหนุนลงเพื่อให้เกษตรกรมีอิสระและความยืดหยุ่นในการตัดสินใจเลือกพืชที่เพาะปลูกตามกลไกตลาด (USDA 1996:124)

³ ประโยชน์จากข้อตกลงพหุภาคีมีอย่างน้อย 3 ประการ คือ การผูกกระบบการค้าเสรีของโลก ซึ่งจะเป็นหลักประกันความมั่นคงแก่ประเทศต่างๆ เป็นการป้องกันการใช้อำนาจทางการเมืองจำกัดการค้าเสรี และเป็นเครื่องมือป้องกันประเทศเล็กฯ จากผลเสียหากเกิดจากการดำเนินนโยบายตามอำเภอใจของประเทศใหญ่ (Flaenens 1996)

แม้ว่าไทยจะมีนโยบายสนับสนุนการค้าเสรีด้านการเกษตร แต่ทิศทางการเมืองภายในประเทศยังมีแนวโน้มที่จะให้การคุ้มครองภาคการเกษตรมากขึ้น ในบางกรณีนักการเมืองยังคงเสนอให้มีการอุดหนุนการส่งออกสินค้าเกษตร (เช่นข้าว) และการประกันราคาสินค้าเกษตร ซึ่งเป็นการขัดแย้งกับข้อตกลงรอบอุรุกวัย

สิ่งที่รัฐบาลไทยต้องพิจารณา คือ เมื่อประเทศพัฒนาแล้วพยายามปรับตัวด้านการเกษตร เพื่อให้นโยบายของเขาสอดคล้องกับข้อตกลงพหุภาคี และบางกรณีมีการปฏิรูปไปล่วงหน้า เพื่อนำผลการปฏิรูปมาใช้เป็นแนวทางในการเจรจาระดับพหุภาคีในอนาคต ประเทศไทยต้องเฝ้าติดตามการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว วิเคราะห์และทำความเข้าใจกับแนวการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย แต่ที่สำคัญคือ ไทยจะต้องเริ่มปรับนโยบายการเกษตรของตนให้ก้าวทันกับประเทศพัฒนาแล้ว กฎหมายการเกษตรฉบับใหม่ของสหรัฐอเมริกาจะเป็นเครื่องชี้ชัดเจนนว่า หากไทยต้องการอุดหนุนภาคการเกษตรต่อไป ลักษณะของการอุดหนุนจะต้องไม่ขึ้นกับราคาสินค้าเกษตร และจะต้องเป็นการอุดหนุนที่ไม่บิดเบือนการค้าหรือบิดเบือนกระบวนการตัดสินใจของเกษตรกรในการเลือกปลูกพืชชนิดต่างๆ

สิ่งที่น่าเป็นห่วงในขณะนี้คือ นโยบายปรับโครงสร้างภาคการเกษตร และนโยบายการคุ้มครองภาคเกษตรของไทยมีแนวโน้มสวนทางกับกระแสการเปลี่ยนแปลงในประเทศพัฒนาแล้ว นอกจากแนวโน้มที่จะเพิ่มการอุดหนุนและคุ้มครองเกษตรกรที่ปลูกพืชบางชนิดแล้ว การปรับโครงสร้างภาคเกษตรยังมีลักษณะการชี้นำแก่เกษตรกร โดยการตัดสินใจแทนเกษตรกรว่าพืชที่ต้องไม่ปลูกพืชมี 6 ชนิด ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ยาสูบ กาแฟ สับปะรด และปาล์ม และเกษตรกรควรหันไปปลูกพืชอะไร เพื่อให้การชี้นำได้ผล รัฐได้ใช้มาตรการแรงจูงใจต่างๆ เช่น การแจกเมล็ดพันธุ์ และพันธุ์พืช และการให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ เป็นต้น งานวิจัยพบว่ามาตรการเหล่านี้จะประสบความสำเร็จล้มเหลว ทำให้เกษตรกรเป็นหนี้เป็นสิน เพราะรัฐไม่สามารถพยากรณ์ราคาได้ถูกต้อง การแจกเมล็ดพันธุ์ก็มักมีปัญหาคุณภาพ (TDRI 1995)

แนวทางการปฏิรูปที่ถูกต้องในอนาคต คือ รัฐควรใช้ทรัพยากรเงินอุดหนุนภายในที่มีจำกัดในทิศทางที่สอดคล้องกับข้อตกลงสินค้าเกษตร การตัดสินใจเลือกชนิดของพืชไม่ควรเป็นหน้าที่ของรัฐ แต่ต้องเป็นความรับผิดชอบของเกษตรกรเอง เพราะรัฐไม่มีความสามารถในการพยากรณ์ราคาในอนาคต และเมื่อเกิดความผิดพลาดจากการตัดสินใจ เกษตรกรจะเป็นผู้รับภาระความเสี่ยงเองทั้งหมด หรือถ้าตัดสินใจถูกต้อง เกษตรกรก็จะได้รับผลประโยชน์โดยตรง บทบาทที่สำคัญของรัฐ คือ การส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการหามาตรการแก้ปัญหาค่าความเสี่ยงให้เกษตรกร โดยเลือกลงทุนในกิจกรรมที่เป็นหน้าที่หลักของรัฐ และเป็นกิจกรรมที่เอกชนไม่มีแรงจูงใจที่จะทำ เช่น การส่งเสริมการวิจัยด้านการเกษตร การสร้างระบบรับรองพันธุ์พืชและเมล็ดพันธุ์ การปรับปรุงและลงทุนด้านชลประทาน นโยบายการจัดสรรการใช้น้ำที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการสร้างตลาดอนาคตของสินค้าการเกษตรเพื่อช่วยแก้ปัญหาค่าความเสี่ยง เป็นต้น (TDRI 1995)

บรรณานุกรม

ภาษาไทย :

- กรมการค้าต่างประเทศ, กระทรวงพาณิชย์. 2537. เอกสารวิเคราะห์ ผลกระทบต่อการค้าสินค้าเนื้อไก่ของไทยในตลาดโลก ในกรณีที่สหภาพยุโรปปรับตัวตามข้อตกลงแกตต์.
- กรมเศรษฐกิจการประมง, กรมประมง. 2537. เอกสารเรื่อง “ปัญหาการค้าสินค้าสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์กับประเทศต่างๆ”. ตุลาคม 2537.
- กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. 2537. ตารางข้อลดหย่อนและข้อผูกพันทางด้านสินค้าและข้อผูกพันการค้าบริการ.
- กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. 2539. เอกสารประกอบการสัมมนาโต๊ะกลมเรื่อง การเปิดเสรีการค้าสินค้าเกษตร, โรงแรมรอยัลปรีนเซส, กรุงเทพฯ, 9 เมษายน 2539.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2537. ผลกระทบข้อตกลงการค้าแกตต์ต่อเศรษฐกิจการเกษตรไทย.
- เกริกไกร จีระแพทย์. 2537. ผลกระทบของแกตต์ที่มีต่ออุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย. การบรรยายพิเศษ, โรงแรมรัตนโกสินทร์, 12 พฤษภาคม 2537. กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์.
- นิพนธ์ พัวพงศกรและคณะ. 2537-ข. ลู่ทางและโอกาสการส่งออกและผลกระทบจากการมีเขตการค้าเสรีอาเซียน. กรุงเทพฯ. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- นิพนธ์ พัวพงศกรและคณะ. 2539. การศึกษาสถานะและแนวโน้มการจ้างงานในโรงงานอุตสาหกรรมอาหาร. ร่างรายงานฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- พีเทอร์ ไมตรี อิงภากรณ์. 2539. แกตต์ รอบอุรุภัยกับประเทศไทย : เศรษฐกิจการเมืองของระบบระหว่างประเทศและการตัดสินใจของไทย. รายงานวิจัยเรื่องผลกระทบของรอบอุรุภัย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์. 2531. สรุปรายงานวิจัยเบื้องต้น “การศึกษาวิจัยนโยบายและมาตรการช่วยเหลืออุดหนุนภาคเกษตรกรรมของไทย: ผลการคำนวณ PSE”. กรุงเทพฯ: กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์.

ศิรินารท ใจมั่น. 2537. รายงานการศึกษาวเคราะห์เรื่อง “ความสอดคล้องของกฎหมายไทยกับกฎเกณฑ์ของ
แกตต์”. กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. กันยายน 2537.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2537. โครงการศึกษาวิจัยความสามารถในการแข่งขันของอาหารทะเล
กระป๋องในตลาดต่างประเทศระยะ 5 ปีข้างหน้า เสนอต่อ สมาคมผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูป

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2538. ปัญหาและแนวโน้มของระบบการค้าสินค้า ประมงในตลาดโลก
เสนอต่อ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ พฤศจิกายน.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2539. สภาวะและแนวโน้มการจ้างงานในโรงงานอุตสาหกรรมอาหาร
เสนอต่อ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

ภาษาอังกฤษ :

Anderson, K. and Tyers, R. 1990. “How Developing Countries Could Gain From Agricultural Trade
Liberalization in the Uruguay Round”. pp.41-75. *Agricultural Trade Liberalization*. OECD.

Andrews, N. ; Roberts, I. and Hester, S. 1994. “The Uruguay Round Outcome : Implications for
Agricultural and Resource Commodities”. *Outlook 94*. Australian Bureau of Agricultural and
Resource Economics, Canberra.

Behrman, J.R. 1968. *Supply Response in Underdeveloped Agriculture : A Case of Four Major Annual
Crops in Thailand 1937-1968*. Amsterdam : North Holland Publishing.

Booth, Ian. 1994. *Trade and the Environment : Issues for Australian Agriculture*. National Focus, A
National Farmers, Federation Discussion Paper. ACT : The National Farmers’ Federation.

Brandao, A.A.P and Martin, W. 1993. “Implications of Agricultural Trade Liberalization for the
Developing Countries”. *Agricultural Economics*. 8:313-43.

Ministry of Commerce, Department of Business Economics. 1994. *Final Act Embodying the Results of
the Uruguay Round of Multilateral Trade Negotiations*. Bangkok.

- Devenport, Michael and Hewitt, Adrian. 1991. *The GATT Uruguay Round : Effects on Developing Countries*. Special Report. ODI.
- Duncan, R.C. 1990. "Policy Implications of Models". *Agricultural Trade Liberalization : Implications for Developing Countries*. Goldin, I. and Knudsen, O. (eds.) Paris : OECD.
- Duncan, Ron; Robertson, David and Yang, Yong Zheng. 1995. "Analysis of the Benefits and Challenges Facing Asia-Pacific Agricultural Exporting Countries in the Post-Uruguay Round Period". *Benefits and Challenges Facing Asia-Pacific Agricultural Trading Countries in the Post-Uruguay Round Period*. ESCAP.
- ESCAP. 1995. "Implications of the Agreements on Agriculture : Agricultural Exporting Countries of the ESCAP Region". *paper prepared for Expert Consultative Meeting on Benefits and Challenges facing Asia-Pacific Agricultural Trading Countries in the Post-Uruguay Round Period, 22-24 February 1995, Bangkok*.
- ESCAP. 1995. "Review of the Agreements on Agriculture of the Uruguay Round of Multilateral Trade Negotiations". *paper prepared for the Expert Consultative Meeting on Benefits and Challenges facing Asia-Pacific Agricultural Trading Countries in the Post-Uruguay Round Period, Bangkok, 22-24 February 1995*.
- ESCAP. 1995. *Benefits and Challenges Facing Asia-Pacific Agricultural Trading Countries in the Post-Uruguay Round Period*. New York : United Nations.
- FAO. 1995. "The Uruguay Round Agreement on Agriculture: Implications for Food Security in the Asia and Pacific Region". Commodities and Trade Division, Rome.
- Fitchett, Delbert A. 1988. "Agricultural Trade Protectionism in Japan". *World Bank Discussion Papers*; 28. Washington, D.C : the World Bank.
- Flatters, Frank. 1996. "Trade and Competition : Domestic, Regional and International Dimensions." *Paper prepared for Malaysia's Public Sector in the Twenty-First Century : Planning for 2020 and Beyond, Kuala Lumpur, 25-26 June 1996 : MIER*.

- Francois, J. F.; McDonald, B. and Nordstrom, H. 1994. "The Uruguay Round : A Global General Equilibrium Assessment ". GATT.
- Francois, J. and Martin, W. 1995. "Multilateral Trade Rules and the Expected Cost of Protection". *Discussion Paper No. 1214*. London : Centre for Economic Policy Research.
- Frohberg, Klaus ; Fischer, G. and Parikh, K.S. 1990. "Would Developing Countries Benefit from Agricultural Trade Liberalization in OECD Countries ?" , in Goldin, Ian and Knudsen, Odin, *Agricultural Trade Liberalization : Implications for Developing Countries*.
- GATT Secretariat. 1994. "Market Access for Goods and Services : Overview of the Results" *report on the study of the Resulting of the Uruguay of Multilateral Trade Negotiations*.
- Goldin, Ian and Mensbrugghe, Dominique van der. 1995. "The Uruguay Round : An Assessment of Economywide and Agricultural Reforms". *Draft paper prepared for the World Bank Conference on the Uruguay Round*, 26-27 January 1995. The World Bank.
- Goldin, Ian; Knudsen, Odin and Mensbrugghe, Dominique van der. 1993. *Trade Liberalisation: Global Economic Implications*. Organisation for Economic Co-operation and Development.
- Hathaway, Dale E. and Ingco, Merlinda D. 1995. "Agricultural Liberalization and the Uruguay Round". *paper for presentation to the World Bank Conference on "The Uruguay Round and the Developing Economies"*, 26-27 January 1995. The World Bank.
- Hathaway, Dale. 1987. *Agriculture and the GATT : Rewriting the Rules*. Washington, D.C. : Institute for International Economics.
- Ingco, M. 1995. "Agricultural Trade Liberalization in the Uruguay Round : One Step Forward, One Step Back". *Background Paper for the World Bank Conference on the Uruguay Round and the Developing Economies*, Washington D.C. 26-27 January 1995.
- Isvilanonda, Somporn and Poapongsakorn, Nipon. 1994. *Rice Supply and Demand in Thailand : The Future Outlook*. Bangkok : Thailand Development Research Institute.

- Isvilanonda, Somporn and Poapongsakorn, Nipon. 1995. "Future Rice Supply and Demand : A Case of Thailand." a paper presented at the final workshop on Projections and Policy Implication of Medium and Long-term Rice Supply and Demand, Beijing, China, 23-26 April 1995.
- Jabara, Cathy and Alberto Valdes. 1993. "World Sugar Policies and Developing Countries", Chapter 6 of Marks, Stephen and Maskus, Keith E. (eds.), *The Economics and Politics of World Sugar Policies*. The University of Michigan Press, Ann Arbor, MI.
- Krueger, A. O. ; Schiff, M. and Valdes, A. 1988. "Measuring the Impact of Sector-specific and Economy-wide Policies on Agricultural Incentives in LDCs". *World Bank Economic Review*. 2,3 (September 1988).
- Marks, Stephen V. and Maskus, Keith E. (edited). 1996. *The Economics and Politics of World Sugar Policies*. The United States of America : The University of Michigan Press.
- Martin, Will and Winters, L. Alan. 1996. "An Economic Assessment of the Uruguay Round Agreement on Agriculture." *Invited paper for presentation to the 40th Annual Conference of the Australian Agricultural and Resource Economics Society*, Melbourne, 11-16 February 1996. The World Bank.
- Moreddu, Catherine ; Parris, Kevin and Huff, Bruce. 1990. "Agricultural Policies in Developing Countries and Agricultural Trade", in Goldin, Ian and Knudsen, Odin. *Agricultural Trade Liberalization : Implications for Developing Countries*. Paris and Washington : Organization for Economic Cooperation and Development and the World Bank. 115-157.
- Poapongsakorn, Nipon and Ungpakorn, Peter Mytri. 1994. "Country Strategy Paper : Developing Countries/Thailand." a draft study prepared for ESCAP/UNDP/KDI Regional Symposium on the Uruguay Round Agreements, Seoul, 30 November - 3 December 1994 the ESCAP Secretariat.
- Poapongsakorn, Nipon and Ungphakorn, Peter Mytri. 1995. "Implications of the Uruguay Round for Agriculture : Case Study for Thailand." paper prepared for the conference on The Emerging Global Trading Environment : Economic Implications for Developing Asia, 29-31 May 1995. The Asian Development Bank.

- Rayner, A.J.; Ingersent, K.A. and Hine, R.C. 1993. "Agriculture in the Uruguay Round : An Assessment". *The Economic Journal*. 103 (November 1993). 1513-1527.
- Sadoulet, Elisabeth and Janvry, Alain de. 1992. "Agricultural Trade Liberalization and Low Income Countries : A General Equilibrium-Multimarket Approach". *American Journal of Agricultural Economics*. 74, 2 (May 1992). 268-280.
- Schott, Jeffrey J. 1994. *The Uruguay Round-An Assessment*. Washington D.C. : Institute for International Economics.
- Siamwalla, A. and Setboonsrang, S. 1987. "Agricultural Pricing Policies in Thailand : 1960-1985". a paper presented to the World Bank. Bangkok : Thailand Development Research Institute.
- Siamwalla, Ammar ; Setboonsrang, Suthad and Patamasiriwat, Direk. 1990. *The Response of Thai Agriculture to the World Economy*. Bangkok : Thailand Development Research Institute.
- Siamwalla, Ammar. 1995. "World Agricultural Trade after the Uruguay Round : Disarray Forever ?" Paper prepared for Asian Development Bank project on "The Impact of the Uruguay Round on Asia : Agriculture Agreement."
- Sohmitz, Andrew. 1988. "Gatt and Agriculture : The Role of Special Interest Groups". *American Journal of Agricultural Economics*. (December 1988). 994-1005.
- Srinivasan, T.N. 1994. "The Uruguay Round and the Asian Developing Economies". Paper prepared for the third ADB Conference on Development Economics, Manila. 23-25 November 1994. ADB
- Stoeckel, A. B.; Vincent, D. and Cuthbertson, S. (eds.) 1989. *Macroeconomic Consequences of Farm Support Policies*. Durham : Duke University Press.
- Tangermann, S. 1994. "An Assessment of the Uruguay Round Agreement on Agriculture and on SPS Measures". *OECD Trade Workshop*, Paris, April 1994.
- Thailand Development Research Institute. 1995. *Agricultural Diversification / Restructuring of Agricultural Production Systems*. Bangkok : TDRI.

- Tyers, R. and Anderson, K. 1988. "Liberalising OECD Agricultural Policies in the Uruguay Round : Effects on Trade and Welfare". *Journal of Agricultural Economics*. 39, 1-3 (1988). 197-216.
- Tyers, R. and Anderson, K. 1992. *Disarray in World Food Markets : A Quantitative Assessment*. Cambridge : Cambridge University Press.
- U.S. Department of Agriculture, Commercial Agriculture Division. "Rice Situation and Outlook Yearbook". *USDA Economic Research Service*. November 1995.
- UNCTAD. (ไม่ระบุปี). *Agricultural Trade Liberalization in the Uruguay Round*.
- UNCTAD/WIDER. 1990. *Agricultural Trade Liberalisation in the Uruguay Round : Implications for Developing Countries*. a paper of the UN Conference on Trade and Development, Geneva, and World Institute for Development Economic Research, Helsinki. New York : United Nations.
- United States Department of Agriculture, Economic Research Service. 1990. *Estimates of Producer and Consumer Subsidy Equivalents : Government Intervention in Agriculture*. 1982-87.
- United States Department of Agriculture. 1994. *Effects of the Uruguay Round Agreement on U.S. Agricultural Commodities*.
- Valdes, Alberto and Zietz, Joachim. 1980. "Agricultural Protection in OECD Countries : Its Cost to Less-Developed Countries". *Research Report 21*, International Food Policy Research Institute. Washington DC.
- Vanzetti, David ; Andrews, Neil ; Hester, Susan and Fisher, Brian S. 1994. "U.S. - E.C. Agricultural Trade Relations and the Uruguay Round : A Cairns Group Perspective." Chapter 13 of G. Anania, C.A. Carter and Alex-F. McCalla (eds.). *Agricultural Trade Conflicts and GATT : New Dimensions in North-American-European Agricultural Trade Relations*. Westview, Boulder, CO.
- Webb, A.J. ; Lopez, M. and Penn, R. 1990. "Estimates of Producer and Consumer Subsidy Equivalents". *Statistical Bulletin*. Washington, D.C. No. 803 (April).

- Whalley, John and Wigle, Randall. 1990. "Terms of Trade Effects, Agricultural Trade Liberalization and Developing Countries". in Ian Goldin and Odin Knudsen. *Agricultural Trade Liberalization : Implications for Developing Countries*. Paris and Washington : Organization for Economic Cooperation and Development and the World Bank. 371-390.
- Winters, L. Alan. 1994. "The Implications of Uruguay Round Agreements for Developing Countries : Critical Issues and Adjustment Requirements". *Paper prepared for ESCAP/UNDP/KDI Symposium on the Uruguay Round Agreement*, Seoul, 30 November - 3 December 1994.
- Wolter, Frank. 1996. "*The Results of the Uruguay Round Rules and Commitments under the Agreement on Agriculture*". Report prepared for Bangkok Seminar, 3-4 April 1996. WTO Secretariate.
- World Bank. 1993. *The East Asian Miracle : Economic Growth and Public Policy* New York : Oxford University Press.
- Young, Edwin and Shields, Dennis A. 1996. "Provisions of the 1996 Farm Bill-the Federal Agricultural Improvement and Reform (FAIR) Act". *Agricultural Outlook*. Special Supplement (April 1996).
- Zietz, J. and Valdes, A. 1990. "International Interactions in Food and Agricultural Policies : Effects of Alternative Policies". pp. 77-114. *Agricultural and Trade Liberalization*. OECD.

ภาคผนวกที่ 1*

การศึกษาอุปทานของพีชไรในประเทศไทย

งานศึกษานี้ได้อาศัยแนวคิดจากงาน Somporn and Nipon (1994) และ Ammar, Suthad and Direck (1990) เป็นหลัก ในตอนที่ 1 จะขอกล่าวถึงกรอบทางทฤษฎีที่ใช้ศึกษาและวิธีการทางเศรษฐมิติ ตอนที่ 2 จะกล่าวถึงข้อมูล ตอนที่ 3 จะรายงานผลการศึกษา และตอนที่ 4 จะสรุปผลของการศึกษา

1. กรอบทางทฤษฎีและวิธีการทางเศรษฐมิติ

ในทางทฤษฎีนั้น เราสมมุติว่าชาวไร่มีที่ดิน ทุนและ แรงงานในแต่ละปีที่จะที่ ชาวนาจะดำเนินการผลิตเมื่อให้ได้กำไรสูงสุด กำไรในที่นี้ หมายถึง กำไรที่ได้หลังจากหักต้นทุนแปรผัน เช่น ต้นทุนสำหรับปุ๋ย ดังแสดงไว้ในสมการที่ (1)

$$(\text{Max.}) \pi = P'X - W'V \quad \text{-----} \quad (1)$$

ชาวไร่จะตัดสินใจเกี่ยวกับ X และ V โดยพิจารณาเงื่อนไขของฟังก์ชันการผลิต ฟังก์ชันการผลิตนั้นได้แก่

$$(\text{Subject to}) \quad X = f(V, Z) \quad \text{-----} \quad (2)$$

โดยที่ π = กำไร

P = ราคาของผลผลิตพีชไร

W = ราคาของปัจจัยการผลิตที่แปรผัน

X = ปริมาณผลผลิต

V = ปริมาณปัจจัยการผลิตที่แปรผัน

Z = ปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อการผลิต

ด้วยการคำนึงถึงกำไรสูงสุด และเงื่อนไขของปัจจัยการผลิต ปริมาณการผลิตหรืออุปทานของผลผลิตจะเป็นดังนี้

* ภาคผนวกนี้เขียนโดย ดร.ธรรมวิทย์ เทอดอุดมธรรม

$$X = g(p, w, z, \dots) \quad (3)$$

ในการศึกษาเชิงประจักษ์พยานนั้น เราจะแบ่งพืชไร่ออกเป็น 4 ชนิด คือ มันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพด และอื่นๆ และเพื่อศึกษาการตอบสนองของอุปทานพืชไร่นั้น เราจะใช้สมการสองแบบ แบบที่หนึ่งเป็น สมการที่ใช้สัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่ชนิดต่างๆเป็นตัวแปรตาม (สมการ (6)) อีกแบบหนึ่งนั้นจะเป็นสมการที่ใช้ปริมาณผลผลิตต่อเฮกเตอร์ของพืชไร่ชนิดต่างๆ เป็นตัวแปรตาม (สมการ (7)) ด้วยสมการทั้งสองแบบนี้และผลรวมของความยืดหยุ่นที่แสดงใน สมการ (8) เราจะสามารถทราบการตอบสนองของอุปทานของพืชไร่แต่ละชนิดต่อราคา

1.1 สมการสัดส่วนพื้นที่

งานศึกษานี้คิดแนวคิดว่า ในการวางแผนเกี่ยวกับพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่นั้น ชาวไร่จะคำนึงถึงราคาของพืชไร่ทั้ง 4 ชนิด ราคาของปัจจัยการผลิต (ในการศึกษานี้จะใช้ราคาปุ๋ย) และตัวแปรอื่นที่มีผลกระทบต่ออุปทาน ซึ่งได้แก่ การชลประทาน งบประมาณวิจัยของรัฐบาลที่เกี่ยวกับการเกษตร, งบประมาณด้านถนน, ภาวะน้ำฝน เป็นต้น สมการที่ใช้สัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่เป็นตัวแปรตามจึงเป็นดังนี้

$$S^*_t = a_0 + \sum a_{1i} \ln P_{it-1} + a_2 W_{t-1} + \sum a_{3i} \ln Z_{it} + e_t \quad (4)$$

$\ln P_{it-1}$ = $\ln$ ของราคาของผลผลิตพืชไร่ชนิดต่างๆเมื่อปีก่อน

S^*_t = สัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกของพืชไร่แต่ละชนิดในพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่ที่ชาวไร่ได้วางแผนไว้

W_{t-1} = ราคาปุ๋ยปีที่ผ่านมา

$\ln Z_{it}$ = $\ln$ ของตัวแปรอื่นที่มีผลกระทบต่ออุปทาน

e_t = error term

งานศึกษานี้ยังสมมุติว่า ในการปรับเปลี่ยนพื้นที่เพาะปลูกจริงนั้น จะแตกต่างจากที่วางแผนไว้ตามสมการดังนี้

$$S_t - S_{t-1} = m (S_t^* - S_{t-1}), \quad 0 < m < 1 \quad \text{-----} \quad (5)$$

$$S_t = \text{สัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกจริง}$$

จากสมการที่ (4) และ (5) จะได้

$$S_t = b_0 + \sum b_{1i} \ln P_{i,t-1} + b_2 W_{t-1} + \sum b_{3i} \ln Z_{it} + b_4 S_{t-1} + v_t \quad \text{-----} \quad (6)$$

$$V_t = \text{error term ใหม่}$$

ในการแบ่งพื้นที่เพาะปลูกนั้น เนื่องจากชาวไร่มีพื้นที่จำกัด จำเป็นต้องคำนึงถึงพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่ทั้ง 4 ชนิดพร้อมกัน ฉะนั้นการประมาณค่าสมการสัดส่วนพื้นที่นี้จะเป็นการประมาณค่าแบบรวมเป็นระบบพร้อมกัน ด้วยวิธีการที่เรียกว่า seemingly unrelated regressions โดยบังคับให้สัมประสิทธิ์ของราคาพืชไร่ทั้ง 4 ชนิด และราคาปัจจัยการผลิตนั้นมีผลรวมเป็นศูนย์ และบังคับให้ cross price elasticity ระหว่างพืชไร่ต่างชนิดกันมีค่าเท่ากัน

อนึ่ง เนื่องจากการประมาณค่านี้ ใช้ข้อมูลรายจังหวัดในช่วง 31 ปี จึงอาจเกิดปัญหา Heteroscedasticity จึงได้ใช้มูลค่าของผลผลิตรวมของพืชไร่ เป็นตัวชั่งน้ำหนักในการประมาณค่าด้วย

1.2 สมการผลผลิตต่อเฮกเตอร์

งานศึกษานี้ยึดแนวคิดที่ว่า ผลผลิตต่อเฮกเตอร์ของพืชไร่แต่ละชนิดนั้นขึ้นกับราคาของตัวเอง แต่ไม่ขึ้นกับราคาของพืชไร่ชนิดอื่น ผลผลิตต่อเฮกเตอร์ยังขึ้นกับราคาของปัจจัยการผลิตที่แปรผัน เช่น ปุ๋ย และปัจจัยอื่นที่กระทบต่อฟังก์ชันการผลิต เช่น การชลประทาน, งบประมาณวิจัยของรัฐบาล ที่เกี่ยวกับการเกษตร, งบประมาณด้านถนน, ภาวะน้ำฝน เป็นต้น นอกจากนี้ งานศึกษานี้ได้รวมเอาสัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกจริงต่อพื้นที่เพาะปลูกสูงสุดในรอบ 31 ปี ของแต่ละจังหวัด เป็นตัวแปรอิสระด้วย โดยอาศัยแนวคิดที่ว่า การขยายพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่ออกไปนั้น พื้นที่เพาะปลูกใหม่นั้นมีประสิทธิภาพไม่ดีเท่าเดิม หรือถ้าจะมีการลดพื้นที่เพาะปลูกก็จะลดพื้นที่เพาะปลูกที่มีประสิทธิภาพต่ำกว่าก่อน สมการผลผลิตต่อเฮกเตอร์จึงเป็นดังนี้

$$Y_t = c_0 + c_1 \ln P_{t-1} + c_2 W_{t-1} + \sum c_{3i} \ln Z_{it} + c_4 M_t + U_t \quad \text{————— (7)}$$

Y_t = ผลผลิตต่อเฮกเตอร์

P_{t-1} = ราคาผลผลิตของพืชไร่ปีที่แล้ว (ราคาของตัวมันเอง)

M_t = สัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกจริงต่อพื้นที่เพาะปลูกสูงสุดในรอบ 31 ปี

U_t = error terms

ในการประมาณค่าของสมการนี้ เราใช้ Weighted least square โดยใช้มูลค่าผลผลิตพืชไร่รวมเป็นตัวชั่งน้ำหนัก และเป็นการประมาณค่าแบบสมการเดียว

สำหรับความยืดหยุ่นของปริมาณอุปทานต่อราคานั้น เป็นผลรวมของความยืดหยุ่นของผลผลิตต่อเฮกเตอร์ต่อราคา และความยืดหยุ่นของสัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกต่อราคา¹

$$e_{xp} = e_{yp} + e_{sp} \quad \text{————— (8)}$$

e_{xp} = ความยืดหยุ่นของปริมาณอุปทานต่อราคา

e_{yp} = ความยืดหยุ่นของผลผลิตต่อเฮกเตอร์ต่อราคา

e_{sp} = ความยืดหยุ่นของสัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกต่อราคา

2. ข้อมูล

เพื่อสะดวกสำหรับการศึกษา งานศึกษานี้ได้แบ่งพืชไร่เป็น มันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพด และอื่นๆ โดยที่พืชไร่ชนิดอื่นๆ นั้นเป็นการรวมเอาถั่วเหลือง ข้าวฟ่าง ฝ้าย ปอ ถั่วลิสง ถั่วเขียว และสับปะรด

¹ โปรดดู Behrman (1966 : 185) ประกอบ

เนื่องจากหลายจังหวัดมีการเพาะปลูกพืชไร่ น้อย โดยเฉพาะมันสำปะหลัง อ้อย และข้าวโพด งานศึกษานี้จึงคัดจังหวัดจากภาคใต้ กรุงเทพมหานครและจังหวัดในรอบๆ (สมุทรปราการ, สมุทรสาคร, สมุทรสงคราม, นนทบุรี, ปทุมธานี, อุทัย) และรวมทั้งแม่ฮ่องสอน และใช้ข้อมูลเพียง 48 จังหวัด ในช่วงระยะเวลาดังแต่ปี 2504 ถึงปี 2534 รวมเป็น 1488 observations.

ในการประมาณค่าของสมการที่ใช้สัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่ (สมการ (6)) นั้น ตัวแปรตามนั้นได้จากการนำเอาพื้นที่เพาะปลูกของพืชไร่แต่ละชนิดหารด้วยพื้นที่ปลูกพืชไร่ รวมทั้งสิบชนิด สำหรับตัวแปรอิสระมีดังนี้

- LPCA1 = lag 1 ปีของราคามันสำปะหลังที่หารด้วยดัชนีราคาสินค้านอกภาคเกษตร (อยู่ในรูป ln)
- LPSCE = ราคาอ้อยที่คาดคะเน (expected price) โดยการใช้ข้อมูลราคาอ้อย 3 ปี (AR (3)) และหารด้วยดัชนีราคาสินค้านอกภาคเกษตร (อยู่ในรูป ln)
- LPMZ1 = lag 1 ปีของราคาข้าวโพดที่หารด้วยดัชนีราคาสินค้านอกภาคเกษตร (อยู่ในรูป ln)
- LPOT1 = lag 1 ปีของดัชนีราคาแบบ Divisia ของพืชไร่อื่นๆที่ประกอบด้วย ถั่วเหลือง ข้าวฟ่าง ฝ้าย ปอ ถั่วลิสง ถั่วเขียว และสับปะรด และหารด้วยดัชนีราคาสินค้าภาคเกษตร (อยู่ในรูป ln)
- LPFR1 = lag 1 ปีของราคาปอที่หารด้วยดัชนีราคาสินค้านอกภาคเกษตร (อยู่ในรูป ln)
- IRT = พื้นที่ชลประทานหารด้วยพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่ทั้งหมด และคูณด้วยงบประมาณวิจัยของรัฐบาล เนื่องจากเชื่อว่าการชลประทานที่มีประสิทธิภาพดินนั้นมักจะมีการวิจัยควบคู่กันไป
- LEXT = งบประมาณรัฐบาลสำหรับ extension (อยู่ในรูป ln)
- LRES = งบประมาณรัฐบาลสำหรับวิจัย (อยู่ในรูป ln)
- RD = งบประมาณด้านถนนโดยคำนวณระดับ Stockที่ได้จากการสะสมกันอย่างต่อเนื่อง
- LB = จำนวนแรงงานต่อเฮกเตอร์
- CAP = มูลค่าของทุน (สะสม) ต่อเฮกเตอร์
- RN = ตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ที่แสดงถึงความแห้งแล้ง ถ้าปริมาณน้ำฝนต่ำกว่าระดับเกณฑ์เฉลี่ยของแต่ละจังหวัดเป็นจำนวนครึ่งหนึ่งของค่าความเบี่ยงเบนให้ตัวแปรนี้มีค่าเป็น 1 นอกนั้นให้เป็นศูนย์

$$SCA1, SSC1, SMZ1 = \text{lag } 1 \text{ ปีของสัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่}$$

ในการประมาณค่าของสมการที่ใช้ผลผลิตต่อเฮกเตอร์ (สมการที่ (7)) ตัวแปรตามนั้นได้จากการนำเอาผลผลิตแต่ละชนิดหารด้วยพื้นที่เพาะปลูกของพืชไร่ชนิดนั้น สำหรับตัวแปรอิสระนั้นจะคล้ายคลึงกับสมการสัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่ ยกเว้นแต่ว่าได้มีการตัดราคาพืชไร่ตัวอื่นๆให้เหลือเฉพาะราคาตัวมันเอง และเพิ่มตัวแปรสัดส่วนพื้นที่ปลูกพืชไร่ต่อพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่สูงสุดของแต่ละจังหวัด

สำหรับแหล่งข้อมูลนั้น พื้นที่เพาะปลูก ผลผลิต ราคาปุ๋ย แรงงานภาคเกษตร งบประมาณสำหรับการวิจัยและ extension ได้มาจากสำนักเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ส่วนราคาขายส่งของพืชไร่ชนิดต่างๆที่กรุงเทพฯได้จากกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ งบประมาณด้านถนนได้จากกรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม สำหรับตัวเลขทุนของภาคเกษตรนั้น ที่คืออาร์ไอ ดำเนินการประมาณค่าเอง

8. รายงานผลการศึกษา

8.1 สมการสัดส่วนพื้นที่

ผลจากการประมาณค่าของสมการสัดส่วนพื้นที่ (Acreage Response Equations) ได้แสดงไว้ในตารางที่ 1, 2 และ 3 สำหรับ Column ที่ 2 ของทั้งสามตารางเป็นผลจากการประมาณค่าสมการสัดส่วนพื้นที่ของพืชทั้งสามชนิดพร้อมกันโดยใช้ seemingly unrelated regression ส่วน Column ที่ 3 เป็นผลของการประมาณค่าโดยตัดตัวแปรบางตัวที่มีเครื่องหมายผิดจากที่คาดคะเนหรือไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับตัวแปรราคานั้นจะคงไว้ในสมการแม้จะมีเครื่องหมายต่างจากที่คาดคะเน ในการคำนวณค่าความยืดหยุ่นนั้น จะใช้ผลการประมาณค่าที่แสดงไว้ใน Column ที่ 3 ของทั้งสามตาราง และได้แสดงค่าความยืดหยุ่นไว้ในตารางที่ 4

ในตารางที่ 1 ได้แสดงผลการประมาณค่าสมการสัดส่วนพื้นที่ของมันสำปะหลัง ใน Column ที่ 2 แสดงผลการประมาณค่าที่ใช้ตัวแปรอย่างครบชุด ปรากฏว่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร IRT, LRES และ CAP มีเครื่องหมายที่ผิดจากที่คาดไว้ และสัมประสิทธิ์ของ LEXT, RD, และ LB แม้จะมีเครื่องหมายตามที่คาดไว้ แต่ก็ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงตัดตัวแปรดังกล่าวออกจากการประมาณค่าครั้งที่สอง สำหรับค่าความยืดหยุ่นของสัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกของมันสำปะหลังต่อราคาของมันเอง ในระยะสั้นมีค่า 0.13274 และในระยะยาวมีค่า 16.015 (ตารางที่ 4)

ในตารางที่ 2 ได้แสดงผลการประมาณค่าสมการสัดส่วนพื้นที่ของอ้อย ใน Column ที่ 2 แสดงผลการประมาณค่าที่ใช้ตัวแปรอย่างครบชุด ปรากฏว่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร LEXT, LB และ RN มีเครื่องหมายผิดจากที่คาดไว้ และสัมประสิทธิ์ของ IRT, LRES และ RD นั้นแม้จะมีเครื่องหมายตามที่คาดไว้ แต่ก็ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงตัดตัวแปรดังกล่าวออกจากการประมาณค่าครั้งที่สองที่แสดงผลไว้ใน Column 3 สำหรับค่าความยืดหยุ่นของสัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกของอ้อยต่อราคาอ้อยเอง ในระยะสั้นมีค่า 0.0374 และในระยะยาวมีค่า 1.7995 (ตารางที่ 4)

ในตารางที่ 3 ได้แสดงผลการประมาณค่าสมการสัดส่วนพื้นที่ของข้าวโพด ใน Column ที่ 2 แสดงผลการประมาณค่าที่ใช้ตัวแปรอย่างครบชุด ปรากฏว่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร IRES, RD และ RN มีเครื่องหมายผิดจากที่คาดไว้ และสัมประสิทธิ์ของ IRT, LB และ CAP นั้นแม้จะมีเครื่องหมายตามที่คาดไว้ แต่ก็ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงตัดตัวแปรดังกล่าวออกจากการประมาณค่าครั้งที่สอง ซึ่งแสดงผลไว้ใน Column 3 สำหรับค่าความยืดหยุ่นของสัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกของข้าวโพดต่อราคาข้าวโพดเอง ในระยะสั้นมีค่า 0.0456 และในระยะยาวมีค่า 1.1020 (ตารางที่ 4)

3.2 สมการผลผลิตต่อเฮกเตอร์ (Yield Response Equation)

ผลจากการประมาณค่าของสมการผลผลิตต่อเฮกเตอร์ โดยวิธี Weighted least square แบบสมการเดียว ได้แสดงไว้ในตารางที่ 5, 6 และ 7

ในตารางที่ 5 ได้แสดงผลการประมาณค่าสมการผลผลิตของมันสำปะหลังต่อเฮกเตอร์ ปรากฏว่า สัมประสิทธิ์ของตัวแปรราคามันสำปะหลังเป็นลบ แม้ว่าจะได้ตัดตัวแปรอื่นๆที่มีเครื่องหมายของสัมประสิทธิ์ผิดจากที่คาดไว้หรือไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออกจากการประมาณค่าแล้ว เครื่องหมายของสัมประสิทธิ์ตัวแปรราคามันสำปะหลังยังคงเป็นลบ ผลการประมาณค่านี้จะไม่นำไปใช้ในการคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงของอุปทาน เนื่องจากเครื่องหมายผิดจากที่ควรจะเป็น

ในตารางที่ 6 ได้แสดงผลการประมาณค่าสมการผลผลิตของอ้อยต่อเฮกเตอร์ ใน Column ที่ 2 แสดงผลการประมาณค่าที่ใช้ตัวแปรอย่างครบชุด ปรากฏว่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร LPFR1, LBT, CAP และ RN มีเครื่องหมายที่ผิดจากที่คาดไว้ ส่วนสัมประสิทธิ์ของ LEXT แม้จะมีเครื่องหมายตามที่คาดไว้ แต่ก็ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงได้ตัดตัวแปรเหล่านี้จากการประมาณค่าใหม่ที่แสดงไว้ใน Column 3 ค่าความยืดหยุ่นต่อราคาของผลผลิตของอ้อยต่อเฮกเตอร์นั้น มีค่าเป็น 0.0868 การที่มีค่าความยืดหยุ่นที่ต่ำเช่นนี้ สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ว่า อ้อยเป็นพืชสามปีซึ่งแตกต่างกับข้าวโพดที่เป็นพืชฤดูกาลเดียว การปรับตัวของอุปทานของอ้อยจึงช้ากว่า

ในตารางที่ 7 ได้แสดงผลการประมาณค่าสมการผลผลิตของข้าวโพดต่อเฮกเตอร์ใน Column ที่ 2 แสดงผลการประมาณค่าที่ใช้ตัวแปรอย่างครบชุด ปรากฏว่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร IRT, LBT และ RN มีเครื่องหมายที่ผิดจากที่คาดไว้ ส่วนสัมประสิทธิ์ของ LRES และ CAT แม้จะมีเครื่องหมายตามที่คาดไว้ แต่ก็ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงได้ตัดตัวแปรเหล่านี้ออกจากการประมาณค่าใหม่ที่ได้แสดงไว้ใน Column 3 ค่าความยืดหยุ่นต่อราคาของผลผลิตของข้าวโพดต่อเฮกเตอร์นั้น มีค่าเป็น 0.2621

3.3 การคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงของอุปทาน

การศึกษานี้ต้องการศึกษาผลกระทบของการเจรจารอบอุรุกวัย จึงได้เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของอุปทานเมื่อมีผลการเจรจารอบอุรุกวัยกับเมื่อไม่มีผลการเจรจา ในการคาดคะเนนี้ได้แบ่งการคำนวณออกเป็นสามขั้นตอน ขั้นที่หนึ่ง จะคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนพื้นที่ของพืชไร่แต่ละชนิดโดยมีข้อสมมุติว่าพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่รวมคงที่ และจะใช้ค่าความยืดหยุ่นที่ได้จากการประมาณค่าในตารางที่ 1, 2 และ 3 ขั้นที่สอง จะคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่แต่ละชนิดโดยมีการคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เพาะปลูกของข้าว พืชยืนต้นและผักด้วย และขั้นที่สาม จะคาดคะเนการตอบสนองของอุปทาน โดยอาศัยผลการคำนวณจากขั้นที่สอง และค่าความยืดหยุ่นของผลผลิตต่อเฮกเตอร์ที่ได้ประมาณค่าไว้ในตารางที่ 5, 6 และ 7

ในการเปรียบเทียบนี้ การศึกษานี้ได้คาดคะเนการเปลี่ยนแปลงของราคาค้างนี้ กรณีที่หนึ่งเมื่อไม่มีผลการเจรจาของรอบอุรุกวัย ราคามันสำปะหลังไม่เปลี่ยนแปลง ราคาอ้อยเพิ่ม 2.5% ต่อปี ราคาข้าวโพดเพิ่ม 2.5% ต่อปี ราคาพืชไร่อื่นๆเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 0.75% ต่อปี ราคาน้ำตาลเพิ่มขึ้น 1.5% ต่อปี ราคาข้าวลดลง 1% ต่อปี ราคาผลผลิตจากพืชยืนต้นและผักโดยเฉลี่ยไม่เปลี่ยนแปลง กรณีที่สองเมื่อมีผลการเจรจาของรอบอุรุกวัย ราคามันสำปะหลังลดลง 1% ต่อปี ราคาอ้อยเพิ่มขึ้น 5% ราคาข้าวโพดเพิ่มขึ้น 2% ต่อปี ราคาพืชไร่อื่นๆโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 1.5% ต่อปี ราคาน้ำตาลเพิ่มขึ้น 1.5% ต่อปี ราคาข้าวเพิ่มขึ้น 2% ต่อปี ราคาของผลผลิตจากพืชยืนต้นเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 0.75% ต่อปี และราคาผักโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 0.5% ต่อปี

ในขั้นที่หนึ่ง ในการคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนพื้นที่ของพืชไร่แต่ละชนิดโดยมีข้อสมมุติว่าพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่รวมคงที่นั้น จะนำเฉพาะค่าความยืดหยุ่นที่ได้จากสัมประสิทธิ์ที่มีนัยสำคัญในเชิงสถิติมาคำนวณ ผลการคาดคะเนได้แสดงไว้ในตารางที่ 9, 10, และ 11 กล่าวคือเมื่อสมมุติว่าพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่รวมคงที่แล้ว สัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกของมันสำปะหลังสำหรับกรณีที่ไม่มีผลการเจรจาของรอบอุรุกวัยจะลดลง 0.18% ต่อปี สำหรับกรณีที่ผลการเจรจานั้น สัดส่วนพื้นที่เพาะ

ปลูกมันสำปะหลังจะลดลง 0.4% ต่อปี สำหรับอ้อยนั้นกรณีที่ไม่มีผลการเจรจาสัดส่วนพื้นที่จะขยายตัว 0.06% ต่อปี ถ้ามีผลการเจรจาสัดส่วนพื้นที่จะขยายตัว 0.3% ต่อปี สำหรับข้าวโพดนั้นกรณีที่ไม่มีผลการเจรจาสัดส่วนพื้นที่จะขยายตัว 0.05% ต่อปี กรณีที่มีผลการเจรจาสัดส่วนพื้นที่จะขยายตัว 0.27% ต่อปี

ในขั้นที่สอง จะคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงของจำนวนพื้นที่เพาะปลูกของพืชไร่ โดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เพาะปลูกของข้าว พืชยืนต้นและผักด้วย และสมมติว่าพื้นที่รวมของการเพาะปลูกพืชทุกชนิดคงที่ ตัวเลขพื้นที่นั้นใช้ข้อมูลเฉลี่ย 5 ปี ระหว่าง 2530 ถึง 2534 เป็นฐานในการคำนวณ สำหรับการเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกของข้าว พืชยืนต้น ผัก และพืชไร่นั้น จะอาศัยผลการคาดคะเนของ Somporn and Nipon (1995) งานชิ้นดังกล่าวอาศัยข้อสมมุติฐานด้านราคาเช่นเดียวกับที่กล่าวมาข้างต้น และได้คาดคะเนว่า ในกรณีที่ไม่มีผลการเจรจานั้น สัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกของข้าวจะลดลง 0.22% ต่อปี สัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกของพืชยืนต้นจะเพิ่มขึ้น 0.2% ต่อปี และสัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกของพืชไร่รวมจะเพิ่มขึ้น 0.37% ต่อปี แต่ในกรณีที่มีผลการเจรจารอบอุรุกวัย สัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกของข้าวจะลดลง 0.16% ต่อปี สัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกของพืชยืนต้นจะเพิ่มขึ้น 0.075% ต่อปี และสัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่รวมจะเพิ่มขึ้น 0.27% ต่อปี

เมื่อคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เพาะปลูกของข้าว พืชยืนต้น และผักดังกล่าวมาข้างต้นแล้วพบว่า ในกรณีที่ไม่มีผลการเจรจารอบอุรุกวัย จำนวนพื้นที่เพาะปลูกของมันสำปะหลังจะเพิ่มขึ้น 0.19% ต่อปี จำนวนพื้นที่เพาะปลูกของอ้อยจะเพิ่มขึ้น 0.43% ต่อปี จำนวนพื้นที่เพาะปลูกของข้าวโพดจะขยายเพิ่มขึ้น 0.42% ต่อปี ส่วนในกรณีที่มีผลการเจรจานั้น จำนวนพื้นที่เพาะปลูกของมันสำปะหลังจะลดลง 0.13% ต่อปี จำนวนพื้นที่เพาะปลูกของอ้อยจะเพิ่มขึ้น 0.57% ต่อปี และจำนวนพื้นที่เพาะปลูกของข้าวโพดจะเพิ่มขึ้น 0.54% ต่อปี

ในขั้นที่สาม จะคาดคะเนปริมาณอุปทานที่เปลี่ยนแปลง โดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของจำนวนพื้นที่เพาะปลูกและการเปลี่ยนแปลงของผลผลิตต่อเฮกเตอร์ สำหรับมันสำปะหลังจะถือว่ามีความยืดหยุ่นของผลผลิตต่อเฮกเตอร์เป็นศูนย์ เพราะฉะนั้น ในกรณีที่ไม่มีผลการเจรจารอบอุรุกวัย ปริมาณอุปทานของมันสำปะหลังจะขยายตัว 0.19% ต่อปี ในกรณีที่มีผลการเจรจารอบอุรุกวัยนั้น ปริมาณอุปทานของมันสำปะหลังจะลดลง 0.13% ต่อปี

ในกรณีของอ้อย เมื่อไม่มีผลการเจรจารอบอุรุกวัย ปริมาณอุปทานจะขยายตัว 0.65% ต่อปี และเมื่อมีผลการเจรจารอบอุรุกวัย ปริมาณอุปทานจะขยายตัว 1.0% ต่อปี (ความยืดหยุ่นต่อราคาของผลผลิตอ้อยต่อเฮกเตอร์ = 0.0868)

ในกรณีของข้าวโพด เมื่อไม่มีผลการเจรจารอบอุรุกวัย ปริมาณอุปทานจะขยายตัว 0.68% ต่อปี และเมื่อมีผลการเจรจารอบอุรุกวัย ปริมาณจะขยายตัว 1.06% ต่อปี (ความยืดหยุ่นต่อราคาของผลผลิตข้าวโพดต่อเฮกเตอร์ = 0.2621)

4. บทสรุป

งานศึกษานี้ต้องการศึกษาอุปทานของพืชไร่ในประเทศไทย และคาดคะเนผลกระทบของการเจรจารอบอุรุกวัยที่มีต่ออุปทานของพืชไร่ โดยเฉพาะมันสำปะหลัง อ้อย และข้าวโพด ในการศึกษาได้มีการประมาณค่าของสมการสัดส่วนพื้นที่ของพืชไร่ โดยวิธี seemingly unrelated regressions และประมาณค่าสมการผลผลิตต่อเฮกเตอร์ของพืชไร่โดยใช้วิธี weighted least square และได้ศึกษาเปรียบเทียบการตอบสนองของปริมาณอุปทานของมันสำปะหลัง อ้อย และข้าวโพด เมื่อมีผลการเจรจารอบอุรุกวัย กับเมื่อไม่มีผลการเจรจาดังกล่าวการศึกษานี้คาดคะเนว่า เมื่อมีผลการเจรจารอบอุรุกวัยปริมาณอุปทานของมันสำปะหลังจะลดลง 0.13% ต่อปี ปริมาณอุปทานของอ้อยจะขยายตัว 0.43% ต่อปี และปริมาณอุปทานของข้าวโพดจะขยายตัว 0.79% ต่อปี แต่ถ้าไม่มีผลการเจรจารอบอุรุกวัย ปริมาณอุปทานของมันสำปะหลังจะขยาย 0.19% ต่อปี ปริมาณอุปทานของอ้อยจะขยาย 0.28% ต่อปี และปริมาณอุปทานของข้าวโพดจะขยายตัว 0.31% ต่อปี

ตารางที่ 1

ผลการประมาณค่าของ Acreage Response Equation : มันสำปะหลัง

(ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่า T-statistics)

ตัวแปรตาม = สัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกย่อยต่อพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่รวม

ตัวแปรอิสระ	(1)	(2)
Const.	0.1715	0.1199
	(1.784)	(6.203)
LPCA1	0.276 E-01	0.276 E-01
	(7.053)	(7.371)
LPSCE	-0.427 E-02	-0.601 E-02
	(1.356)	(2.057)
LPMZ1	-0.850 E-02	-0.455 E-02
	(2.207)	(1.257)
LPOT1	-0.371 x E-02	-0.503 E-02
	(1.013)	(1.842)
LPFR1	-0.111 E-01	-0.120 E-01
	(4.198)	(5.142)
IRT	-0.343 E-10	-
	(0.857)	
LEXT	0.585 E-02	-
	(0.983)	
LRES	-0.805 E-02	-
	(0.883)	
RD	0.531 E-08	-
	(1.383)	
LB	0.124 E-03	-
	(0.049)	
CAP	-0.354 E-02	-
	(0.842)	
RN	-0.982 E-02	-0.972 E-02
	(3.793)	(4.117)
SCA1	0.9909	0.9917
	(222.511)	(235.769)
Chi-squared	58.9029	53.6356
Sample no.	1488	1488

ตารางที่ 2

ผลการประมาณค่าของ Acreage Response Equation : ้อย

(ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่า T-statistics)

ตัวแปรตาม = สัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกย่อยต่อพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่รวม

ตัวแปรอิสระ	(1)	(2)
Const.	0.827 E-01	0.748 E-01
	(0.844)	(3.712)
LPCA1	-0.427 E-02	-0.6010 E-02
	(1.356)	(2.057)
LPSCE	0.201 E-02	0.524 E-02
	(0.382)	(1.072)
LPMZ1	0.188 E-01	0.169 E-01
	(3.472)	(3.155)
LPOT1	-0.649 E-02	-0.441 E-02
	(1.706)	(1.588)
LPFR1	-0.101 E-01	-0.117 E-01
	(3.869)	(4.938)
IRT	0.486 E-10	-
	(1.218)	
LEXT	-0.138 E-01	-
	(2.383)	
LRES	0.119 E-01	-
	(1.324)	
RD	0.880 E-09	-
	(0.238)	
LB	-0.123 E-02	-
	(0.505)	
CAP	0.137 E-01	0.160 E-01
	(3.417)	(4.592)
RN	0.184 E-03	-
	(0.074)	
SSC1	0.9788	0.9792
	(178.964)	(194.638)
Chi-squared	58.9029	53.6356
Sample no.	1488	1488

ตารางที่ 3

ผลการประมาณค่าของ Acreage Response Equation : ข้าวโพด

(ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่า T-statistics)

ตัวแปรตาม = สัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดต่อพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่รวม

ตัวแปรอิสระ	(1)	(2)
Const.	0.7758	0.2285
	(6.734)	(10.006)
LPCA1	-0.850 E-02	-0.455 E-02
	(2.207)	(1.257)
LPSCE	0.188 E-01	0.169 E-01
	(3.472)	(3.155)
LPMZ1	0.329 E-01	0.112 E-01
	(3.999)	(1.457)
LPOT1	-0.179 E-01	0.261 E-02
	(3.791)	(0.796)
LPFR1	-0.253 E-01	-0.261 E-01
	(7.880)	(8.728)
IRT	0.643 E-12	-
	(0.014)	
LEXT	0.287 E-01	-
	(4.171)	
LRES	-0.544 E-01	-
	(5.071)	
RD	-0.383 E-08	-
	(0.876)	
LB	0.125 E-02	-
	(0.423)	
CAP	0.106 E-02	-
	(0.222)	
RN	0.252 E-02	-
	(0.864)	
SMZ	0.9481	0.9586
	(145.877)	(166.572)
Chi-squared	58.9029	53.6356
Sample no.	1488	1488

ตารางที่ 4
ค่าความยืดหยุ่นของสัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่

ระยะสั้น

	Pca	Psc	Pmz	Poth
Shareca	0.1327	-0.0289	-0.0219	-0.0242
Sharesc	-0.0429	0.0374	0.1204	-0.0315
Sharemz	-0.0186	0.0670	0.0456	0.0107

ระยะยาว

	Pca	Psc	Pmz	Poth
Shareca	16.0150	-3.4878	-2.6430	-2.9206
Sharesc	-2.0641	1.7995	5.7930	-1.5156
Sharemz	-0.4495	1.6191	1.1020	0.2586

ตารางที่ 5

ผลการประมาณค่าของ Yield Response Equation : มันต่ำปะหัง

(ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่า T-statistics)

ตัวแปรตาม = ผลผลิตของมันต่ำปะหังต่อเฮกเตอร์

ตัวแปรอิสระ	(1)	(2)
Const.	-32.2591	-10.6194
	(4.992)	(2.119)
LPCA1	-0.5393	-0.8104
	(1.685)	(2.556)
LPFR1	0.842 E-01	-
	(0.567)	
IRT	-0.263 E-07	-
	(10.639)	
LEXT	-0.8809	-
	(2.200)	
LRES	2.8657	0.8466
	(4.612)	(3.462)
RD	-0.123 E-06	-
	(0.510)	
LB	-1.3823	-
	(8.587)	
CAP	-2.2323	-
	(8.830)	
RN	0.1372	-
	(0.832)	
ACAT	-3.4127	-3.0052
	(13.850)	(11.191)
F-statistics	52.1577	50.6701
Adjusted R-Squared	0.256	0.0911
sample NO	1488	1488

ตารางที่ 6

ผลการประมาณค่าของ Yield Response Equation : ถ้อย

(ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่า T-statistics)

ตัวแปรตาม = ผลผลิตของถ้อยต่อเฮกเตอร์

ตัวแปรอิสระ	(1)	(2)
Const.	-48.0916	-72.8825
	(1.968)	(3.716)
LPSCE	0.5278	0.8603
	(0.247)	(0.410)
LPERI	0.5929	-
	(0.817)	
LEXT	1.4401	-
	(0.784)	
LRES	1.8459	4.6099
	(0.728)	(4.720)
RD	0.377 E-05	0.206 E-05
	(3.193)	(2.008)
LBT	-4.1798	-
	(5.331)	
CAP	-2.5586	-
	(2.187)	
RN	0.6939	-
	(0.865)	
ASCT	-9.3889	-9.8606
	(6.316)	(6.648)
F-statistics	14.0506	22.8325
Adjusted R-Squared	0.0732	0.0555
Sample NO.	1488	1488

ตารางที่ 7

ผลการประมาณค่าของ Yield Response Equation : ข้าวโพด

(ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่า T-statistics)

ตัวแปรตาม = ผลผลิตข้าวโพดต่อเฮกเตอร์

ตัวแปรอิสระ	(1)	(2)
Const.	2.5975	-0.8867
	(2.772)	(1.759)
LPMZ1	0.1118	0.1223
	(1.066)	(1.155)
LPFR1	-0.419 E-01	-0.383 E-01
	(1.305)	(1.152)
IRT	-0.336 E-08	-
	(8.006)	
LEXT	0.276 E-02	0.932 E-01
	(0.043)	(3.477)
LRES	0.1698	-
	(1.826)	
RD	0.268 E-06	0.281 E-06
	(6.403)	(8.085)
LBT	-0.2215	-
	(8.123)	
CAT	0.742 E-01	-
	(1.749)	
RN	0.433 E-01	-
	(1.554)	
AMZT	-0.1915	0.1915
	(2.834)	(2.751)
F-statistics	25.6762	24.0191
Adjusted R-Squared	0.1423	0.0718
sample NO.	1488	1488

ตารางที่ 8

ความยืดหยุ่นของผลผลิตต่อเกษตรกร

ความยืดหยุ่นของอ้อยต่อราคาอ้อย	= 0.0868
--------------------------------	----------

ความยืดหยุ่นของข้าวโพดต่อราคาข้าวโพด	= 0.2621
--------------------------------------	----------

ตารางที่ 9

สมมุติฐานเกี่ยวกับราคาและการตอบสนองของอุปทานมันสำปะหลัง

ค่าความยืดหยุ่นต่อราคามันสำปะหลัง	0.1327
ค่าความยืดหยุ่นต่อราคาอ้อย	-0.0289
ค่าความยืดหยุ่นต่อราคาพืชไร่ชนิดอื่น	-0.0242
ค่าความยืดหยุ่นต่อราคาน้ำ	-0.0577

(หน่วย : เปอร์เซ็นต์ของการเปลี่ยนแปลงต่อปี)

	สมมุติฐานที่ 1 (ไม่มีผลการเจรจาอุปทาน)	สมมุติฐานที่ 2 (มีผลการเจรจาอุปทาน)
ราคามันสำปะหลัง	0	-1.0%
ราคาอ้อย	2.50%	5%
ราคาพืชไร่อื่น	0.75%	1.50%
ราคาน้ำ	1.50%	1.50%
การเปลี่ยนแปลงของสัดส่วน การเพาะปลูกมันสำปะหลัง	-0.18%	-0.40%
อัตราขยายตัวของพื้นที่ เพาะปลูก เมื่อคำนึงถึงการขยาย ตัวของพืชไร่รวม	0.19%	-0.13%
อัตราขยายตัวของปริมาณ อุปทานโดยคำนึงถึงการขยายตัว ของผลผลิตต่อเฮกเตอร์ด้วย	0.19%	-0.13%

ตารางที่ 10

สมมุติฐานเกี่ยวกับราคาและการตอบสนองของอุปทานอ้อย

ค่าความยืดหยุ่นต่อราคาอ้อย	0.0374
ค่าความยืดหยุ่นต่อราคามันสำปะหลัง	-0.0429
ค่าความยืดหยุ่นต่อราคาพืชไร่ชนิดอื่น	-0.0315
ค่าความยืดหยุ่นต่อราคาปอ	-0.0836
ค่าความยืดหยุ่นต่อราคาข้าวโพด	0.1204

(หน่วย : เปอร์เซนต์ของการเปลี่ยนแปลงต่อปี)

	สมมุติฐานที่ 1 (ไม่มีผลการเจรจาต่อรองอ้อย)	สมมุติฐานที่ 2 (มีผลการเจรจาต่อรองอ้อย)
ราคามันสำปะหลัง	0	-1.0%
ราคาอ้อย	2.5%	5%
ราคาข้าวโพด	1%	2%
ราคาพืชไร่อื่น	0.75%	1.50%
ราคาปอ	1.50%	1.50%
การเปลี่ยนแปลงของสัดส่วน การเพาะปลูกอ้อย	0.06%	0.3%
อัตราการขยายตัวของพื้นที่ เพาะปลูกเมื่อคำนึงถึงการขยายตัว ของพืชไร่รวม	0.43%	0.57%
อัตราการขยายตัวของปริมาณ อุปทานโดยคำนึงถึงการขยายตัว ของผลผลิตต่อเฮกเตอร์ด้วย	0.65%	1.0%

ตารางที่ 11

สมมุติฐานเกี่ยวกับราคาและการตอบสนองของอุปทานข้าวโพด

ค่าความยืดหยุ่นต่อราคาข้าวโพด	0.0456
ค่าความยืดหยุ่นต่อราคาปุ๋ย	-0.1068
ค่าความยืดหยุ่นต่อราคาอ้อย	0.067

(หน่วย : เปอร์เซ็นต์ของการเปลี่ยนแปลงต่อปี)

	สมมุติฐานที่ 1 (ไม่มีผลการเจรจาต่อรอง)	สมมุติฐานที่ 2 (มีผลการเจรจาต่อรอง)
ราคามันข้าวโพด	1%	2%
ราคาปุ๋ย	1.50%	1.50%
ราคาอ้อย	2.50%	5.00%
การเปลี่ยนแปลงของสัดส่วน การเพาะปลูกข้าวโพด	0.05%	0.27%
อัตราการขยายตัวของพื้นที่ เพาะปลูกเมื่อคำนึงถึงการขยายตัว ของพืชไร่รวม	0.42%	0.54%
อัตราการขยายตัวของปริมาณ อุปทานโดยคำนึงถึงการขยายตัว ของผลผลิตต่อเฮกเตอร์ด้วย	0.68%	1.06%

ภาคผนวกที่ 2

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับมาตรการสุขอนามัยพืชและสัตว์ (SPS)

ในที่นี้ได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ทั้งหน่วยงานรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องหรือดูแลเกี่ยวกับการส่งออกสัตว์รวมทั้งพืชผัก ผลไม้และดอกไม้ โดยแบ่งออกดังนี้

1. กล้วยไม้
2. ผักและผลไม้
3. สินค้าประมง

กล้วยไม้

สัมภาษณ์ คุณจำลอง หัวหน้าฝ่ายวิชาการกักกันพืช กรมวิชาการเกษตร

ปัญหาที่พบในการส่งออกกล้วยไม้คือปัญหาศัตรูพืชในกล้วยไม้ ศัตรูพืชที่สำคัญได้แก่ เพลี้ยไฟ (Thrips) หนอนผีเสื้อ (Lepidop Terous Laruae) หนอนปลอก (Case Warm) หอยทาก (Snail) และไรแดง (Mite)

เพลี้ยไฟจัดเป็นแมลงที่ก่อให้เกิดปัญหาในการส่งออกมากที่สุด ชาวไร่ได้ทำการกำจัดโดยการฉีดสเปรย์ โดยปกติถ้ากล้วยไม้มีราคาดีชาวไร่ก็จะฉีดสเปรย์อาทิตย์ละ 2-3 ครั้ง ถ้าราคากล้วยไม้ไม่ค่อยดีชาวไร่ก็จะไม่ฉีดสเปรย์เพราะไม่คุ้ม หนอนผีเสื้อและหนอนปลอกมีขนาดใหญ่สามารถจับออกได้ สำหรับหอยทากมักจะเจอในที่ที่มีความชื้นสูง หรืออาศัยอยู่ในกระเช้าเก่าๆ ส่วนไรแดงมีเป็นบางช่วงที่มีการระบาดซึ่งมีไม่บ่อยครั้งนัก

อย่างไรก็ตาม กล้วยไม้ที่ส่งออกไปต่างประเทศต้องผ่านการรมยาโดยบริษัทผู้ส่งออก (โดยปกติบริษัทผู้ส่งออกจะมีชาวไร่เป็นสมาชิกของตน จำนวนสมาชิกจะแตกต่างกันไปตามขนาดของบริษัท ชาวไร่จะส่งกล้วยไม้ให้กับบริษัทที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่และการเป็นสมาชิกของบริษัทส่งออกไม่เป็นการจำกัดสิทธิในการส่งกล้วยไม้ให้กับบริษัทอื่นๆ)

โดยการรมยาต้องรมในอัตราส่วนที่เหมาะสมตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร เพื่อให้แมลงตายโดยไม่ให้ดอกไม้เหี่ยวช้า ซึ่งจะทำให้คุณภาพไม่ดีและราคาต่ำลง (ข้อจำกัดในการรมยาทำให้เกิด phyto toxic ซึ่งเป็นอันตรายต่อดอกไม้)

การรมยาสามารถกำจัดแมลงและเพลี้ยไฟได้มากกว่า 90% สำหรับปัญหาที่พบในการรมยาคือ ไข่ของเพลี้ยไฟที่อยู่ระหว่างกลีบดอกไม้ หรืออยู่ในเนื้อเยื่อ จุ่มยาหรือรมควันแล้วไม่ตาย

อย่างไรก็ตาม กรมวิชาการเกษตรซึ่งมีหน้าที่ในการออกใบอนุญาตสำหรับบริษัทผู้ส่งออก ก็ได้ออกใบอนุญาตให้เนื่องจากถ้าตรวจแล้วก็ต้องเจอแมลงหรือไข่ เพราะแมลงและไข่ในกล้วยไม้จะไม่ตายทันที โดยจะตายหลังจากที่รมแล้วประมาณ 16-20 ชั่วโมง ซึ่งอยู่ในขั้นตอนการขนส่ง และทาง กรมวิชาการเกษตรก็ออกใบอนุญาตให้ก่อนเพื่อความสะดวก และสวยงามของกล้วยไม้

สำหรับวิธีการตรวจของกรมวิชาการเกษตรจะใช้วิธีการสุ่มตรวจ ความเข้มงวดขึ้นอยู่กับบริษัท ที่มีปัญหาที่ประเทศผู้นำเข้าร้องเรียนมา โดยปกติแล้วถ้าสอบถามว่ามีการรมยาแล้วก็จะไม่ทำการตรวจ เนื่องจากแต่ละบริษัทจะทำการรมยาเองโดยพยายามทำให้ดีที่สุด เพราะถ้าตรวจเจอแมลงที่ปลายทาง บริษัทต้องเสียค่าใช้จ่ายมากกว่ารมยาเอง

สำหรับค่าใช้จ่ายในการรมยา ก่อนปี 2529 ไทยต้องเสียค่าใช้จ่ายประมาณปีละ 10 ล้านบาท หลังจากปี 2529 กรมวิชาการเกษตรได้ประกอบสัญญาให้กับบริษัทผู้ส่งออกกล้วยไม้โดยบริษัทผู้ส่งออกต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นค่าอุปกรณ์ประมาณคู่ละ 60,000 บาท (แต่ละบริษัทจะมีคู่รมยาประมาณ 2-3 คู่ตามขนาดของบริษัท)

การรมยาก่อนส่งกล้วยไม้ออก ทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการรมยาที่ปลายทางลดเหลือเพียง 2-3% สำหรับค่าใช้จ่ายในการรมยาก่อนส่งนั้นบริษัทต้องเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 18,600 บาท เมื่อส่งกล้วยไม้ไปที่ประเทศปลายทางแล้ว ประเทศเหล่านั้นก็จะทำการตรวจอีกครั้ง กรณีที่ดอกกล้วยไม้มีปัญหาเรื่องแมลง ประเทศปลายทางก็จะมีวิธีการดำเนินการ 3 อย่าง ดังนี้

- (1) เผาทิ้ง
- (2) ส่งกลับประเทศ
- (3) รมยาใหม่ ทำ treatment

สำหรับการรมยาใหม่และการทำ treatment เป็นทางออกที่ประเทศปลายทางนิยมใช้มากที่สุด โดยค่าใช้จ่ายในส่วนนี้บริษัทผู้ส่งออกจะเป็นผู้จ่ายร่วมกับบริษัทผู้นำเข้าอย่างละครึ่งของค่าใช้จ่ายในการรมยาและทำ treatment ทั้งหมด

ประเทศผู้ค้าที่มีปัญหาในการนำเข้ากล้วยไม้ไทย

1) เม็กซิโก

ห้ามนำเข้ากล้วยไม้จากไทยเด็ดขาด (เช่นเดียวกับกับกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย) โดยอ้างว่ากล้วยไม้ไทยมีเพลี้ยไฟซึ่งเป็นแมลงต้องห้ามของเม็กซิโก ขณะนี้ไทยได้ดำเนินการในเรื่องนี้เพื่อสิทธิในการเปิดตลาด

2) เกาหลี

เกาหลีได้ท้วงติงไทยเรื่องเพลี้ยไฟที่ติดไปกับดอกกล้วยไม้ (การนำเข้ากล้วยไม้ในเกาหลีต้องทำให้แมลงต่างๆตายก่อน ซึ่งต่างกับเม็กซิโกและประเทศแถบสแกนดิเนเวียซึ่งห้ามมีเด็ดขาด) โดยเมื่อ 2-3 เดือนที่ผ่านมา เจ้าหน้าที่ของประเทศเกาหลีได้เดินทางมาดูกรรมวิธีรมยาของไทยและรู้สึกพอใจ

นอกจากเรื่องแมลงแล้ว เกาหลีก็ค่อนข้างเข้มงวดในการนำเข้าอย่างไม่มีเหตุผล โดยเฉพาะขั้นตอนในการตรวจกล้วยไม้เมื่อผ่านด่านตรวจเรียบร้อยแล้ว ไม่ควรกักกล้วยไม้ไว้ 2-3 วัน (จากเดิม 5 วัน) ซึ่งจะทำให้กล้วยไม้ไม่สวยเท่าที่ควร ขณะนี้เจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการเจรจาให้มีการกักไว้เมื่อผ่านการตรวจแล้วให้จำหน่ายได้เลย

สาเหตุที่กักน่าจะมาจากการกีดกันทางการค้า เพราะกล้วยไม้ของไทยอาจจะไปแข่งกับดอกไม้ท้องถิ่นของเกาหลีได้ เนื่องจากต้นทุนในการปลูกกล้วยไม้ในเกาหลีค่อนข้างสูงโดยปลูกในเรือนกระจกจึงไม่สามารถปลูกเป็นการค้าได้

3) อินเดีย

อ้างเรื่องโรคไวรัสในกล้วยไม้ โดยทั่วไปแล้ว ไวรัสมิทั่วไปแต่อินเดียพยายามนำมาอ้างเพื่อมิให้กล้วยไม้ไทยเข้าไปจำหน่าย ขณะนี้ไทยกำลังศึกษาเรื่องนี้อยู่

กฎเกณฑ์และมาตรการที่ใช้ในการนำเข้ากล้วยไม้

ทุกประเทศใช้มาตรฐานสากลคือ กฎของ FAO และ IPPC แต่มีความเข้มงวดไม่เหมือนกัน

สัมภาษณ์ คุณวัชร เจ้าของหน้าที่ส่งออก บริษัท บางกอกฟลาวเวอร์ เซ็นเตอร์ จำกัด

ปัญหาด้านการส่งออกกล้วยไม้ที่พบคือ

- 1) คุณภาพของกล้วยไม้ไม่ค่อยดี โดยเฉพาะในช่วงเปลี่ยนฤดู เช่น จากฤดูหนาวไปสู่ฤดูร้อน เป็นต้น
- 2) ปัญหาแมลง โดยเฉพาะเพลี้ยไฟ โดยบริษัทจะทำการรมยาก่อนส่งไปจำหน่าย หากตรวจพบปลายทางก็จะจ่ายคนละครั้งกับผู้นำเข้า ค่าใช้จ่ายขึ้นอยู่กับ Shipment เล็กหรือใหญ่ (1 Shipment มี 10-20 Car ton)

ประเทศที่มีปัญหาในการนำเข้ากล้วยไม้ไทยมีดังนี้คือ

- 1) เกาหลี ได้กีดกันการค้ากล้วยไม้ของไทย เนื่องจากดอกไม้ของเกาหลีมีมาก กล้วยไม้ของไทยอาจจะไปตลาดเกาหลีได้
- 2) เม็กซิโก ห้ามนำเข้ากล้วยไม้ไทย เนื่องจากมีเพลี้ยไฟ (เม็กซิโกเรียก Palmi) ขณะนี้กำลังรอกำหนดเปิดการค้าอยู่

ผักและผลไม้

สัมภาษณ์ คุณนิกร กองสินค้าทั่วไป 1 กรมการค้าต่างประเทศ

ประเทศที่มีปัญหาในการนำเข้าผลไม้ไทยมีดังนี้

- 1) อเมริกา ห้ามมิให้นำเข้าผลไม้ไทย เนื่องจากมีแมลงวันผลไม้ ยกเว้นมะม่วงบางชนิดให้นำเข้าได้ แต่ต้องผ่านการอบไอน้ำ
- 2) ญี่ปุ่น การนำเข้าผลไม้ทุกชนิดต้องผ่านการอบไอน้ำเพื่อให้แมลงตายก่อนและห้ามให้สารเคมีใดๆที่นอกเหนือจากกระบวนการอบไอน้ำ

สัมภาษณ์ คุณจำลอง หัวหน้าฝ่ายวิชาการกักกันพืช กรมวิชาการเกษตร

การส่งออกผักโดยทั่วไปไม่ประสบปัญหารุนแรง ผักหลายๆที่ส่งไปโดยทั่วไปไม่มีปัญหาแต่มีบางประเทศที่ร้องเรียนมาบ้างเช่น ประเทศอังกฤษได้ร้องเรียนว่าใบย่านางของไทยที่ส่งไปมีแมลงติดไป

ส่วนปัญหาในการส่งออกผลไม้คือแมลงวันผลไม้แต่ได้แก้ไขโดยใช้วิธีการอบไอน้ำ เช่น เดียวกันกับมะม่วงแต่มีข้อจำกัดคือ การใช้ความร้อนสูงเกินไปอาจจะทำให้มะม่วงสุกได้ และปัญหาที่พบอีกประการคือ ปัญหาด้วงเจาะเมล็ดซึ่งไม่สามารถกำจัดด้วยวิธีการอบไอน้ำได้

ประเทศที่มีปัญหาในการนำเข้าผลไม้ไทยมีดังนี้

1) อเมริกา ห้ามนำเข้าผลไม้ทุกชนิดนอกจากทุเรียน เนื่องจากอเมริกาเห็นว่าผลไม้ที่ปลอดจากแมลงวันผลไม้ (ขัดแย้งกับคุณนิกรที่ให้สัมภาษณ์ว่าผลไม้ที่นำเข้าได้คือมะม่วงบางชนิด แต่ประเด็นที่เหมือนกันคือผลไม้ต้องปลอดจากแมลงวันผลไม้)

2) อังกฤษ ได้ร้องเรียนมายังไทยว่าทุเรียนที่ส่งไปจำหน่ายมีวัชพืช (หญ้าคา) ติดไปด้วย เนื่องจากเวลาตัดทุเรียนจะหล่นสู่พื้นดินทำให้มีหญ้าคาปนเปื้อนไปด้วย วิธีแก้ไขคือใช้แปรงทำความสะอาด นอกจากนั้น ผลไม้ทุกชนิดที่ส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศต้องผ่านกระบวนการคัดคุณภาพ ขนาด และรมคอมเพรสเซอร์

สถานการณ์ตลาดผลไม้ในช่วงปีที่ผ่านมาไทยเริ่มมีการเปิดตลาดผลไม้ให้อเมริกาและออสเตรเลียเข้ามาจำหน่ายได้

สัมภาษณ์ คุณเสาวณีย์ บุญเปี่ยม นายกสมาคมส่งออกผักและผลไม้ไทย

ปัญหาในการส่งออกผักและผลไม้ไทยมีดังต่อไปนี้

ชาวไร่ใช้สารเคมีในผักและผลไม้มากเกินไป ปัญหาที่เห็นเด่นชัดคือสารเคมีในผลไม้ เช่น

1) ลำไย

ชาวไร่ใช้สารฆ่าเชื้อราไดออกไซด์ซึ่งเป็นสารที่ป้องกันมิให้ลำไยเน่าเสีย โดยบริษัทส่งออกหรือชาวไร่มีการอบสารเองทำให้ไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค และมีหลายประเทศได้ร้องเรียนมาเช่น สิงคโปร์ เป็นต้น

2) มะม่วง

เกษตรกรบางรายมีการใช้สารเร่งความเหลืองหรือทำให้สุกเร็วขึ้น เพื่อให้ผิวเปลือกแลดูสวยงามชวนซื้อรับประทาน แต่เนื้อมะม่วงไม่สุกอร่อย เนื่องมาจากการเร่งให้สุกเร็ว

3) ทุเรียน

ในช่วงที่ทุเรียนมีราคาดี เกษตรกรบางรายจะรีบตัดทุเรียนเพื่อจำหน่ายและมีการใช้สารเคมีชุบเพื่อเร่งให้ทุเรียนสุกเร็วยิ่งขึ้นตลอดจนทำให้มีกลิ่นหอมชวนรับประทานโดยมิได้ให้เป็นไปตามธรรมชาติ โดยที่เนื้อในทุเรียนคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร

ปัญหาจากการใช้สารเคมีเหล่านี้ทำให้ผลไม้ไทยที่ส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศประสบปัญหาอย่างมาก เช่น ถูกส่งกลับ จำหน่ายไม่ได้ราคา ผู้นำเข้าไม่จ่ายเงิน หรือทิ้งปลายทาง คิดเป็นมูลค่าความเสียหายไม่ต่ำกว่า 20-30% ของมูลค่าการส่งออกผลไม้ทั้งหมดเช่นเดียวกันกับผักที่มีปัญหาสารเคมีตกค้าง

สินค้าทะเล

สัมภาษณ์ คุณวิวัฒน์ และคุณนิติ กองสินค้าทั่วไป 1 กรมการค้าต่างประเทศ

1. ปลากระป๋อง

ประเทศที่มีปัญหาในการนำเข้าปลากระป๋องมีดังนี้คือ

1) อเมริกา

ประเทศอเมริกาได้ใช้วิธีการตรวจสอบปลากระป๋องที่นำเข้าโดยการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ซึ่งเป็นวิธี การพิสูจน์ขั้นแรก โดยเจ้าหน้าที่จะทำการตรวจ 2 คนขึ้นไป ทำการตรวจสอบโดยการดมกลิ่น ซึ่งวิธีนี้จะสามารถตัดสินใจขั้นต้นได้ว่าปลากระป๋องเสียหรือไม่ หากเจอว่ามีกลิ่นบูด หรือ ปลาเน่า อเมริกาก็จะยกเลิกการนำเข้า วิธีการเช่นนี้อาจจะก่อให้เกิดการล่าเอียง หรือ ถือว่าเป็นการกีดกันทางการค้าได้

2) ประชาคมยุโรป

มีปัญหาทางด้านการออกใบรับรอง ซึ่งเป็นปัญหาด้านวิธีการปฏิบัติมิใช่ปัญหาด้านสุขอนามัย